

Meђunarodni naučni skup
International scientific conference

**САВРЕМЕНИ
ИЗАЗОВИ У
ОСТВАРИВАЊУ
И ЗАШТИТИ
ЉУДСКИХ ПРАВА**

Зборник сажетака

**CONTEMPORARY
CHALLENGES IN
THE ACHIEVEMENT
AND PROTECTION
OF HUMAN RIGHTS**

Collection of summaries

2025.

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**ИНСТИТУТ ЗА КРИМИНОЛОШКА И СОЦИОЛОШКА
ИСТРАЖИВАЊА**
Београд

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО
Београд

Међународни научни скуп
**„САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ
ЉУДСКИХ ПРАВА“**

University of Priština in Kosovska Mitrovica
FACULTY OF LAW

INSTITUTE OF CRIMINOLOGICAL AND SOCIOLOGICAL RESEARCH
Belgrade

INSTITUTE OF COMPARATIVE LAW
Belgrade

International Scientific Conference
**“CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE ACHIEVEMENT AND
PROTECTION OF HUMAN RIGHTS”**

Универзитет у Приштини
Косовска Митровица
Правни факултет

University of Priština
Kosovska Mitrovica
Faculty of Law

**Институт за криминолошка и
социолошка истраживања**
Београд

**Institute of Criminological
and Sociological Research**
Belgrade

**Институт за упоредно
право**
Београд

**Institute of Comparative
Law**
Belgrade

Међународни научни скуп
**САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ
ЉУДСКИХ ПРАВА**
Зборник сажетака

International Scientific Conference
**CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE ACHIEVEMENT AND
PROTECTION OF HUMAN RIGHTS**
Collection of Summaries

Међународни научни скуп „Савремени изазови у остваривању и заштити
људских права“ одржан је 23. и 24. маја 2025. године у Косовској Митровици
на Правном факултету Универзитета у Приштини.

The International Scientific Conference “Contemporary challenges in the
achievement and protection of human rights” was held on 23th and 24th of May 2025
at University of Priština Faculty of Law in Kosovska Mitrovica.

Косовска Митровица / Kosovska Mitrovica, 2025.

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

University of Priština in Kosovska Mitrovica

FACULTY OF LAW

ИНСТИТУТ ЗА КРИМИНОЛОШКА И СОЦИОЛОШКА

ИСТРАЖИВАЊА

INSTITUTE OF CRIMINOLOGICAL AND SOCIOLOGICAL RESEARCH

Београд/Belgrade

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО

INSTITUTE OF COMPARATIVE LAW

Београд/Belgrade

Међународни научни скуп/International Scientific Conference

САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ

ЉУДСКИХ ПРАВА

CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE ACHIEVEMENT AND

PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Издавачи/Publishers

Универзитет у Приштини, Правни факултет

Лоле Рибара 29, 38220, Косовска Митровица, www.pra.pr.ac.rs

University of Priština, Faculty of Law

No. 29 Lole Ribara St. 38220 Kosovska Mitrovica, www.pra.pr.ac.rs

Институт за криминолошка и социолошка истраживања

Грачаничка 18, 11000, Београд, www.iksi.ac.rs

Institute of Criminological and Sociological Research

No. 18 Gračanička St. 11000 Belgrade, www.iksi.ac.rs

Институт за упоредно право

Теразије 41, 11103, Београд, www.iup.rs

Institute of Comparative Law

No. 41 Terazije St., 11103 Belgrade, www.iup.rs

За издавача/For the Publishers

Проф. др Слободанка Перић, декан

Prof. Slobodanka Perić, Ph.D. Dean

Др Ивана Стевановић, директор

Ivana Stevanović, Ph.D. Director

Проф. др Јелена Ћеранић Перишић, директор

Prof. Jelena Ćeranić Perišić, Ph.D. Director

Главни и одговорни уредник свих издања/Editor-in-Chief of All Editions

Доц. др Душко Челић

Ass. Professor Duško Čelić, Ph.D.

Главни и одговорни уредник Међународног научног скупа

Editor-in-chief of the International Scientific Conference

Проф. др Бојан Бојанић

Prof. Bojan Bojanić, Ph.D.

Секретари Уређивачког одбора/Editorial Board Secretary

Доц. др Мирјана Ђукић

Mirjana Đukić, Ph.D. Associate Professor

Милица Мицковић, асистент

Milica Midžović, Teaching Assistant

Анђела Нићифоровић, асистент

Andjela Nićiforović, Teaching Assistant

Бранко Шапоњић, асистент

Branko Šaponjić, Teaching Assistant

Издавачки савет/Editorial Council

Prof. Gabor Hamza, Ph.D.

Eötvös Loránd University, Full Member of the Hungarian Academy of Sciences,

Hungary

Prof. Barbara Novak, Ph.D.

Full professor, University of Ljubljana, Faculty of Law, Slovenia

Prof. Goran Marković, Ph.D.

Full professor, University of East Sarajevo, Faculty of Law, Pale, Bosnia and

Hercegovina

Prof. Valerio Massimo Minale, Ph.D.

Full professor, Università degli Studi di Napoli Federico II, Napoli, Italy

Prof. Victoria Serzhanova, Ph.D.
Habilitation Doctor of Juridical Sciences, Institute of Legal Sciences, Collegium of
Social Sciences, Rzeszow University, Poland
Prof. Elena Guskova, Ph.D.
Institute for Slavic Studies of the Russian Academy of Sciences, Foreign Member of
the Serbian Academy of Sciences and Arts, Russia
Prof. Ioan Batinas, Ph.D.
Associate Teacher, Babeş-Bolyai University, Faculty of History and Philosophy,
Cluj-Napoca, Romania

Међународни научни одбор/International Editorial Board

Prof. Tina Pržeska, Ph.D.
Full professor, Faculty of Law Iustinianus Primus, “Ss. Cyril and Methodius”
University in Skoplje, North Macedonia
Miklos Tihanyi, Ph.D.
Senior Lecturer, University of Public Service, Faculty of Law Enforcement,
Hungary
Prof. Maria Genrikhovna Reshnyak, Ph.D.
University of the MFA of Russia, Faculty of International Law Moscow State
University for International Relations (MGIMO)
Prof. Ante Novokmet, Ph.D.
Associate Professor, University „J. J. Strossmayer“ Osijek, Faculty of Law, Croatia
Prof. Dimitrije Ćeranić, Ph.D.
Associate professor, University of East Sarajevo, Faculty of Law, Pale, Republic of
Srpska, Bosnia and Herzegovina

**Чланови Уређивачког одбора из Републике Србије
Domestic Editorial Board Members**

Проф. др Андреја Катанчевић
Редовни професор, Универзитет у Београду, Правни факултет
Prof. Andreja Katančević, Ph.D.
Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Law

Проф. др Дарко Димовски
Редовни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет
Prof. Darko Dimovski, Ph.D.
Full Professor, University of Niš, Faculty of Law

Проф. др Дарко Симовић
Редовни професор, Криминалистичко-полицијски Универзитет у Београду
Prof. Darko Simović, Ph.D.
Full Professor, University of Criminal Investigation and Police Studies

Проф. др Љубинка Ковачевић
Редовни професор, Универзитет у Београду, Правни факултет
Prof. Ljubinka Kovačević, Ph.D.
Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Law

Проф. др Предраг Димитријевић
Редовни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет
Prof. Predrag Dimitrijević, Ph.D.
Full Professor, University of Niš, Faculty of Law

Проф. др Слободан Орловић
Редовни професор, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет
Prof. Slobodan Orlović, Ph.D.
Full Professor, University of Novi Sad, Faculty of Law

Aleksandar Gajić, Ph.D.
Principal Research Fellow, Institute of European Studies, Belgrade
др Александар Гајић,
Научни саветник, Институт за европске студије у Београду

Др Милица Колаковић Бојовић
Виши научни сарадник, Институт за криминолошка и социолошка
истраживања у Београду
Milica Kolaković Bojović, Ph.D.
Senior Research Associate, Institute of Criminological and Sociological Research in
Belgrade

Доц. др Драгана Ћорић
Доцент, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет
Dragana Ćorić, Ph.D.
Assistant Professor, University of Novi Sad, Faculty of Law

Проф. др Владимир Боранијашевић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет

Prof. Vladimir Boranijašević, Ph.D.
Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Дејан Мировић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Dejan Mirović, Ph.D.
Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Јелена Беловић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Jelena Belović, Ph.D.
Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Олга Јовић Прлаиновић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Ogla Jović Prlainović, Ph.D.
Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Огњен Вујовић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Ognjen Vujić, Ph.D.
Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Сава Аксић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Sava Aksić, Ph.D.
Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Драган Благић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Dragan Blagić, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Здравко Грујић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Zdravko Grujić, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Саша Атанасов
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Sasa Atanasov, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Сузана Димић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Suzana Dimić, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Срђан Радуловић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Srdjan Radulović, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Гордана Дамјановић
Ванредни професор Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Gordana Damjanović, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Проф. др Данијела Петровић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Prof. Danijela Petrović, Ph.D.
Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Доц. др Невена Миленковић
Доцент, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица, Правни факултет
Nevena Milenković, Ph.D.
Assistant Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Доц. др Јована Петровић
Доцент, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица, Правни факултет
Jovana Petrović, Ph.D.
Assistant Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

Дизајн корица/Cover Design

Проф. др Срђан Радуловић
Prof. Srđan Radulović, Ph.D.

Штампа/Printed by

„Кварк“, Краљево
Kvark, Kraljevo

Тираж/Number of prints

100

ISBN 978-86-6083-101-1

Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике
Србије финансирао је штампање овог Зборника.

The Ministry of Science, Technological Development and Innovation fully
financed the publishing costs.

All papers are licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0
International License.

Ставови и закључци изнесени у чланцима лични су ставови аутора и не изражавају мишљење Издавачког савета, Уредништва и организатора Међународног научног скупа „Савремени изазови у остваривању и заштити људских права“.

The viewpoints and conclusions expressed in the articles are personal opinions of the authors and does not represent the viewpoints of the Editorial Board.

САДРЖАЈ:
TABLE OF CONTENTS:

РЕЧ УРЕДНИКА <i>EDITOR'S NOTE</i>	28
1. Академик др Миодраг Н. СИМОВИЋ, др Владимир М. СИМОВИЋ ЗАШТИТА СЛОБОДЕ КРЕТАЊА КАЖЊАВАЊЕМ ЗА КРИВИЧНО ДЈЕЛО ОТМИЦЕ У ПРАВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ <i>PROTECTION OF FREEDOM OF MOVEMENT BY PUNISHMENT FOR THE CRIMINAL OFFENSE OF KIDNAPPING UNDER THE LAW OF BOSNIA AND HERZEGOVINA</i>	30
2. Др Гордана СТАНКОВИЋ, др Владимир БОРАНИЈАШЕВИЋ ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВА НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ <i>ABUSE OF THE RIGHT TO LEGAL PROTECTION</i>	32
3. Др Слободан ОРЛОВИЋ ПРЕЛАЗНЕ ВЛАДЕ – ПОЈАМ И ПРИМЕРИ <i>TRANSITIONAL GOVERNMENTS – CONCEPT AND EXAMPLES</i>	34
4. Др Дарко СИМОВИЋ ПРЕИСПИТИВАЊЕ ТЕОРИЈСКОГ КОНЦЕПТА РЕГИОНАЛНЕ ДРЖАВЕ <i>RE-EXAMINATION OF THE THEORETICAL CONCEPT OF THE REGIONAL STATE</i>	36
5. Др Љубиша ДАБИЋ ПРИЛОГ ЗА ИЗУЧАВАЊЕ ЕТИЧКИХ КОДЕКСА У ОБЛАСТИ ДРЖАВНЕ РЕВИЗИЈЕ <i>ANNEX FOR THE STUDY OF ETHICAL CODES IN THE FIELD OF STATE AUDIT</i>	38
6. Др Јелена ЋЕРАНИЋ ПЕРИШИЋ, Сања МИШАЊ АКТ О ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА <i>THE EUROPEAN UNION ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT AND CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE REALIZATION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS</i>	40

7. Др Олга ЈОВИЋ-ПРЛАИНОВИЋ ОБАВЕЗНА ВАКЦИНАЦИЈЕ ДЕЦЕ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА <i>MANDATORY VACCINATION OF CHILDREN IN THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	42
8. Др Бранко РАКИЋ, др Урош ШУВАКОВИЋ ПРАВО НА ЖИВОТ И ПРАВО НА СЛОБОДУ ЧОВЕКА КАО ДВА НЕРАЗДВОЈНА ПРАВА: проблем са њиховим остваривањем на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија <i>RIGHT TO LIFE AND RIGHT TO FREEDOM AS TWO INSEPARABLE HUMAN RIGHTS: the problem with their achievement in the territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija</i>	44
9. Др Маја НАСТИЋ ОД ПОСМАТРАЧА ДО УЧЕСНИКА: ЈАВНА РАСПРАВА КАО АЛАТ ГРАЂАНСКЕ ПАРТИЦИПАЦИЈЕ <i>FROM OBSERVER TO PARTICIPANT: PUBLIC DEBATE AS A TOOL OF CIVIC PARTICIPATION</i>	46
10. Др Јелена ВУЧКОВИЋ ЗНАЧАЈ ПРИНЦИПА ПРОПОРЦИОНАЛНОСТИ У ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА <i>THE IMPORTANCE OF THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY IN THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS</i>	48
11. Др Дејан МИРОВИЋ ИМПЛЕМЕНТАЦИОНИ АНЕКС СПОРАЗУМА О НОРМАЛИЗАЦИЈИ ОДНОСА ИЗМЕЂУ КОСОВА И СРБИЈЕ ИЛИ ОХРИДСКИ СПОРАЗУМ <i>IMPLEMENTATION ANNEX TO THE AGREEMENT OF NORMALISATION BETWEEN KOSOVO AND SERBIA OR OHRID AGREEMENT</i>	50
12. Др Срђан ЂОРЂЕВИЋ, др Никола ИВКОВИЋ СТУДЕНТСКЕ БЛОКАДЕ У СРБИЈИ И ЉУДСКА ПРАВА <i>STUDENT BLOCKADES IN SERBIA AND HUMAN RIGHTS</i>	52

13. Др Сава АКСИЋ ПОКУШАЈ ДОПРИНОСА АКТУЕЛНОМ ЗНАЧЕЊУ ИДЕЈА ВЛАДАВИНЕ ПРАВА И ПРАВНЕ ДРЖАВЕ <i>AN ATTEMPT TO CONTRIBUTE TO THE CURRENT MEANING OF THE IDEA OF THE RULE OF LAW AND LEGAL STATE</i>	54
14. Др Урош ЗДРАВКОВИЋ МЕТОДЕ НАДОКНАДЕ ШТЕТЕ НАКОН РАСКИДА УГОВОРА О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ <i>METHODS OF DAMAGE COMPENSATION AFTER AVOIDANCE OF THE CONTRACT FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS</i>	56
15. Др Милица КОВАЧЕВИЋ, др Бранислава ПОПОВИЋ-ЋИТИЋ, Лидија БУКВИЋ КОМПАРАТИВНИ ПРЕГЛЕД АЛТЕРНАТИВНИХ САНКЦИЈА И МЕРА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ СА ПРОБЛЕМИМА У ПОНАШАЊУ <i>COMPARATIVE LAW REVIEW- ALTERNATIVE SANCTIONS FOR CHILDREN AND YOUNG PEOPLE WITH BEHAVIORAL PROBLEMS</i>	58
16. Др Веран СТАНЧЕТИЋ ДА ЛИ ЈЕ ПРАВДА ПРИВИЛЕГИЈА (САМО) РАЗВИЈЕНИХ ДРУШТАВА? ЈАВНЕ УСЛУГЕ КАО ФАКТОР ДОСТУПНОСТИ ПРАВДЕ ЗА ГРАЂАНЕ И ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА <i>IS JUSTICE A PRIVILEGE OF (ONLY) DEVELOPED SOCIETIES? PUBLIC SERVICES AS A FACTOR OF JUSTICE ACCESSIBILITY AND SOCIAL DEVELOPMENT</i>	60
17. Др Милан РАПАЈИЋ ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПОВЕРЕНИКА ЗА ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ <i>LEGAL STATUS OF THE COMMISSIONER FOR THE PROTECTION OF EQUALITY IN THE REPUBLIC OF SERBIA</i>	62
18. Др Дарко РАДУЛОВИЋ, Дијана РАДУЛОВИЋ ТУЖИЛАЧКА ИСТРАГА И ОГРАНИЧЕЊЕ СЛОБОДЕ ОКРИВЉЕНОГ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ У КРИВИЧНО-ПРОЦЕСНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ ЦРНЕ ГОРЕ <i>PROSECUTORIAL INVESTIGATION AND RESTRICTION OF THE FREEDOM OF THE DEFENDANT IN CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE CRIMINAL PROCEDURE LEGISLATION OF MONTENEGRO</i>	64

19. Др Здравко ГРУЈИЋ	66
КОЛЕКТИВНА КРИМИНАЛИЗАЦИЈА ПРИПАДНИКА СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ КРОЗ ПОСТУПКЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ АП КОСОВО И МЕТОХИЈА ОД 1999. ГОДИНЕ <i>COLLECTIVE CRIMINALIZATION OF MEMBERS OF THE SERBIAN COMMUNITY THROUGH WAR CRIMES PROCEEDINGS IN THE TERRITORY OF AP KOSOVO AND METOHIJA SINCE 1999</i>	
20. Др Драган БЛАГИЋ	68
ЗЛОЧИНИ ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ У ПЕРИОДУ ОД 1999 – 2025. ГОДИНЕ <i>CRIMES AGAINST HUMANITY IN KOSOVO AND METOHIJA IN PERIOD 1999 – 2025.</i>	
21. Бранко ЛЕШТАНИН, др Жељко НИКАЧ	70
КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА ДРЖАВНИХ СИМБОЛА У СРБИЈИ <i>CRIMINAL LAW PROTECTION OF STATE SYMBOLS IN SERBIA</i>	
22. Др Саша АТАНАСОВ, Софија МИЛЕНКОВИЋ, Мира ЈОВАНОВСКИ	72
СВЕДОЧЕЊЕ ЛИЦА СА ПСИХИЧКИМ НЕДОСТАЦИМА <i>TESTIMONY OF PERSONS WITH MENTALLY DISABLED</i>	
23. Др Ђуро ЂУРИЋ	74
РАВНОПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА У ПРАКСИ <i>EQUAL POSITION OF BUSINESS ENTITIES IN PRACTICE</i>	
24. Др Милица ВУЧКОВИЋ	76
ПОЈАМ ПРИВАТНОСТИ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА <i>NOTION OF PRIVACY IN PRACTICE OF EUROPEAN COURT FOR HUMAN RIGHTS</i>	
25. Милош БУКЕЉЛОВИЋ, др Љубинко МИТРОВИЋ	78
НАЧЕЛА УПРАВНОГ ПОСТУПКА ИЗ УГЛА ОСТВАРИВАЊА ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА <i>THE PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE FROM THE PERSPECTIVE OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS</i>	

26. Др Душко ЧЕЛИЋ	80
ПОВРЕДА ПРАВА НА МИРНО УЖИВАЊЕ ИМОВИНЕ У ПРАКСИ <i>DE FACTO</i> ВЛАСТИ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ – СЛУЧАЈ КОМПЛЕКСА "РАЈСКА БАЊА" У БАЊСКОЈ <i>VIOLATION OF THE RIGHT TO PEACEFUL ENJOYMENT OF THE PROPERTY IN THE PRACTICE OF THE DE FACTO AUTHORITIES IN KOSOVO AND МЕТОНИЈА – THE CASE OF THE "RAJSKA BANJA" REHABILITATION COMPLEX IN BANJSKA</i>	
27. Др Ивица ЛАЗОВИЋ	82
ПАНДЕМИЈА КОВИД-19 КАО ТЕСТ КОНЦЕПТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ИЗАЗОВ РАДНИМ ПРАВИМА <i>THE COVID-19 PANDEMIC AS A TEST FOR THE CONCEPT OF HUMAN RIGHTS AND A CHALLENGE TO LABOUR RIGHTS</i>	
28. Др Иван МИЛИЋ, Стефан ГАЈИЋ	84
УПОТРЕБА МЕРА ПРИНУДЕ ПРЕМА ОСУЂЕНИМ ЛИЦИМА У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ <i>USE OF THE MEASURES OF CONSTRAINT TOWARDS CONVICTED PERSONS IN THE LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA AND THE REPUBLIC OF SRPSKA</i>	
29. Др Аника КОВАЧЕВИЋ	86
СЛОБОДА ГОВОРА У СВЕТЛУ ПАРЛАМЕНТАРНИХ ПРАВА ПОСЛАНИКА <i>FREEDOM OF SPEECH IN THE LIGHT OF PARLIAMENTARY RIGHTS OF MEMBERS OF PARLIAMENT</i>	
30. Др Лука БАТУРАН, Марија МИТРОВИЋ	88
ДАС7: ИМПЛИКАЦИЈЕ НА СРПСКИ ПОРЕСКИ СИСТЕМ <i>ДАС7: IMPLICATIONS FOR THE SERBIAN TAX SYSTEM</i>	
31. Др Ђорђе МАРКОВИЋ	90
УСТАВНИ СУД СРБИЈЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ: „ОДЛУКА ЈАДАР“ <i>SERBIAN CONSTITUTIONAL COURT AND ENVIRONMENTAL PROTECTION: „JADAR DECISION“</i>	

32. Др Драгана ДАБИЋ	92
ЕВРОПСКИ ПРИСТУП ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ – ИЗМЕЂУ ГЕОЕКОНОМСКИХ АМБИЦИЈА И ОЖИВЉАВАЊА ТЕОРИЈЕ О НОРМАТИВНОЈ МОЋИ <i>A EUROPEAN APPROACH TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BETWEEN GEO-ECONOMIC AMBITIONS AND THE REVIVAL OF THE NORMATIVE POWER EUROPE THEORY</i>	
33. Милица АНЂЕЛИЋ, др Никола АБРАМОВИЋ	94
АСПЕКТИ ЗАШТИТЕ ПРАВА РАДНИКА У ЕРИ ДИГИТАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ: ПРИМЈЕР ЦРНА ГОРА <i>ASPECTS OF THE PROTECTION OF WORKERS' RIGHTS IN THE ERA OF THE DIGITAL ECONOMY: THE EXAMPLE OF MONTENEGRO</i>	
34. Др Ратомир АНТОНОВИЋ	96
ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА – УЛОГА ОБРАЗОВНИХ ИНСТИТУЦИЈА <i>PROTECTING CHILDREN FROM PEER VIOLENCE – THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS</i>	
35. Др Ива ТОШИЋ	98
ПРАВО НА ОДУСТАНАК КАО ВИД ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА УСЛУГА ОСИГУРАЊА КОД УГОВАРАЊА НА ДАЉИНУ <i>THE RIGHT OF WITHDRAWAL AS A FORM OF CONSUMER PROTECTION IN REMOTE INSURANCE CONTRACTING</i>	
36. Ђорђе МАРЈАНОВИЋ	100
ПРАВО ВЛАСНИКА ЖИВОТИЊЕ - КУЋНОГ ЉУБИМЦА У СЛУЧАЈУ ЊЕНОГ УБИЈАЊА ИЛИ ПОВРЕЂИВАЊА <i>THE RIGHT OF A PET OWNER TO COMPENSATION IN THE CASE OF ITS KILLING OR INJURY</i>	
37. Тамара ДОБРИЋ, Радица АНТИЋ	102
КРИЗЕ У ПОРОДИЦИ И ЊИХОВО ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ <i>FAMILY CRISES AND OVERCOMING THEM</i>	
38. Ружица КИЈЕВЧАНИН	104
МАЛОЛЕТНИЦИ И МЕДИЈСКО ЗАКОНОДАВСТВО <i>MINORS AND MEDIA LEGISLATION</i>	

39. Милица МИЦОВИЋ ЉУДСКА ПРАВА У ДОБА ДИГИТАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ <i>HUMAN RIGHTS IN THE DIGITAL ECONOMY ERA</i>	106
40. Анђела НИЋИФОРОВИЋ УСТАВНОСУДСКА ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА ПУТЕМ УСТАВНЕ ЖАЛБЕ <i>CONSTITUTIONAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS THROUGH CONSTITUTIONAL APPEAL</i>	108
41. Мирјана ИВАЗ КУПОВИНА ОБВЕЗНИЦА У ОКВИРУ ОМТ ПРОГРАМА: СПОРОВИ И ПРАВНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ <i>PURCHASE OF BONDS UNDER THE OMT PROGRAM: DISPUTES AND LEGAL IMPLICATIONS</i>	110
42. Јован ЦОНИЋ СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ <i>THE SERBIAN ORTHODOX CHURCH IN WORLD WAR II</i>	112
43. Стефан ФИЛИПОВИЋ САВРЕМЕНА УГРОЖАВАЊА ВЕРСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА ВЕРНИКА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ НА ПРИМЕРУ ЛАТЕНТНЕ АЛБАНИЗАЦИЈЕ САКРАЛНИХ ОБЈЕКТА МАТЕРИЈАЛНЕ КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ <i>CONTEMPORARY THREATS TO THE RELIGIOUS RIGHTS AND FREEDOMS OF THE BELIEVERS OF THE SERBIAN ORTHODOX CHURCH IN KOSOVO AND МЕТОХИЈА AS AN EXAMPLE OF THE LATENT ALBANIZATION OF SACRED OBJECTS OF MATERIAL CULTURAL HERITAGE</i>	114
44. Николина СТАНКОВИЋ ДРУШТВЕНА СТВАРНОСТ КОЈА ПРКОСИ ПРИМЕНИ ПРАВНЕ НОРМЕ <i>SOCIAL REALITY THAT DEFIES THE APPLICATION OF LEGAL NORMS</i>	116
45. Анастасија КОКЕРИЋ ПРАВО ДЕТЕТА ДА ЗНА СВОЈЕ ПОРЕКЛО <i>THE CHILD'S RIGHT TO KNOW THEIR ORIGIN</i>	118

46. Петар ТРАЈКОВИЋ	120
САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ЗАШТИТИ И ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА МАЛОЛЕТНИХ ПОРЕСКИХ ОБВЕЗНИКА <i>CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE PROTECTION AND REALIZATION OF THE RIGHTS OF MINOR TAXPAYERS</i>	
47. Ана КОСТИЋ	122
УГОВОРНО ПРАВО ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ И ДРУГИ СЛИЧНИ ИНСТИТУТИ <i>CONTRACTUAL PREEMPTIVE RIGHTS AND OTHER SIMILAR LEGAL INSTITUTES</i>	
48. Остоја КАЛАБА	124
ВИДЕО НАДЗОР У СТАМБЕНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА И ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ПРАВУ И ПРАКСИ ЕУ И РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 1 <i>VIDEO SURVEILLANCE IN RESIDENTIAL COMMUNITIES AND PERSONAL DATA PROTECTION IN THE LAW AND PRACTICE OF THE EU AND THE REPUBLIC OF SERBIA 1</i>	
49. Милан СТАНКОВИЋ	126
УТИЦАЈ ПОРЕСКИХ ОЛАКШИЦА КОД ПОРЕЗА НА ЗАРАДЕ НА ПРИХОДЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ <i>THE IMPACT OF TAX EXEMPTIONS OF THE PERSONAL TAX INCOME ON THE INCOME OF LOCAL SELF-GOVERNMENTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA</i>	
50. Јелена СТАНИСАВЉЕВИЋ	128
ЕУТАНАЗИЈА И МЕНТАЛНИ ПОРЕМЕЋАЈИ: ДА ЛИ САМО ФИЗИЧКА ПАТЊА ОПРАВДАВА ПРАВО НА ДОСТОЈАНСТВЕНУ СМРТ? <i>EUTHANASIA AND MENTAL DISORDERS: DOES ONLY PHYSICAL SUFFERING JUSTIFY THE RIGHT TO A DIGNIFIED DEATH?</i>	
51. Урош АЋИМОВИЋ	130
БЕЗБЕДНОСНА КУЛТУРА – МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНО СРЕДСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ И ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА <i>SECURITY CULTURE – MULTIDISCIPLINARY MEAN FOR THE REALIZATION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS</i>	

52. Alexios PANAGOPOULOS, Ph.D, Dimitrios AMANATIDIS 132
*SYSTEMATIC VIOLATION OF FUNDAMENTAL HUMAN RIGHTS
 IN OCCUPIED CYPRUS BY TURKEY*
 СИСТЕМСКО КРШЕЊЕ ОСНОВНИХ ЉУДСКИХ ПРАВА НА
 ОКУПИРАНОМ КИПРУ ОД СТРАНЕ ТУРАКА
53. Myunghoon ROH, Ph.D 134
*EXPLORING CURRENT AI APPLICATIONS IN THE U.S. CRIMINAL
 JUSTICE SYSTEM*
 ИСТРАЖИВАЊЕ ПРИМЕНЕ СИСТЕМА ВЕШТАЧКЕ
 ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ У КРИВИЧНОПРАВНОМ СИСТЕМУ
 СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА
54. Rodna ŽIVKOVSKA, Ph.D, Tina PRŽESKA, Ph.D, Tea LALEVSKA, Ph.D 136
*THE LEGAL EFFECT OF THE REGISTRATION OF REAL ESTATE
 RIGHTS IN THE MACEDONIAN LEGAL SYSTEM*
 ПРАВНИ ЕФЕКАТ РЕГИСТРАЦИЈЕ ПРАВА НА НЕКРЕТНИНЕ У
 МАКЕДОНСКОМ ПРАВНОМ СИСТЕМУ
55. Todor KALAMATIEV, Ph.D, Nikola MURDZEV 138
*THE POSITION OF WORKERS AND WORKING CONDITIONS
 THROUGHOUT THE INDUSTRIAL REVOLUTION*
 ПОЛОЖАЈ РАДНИКА И УСЛОВИ РАДА ТОКОМ ИНДУСТРИЈСКИХ
 РЕВОЛУЦИЈА
56. Milica KOLAKOVIĆ BOJOVIĆ, Ph.D, Maša MARKOVIĆ 140
*EU ACCESSION NEGOTIATIONS OF SERBIA AS A FRAMEWORK
 FOR IMPROVING THE POSITION OF CHILD VICTIMS*
 ПРИСТУПНИ ПРЕГОВОРИ СРБИЈЕ СА ЕУ КАО ОКВИР ЗА
 УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ДЕЦЕ ЖРТАВА
57. Mato ARLOVIĆ, Ph.D 142
*MODERN CONSTITUTIONALISM AND THE COLLECTIVE RIGHT
 OF NATIONAL MINORITIES TO THEIR REPRESENTATION IN THE
 REPRESENTATIVE BODIES OF GOVERNMENT - THE EXAMPLE OF
 THE REPUBLIC OF CROATIA*
 СУВРЕМЕНИ КОНСТИТУЦИОНАЛИЗАМ И КОЛЕКТИВНО ПРАВО НА
 ЗАСТУПЉЕНОСТ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ПРЕДСТАВНИЧКИМ
 ТИЈЕЛИМА ВЛАСТИ – ПРИМЕР РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ

58. Marko TMUŠIĆ, Ph.D	144
<i>ECONOMIC ASSUMPTIONS OF HUMAN RIGHTS PROTECTION – AN INSTITUTIONAL ANALYSIS</i>	
ЕКОНОМСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ ПРАВА – ИНСТИТУЦИОНАЛНА АНАЛИЗА	
59. Ivan VUKUŠIĆ, Ph.D	148
<i>ATTACK AS PART OF NECESSITY IN CRIMINAL LAW</i>	
НАПАД КАО ОБИЉЕЖЈЕ КРАЈЊЕ НУЖДЕ У КАЗНЕНОМ ПРАВУ	
60. Srđan RADULOVIĆ, Ph.D	150
<i>BODILY REMAINS DONATION CONTRACT FOR EDUCATIONAL PURPOSES IN THE REPUBLIC OF SERBIA – DE LEGE FERENDA ANALYSIS OF ITS LEGAL NATURE</i>	
УГОВОР О ДОНАЦИЈИ СОПСТВЕНИХ ОСТАКА У ЕДУКАТИВНЕ СВРХЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – <i>DE LEGE FERENDA</i> АНАЛИЗА ЊЕГОВЕ ПРАВНЕ ПРИРОДЕ	
61. Mirjana GLINTIĆ, Ph.D, Anja BEZBRADICA	152
<i>ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A CAUSE OF DISCRIMINATION IN INSURANCE LAW</i>	
ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО УЗРОК ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У ПРАВУ ОСИГУРАЊА	
62. Dejan MATIĆ, Ph.D, Luka PETROVIĆ	154
<i>FREEDOM OF SPEECH AS THE BASIS OF A DEMOCRATIC ORDER</i>	
СЛОБОДА ГОВОРА КАО ОСНОВ ДЕМОКРАТСКОГ ПОРЕТКА	
63. Augusto VITALE MARINO, Ph.D	155
<i>NEW CHALLENGES FOR PUBLIC SECURITY POLICIES BASED ON HUMAN RIGHTS IN URUGUAY</i>	
НОВИ ИЗАЗОВИ ЗА ПОЛИТИКЕ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЗАСНОВАНЕ НА ЗАШТИТИ ЉУДСКИМ ПРАВИМА У УРУГВАЈУ	
64. Dragana ĆORIĆ, Ph.D	156
<i>INDEPENDENCE AND AUTONOMY OF THE WORK OF OMBUDSMANS AS GUARANTEE OF THEIR INTEGRITY</i>	
НЕЗАВИСНОСТ И АУТОНОМИЈА РАДА ОМБУДСМАНА КАО ГАРАНЦИЈА ЊИХОВОГ ИНТЕГРИТЕТА	

65. Daniela DIMITROVA, Ph.D	158
<i>PASSING AND CONTENT OF THE FIRST INSTANCE VERDICT – A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS BETWEEN BULGARIAN AND SERBIAN LAW</i>	
ИЗРИЦАЊЕ И САДРЖИНА ПРЕСУДЕ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА – УПОРЕДНОПРАВНА АНАЛИЗА ИЗМЕЂУ БУГАРСКОГ И СРПСКОГ ПРАВА	
66. Valyu ANCHEV	160
<i>THE WELFARE STATE IN THE XXI CENTURY</i>	
СОЦИЈАЛНА ДРЖАВА У ХХІ БЕКУ	
67. Katerina ZHATEVA	162
<i>SHAREHOLDER RIGHTS AND THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS</i>	
ПРАВА АКЦИОНАРА И ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ЉУДСКИМ ПРАВИМА	
68. Andrea MIĆANOVIĆ	164
<i>ESG BUSINESS STANDARDS AND THEIR IMPACT ON THE REALIZATION OF HUMAN RIGHTS: REGULATORY FRAMEWORK AND EU PRACTICE</i>	
ЕСГ СТАНДАРДИ ПОСЛОВАЊА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА ОСТВАРИВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА: РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР И ПРАКСА ЕУ	
69. Jovana UTVIĆ, Marko PANIĆ	166
<i>THE HOSTAGE CRISES AT THE NEXUS OF TERRORISM AND HUMAN RIGHTS DISCOURSE</i>	
ТАЛАЧКА КРИЗА НА РАСКРШЋУ ТЕРОРИЗМА И БОРБЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА	

Реч уредника

Поштоване колегинице и колеге, драги читаоци,

задовољство нам је да Вам представимо Зборник сажетака са XV Међународног научног скупа, ове године под називом *Савремени изазови у остваривању и заштити људских права*, који се одржава 23. маја 2025. године, поводом обележавања 64 године постојања и рада Правног факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

Скуп је организован у сарадњи са Институтом за упоредно право у Београду и Институтом за криминолошка и социолошка истраживања. Посебан значај овогодишњег скупа огледа се у интердисциплинарном приступу савременим правним, политичким и друштвеним изазовима у области заштите људских права.

У Зборнику сажетака представљено је укупно 69 радова аутора из земље и иностранства. Поред сажетака, радови са скупа биће објављени у три засебне публикације: у Тематском зборнику на српском језику (23 рада), у Тематском зборнику на енглеском језику (11 радова), као и у редовном броју часописа Зборник радова Правног факултета (8 радова). Додатно, 27 аутора доставило је апстрактe који ће бити објављени у неком од наредних бројева часописа.

Захваљујемо се свим ауторима, члановима Уређивачког и Организационог одбора, као и партнерским институцијама које су својим ангажовањем и подршком допринеле квалитету овогодишњег скупа. Искрено верујемо да ће ова публикација, као и целокупан програм скупа, бити подстицај за даља истраживања, научну сарадњу и јачање стандарда у области остваривања и заштите људских права.

У име редакције,

*Главни и одговорни уредник
Проф. др Бојан Бојанић*

Editor's Note

Dear colleagues and readers,

It is our honor to present the Collection of Summaries from the 15th International Scientific Conference, held on May 23, 2025, under the theme *Contemporary Challenges in the Achievement and Protection of Human Rights*. This year's conference was organized in celebration of the 64th anniversary of the Faculty of Law, University of Priština in Kosovska Mitrovica. Organized in cooperation with the Institute of Comparative Law (Belgrade) and the Institute for Criminological and Sociological Research (Belgrade), this year's conference holds particular significance due to its interdisciplinary focus on current legal, political, and societal issues surrounding the protection of human rights. Thematic discussions ranged from constitutional and judicial safeguards, to developments in criminal law theory and evolving international human rights standards.

This volume features 69 abstracts submitted by authors from Serbia and abroad. Full-length papers will be published across three separate editions: a thematic volume in Serbian (23 papers), a thematic volume in English (11 papers), and the *Journal of the Faculty of Law* (8 papers). Additionally, 27 abstracts correspond to papers scheduled for publication in future issues of the journal.

We extend our sincere gratitude to all contributing authors, as well as to the members of the Scientific and Organizing Committees and our institutional partners, whose dedication has ensured the academic integrity and success of this event. We hope that this publication and the conference as a whole will foster continued research, collaboration, and the progressive development of legal standards in the field of human rights protection.

*On behalf of the Editorial Board,
Editor-in-chief,
Prof. dr Bojan Bojanić*

Академик др Миодраг Н. СИМОВИЋ*

Др Владимир М. СИМОВИЋ**

ЗАШТИТА СЛОБОДЕ КРЕТАЊА КАЖЊАВАЊЕМ ЗА КРИВИЧНО ДЈЕЛО ОТМИЦЕ У ПРАВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Апстракт

У систему људских слобода и права се, поред права на живот и неповредивост тјелесног интегритета, издваја право на слободу кретања. Ово се људско право темељи на универзалним (ОУН) или регионалним (европским) међународним стандардима, а потом у националном законодавству добија својство уставног постулата. Најпотпунију правну заштиту, поред ове нормативне, право на слободу кретања добија у кривичном законодавству кроз прописивање кривичне одговорности и система санкција за различите облике или видове испољавања противправног одузимања или ограничавања овог људског права. Једно од кривичних дјела дјела којима се противправно, на насилан начин одузима слобода кретања човјека, уз његову слободу одлучивања, представља кривично дјело отмице. Ово кривично дјело спада како у класичан, општи, насилнички криминалитет, тако и у организовани транснационални криминалитет за који су у кривичном праву Босне и Херцеговине предвиђене строге казне затвора у дугом трајању. Аутори у овом раду разматрају појам, елементе, садржину, карактеристике и облике испољавања кривичног дјела отмице, као кривичног дјела управљеног против права на слободу кретања, односно слободу одлучивања.

Кључне ријечи: међународни стандарди, право на слободу кретања, одузимање, кривично дјело, отмица.

* Редовни члан Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, редовни члан Европске академије наука и умјетности, инострани члан Руске академије природних наука, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бихаћу, професор емеритус, судија Уставног суда Босне и Херцеговине у пензији, msimovic@anubih.ba, ORCID: 0000-0001-5116-680X.

** Судија Врховног суда Републике Српске, редовни професор, Независни Универзитет у Бањој Луци, Факултет за безбједност и заштиту, vlado_s@blic.net, ORCID: 0009-0002-9640 6488.

Miodrag N. SIMOVIĆ, Ph.D

Full member of the Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, full member of the European Academy of Sciences and Arts, Foreign member of the Russian Academy of Natural Sciences, full professor at the Faculty of Law of the University of Bihać, professor emeritus, retired judge of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, msimovic@anubih.ba, ORCID: 0000-0001-5116-680X.

Vladimir M. SIMOVIĆ, Ph.D

Judge of the Supreme Court of the Republic of Srpska, Full Professor, Independent University of Banja Luka, Faculty of Security and Protection, vlado_s@blic.net, ORCID: 0009-0002-9640-6488.

PROTECTION OF FREEDOM OF MOVEMENT BY PUNISHMENT FOR THE CRIMINAL OFFENSE OF KIDNAPPING UNDER THE LAW OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary

The right to freedom of movement is distinguished in the system of human freedoms and rights, in addition to the right to life and inviolability of bodily integrity. This human right is based on universal (UN) or regional (European) international standards, and then, in national legislation, it acquires the status of a constitutional postulate. In addition to this normative protection, the right to freedom of movement receives the most complete legal protection in criminal legislation through the prescription of criminal liability and a system of sanctions for various forms or types of manifestation of unlawful deprivation or restriction of this human right. One of the criminal offenses that unlawfully and violently takes away a person's freedom of movement, along with his freedom to decide, is the criminal offense of kidnapping. This criminal offense belongs to classic, general, violent crimes, as well as to organized transnational crimes, for which the criminal law of Bosnia and Herzegovina provides for strict long-term sentences of imprisonment. In this paper, the authors consider the concept, elements, content, characteristics and forms of manifestation of the criminal offense of kidnapping, as a criminal offense directed against the right to freedom of movement, that is, the freedom to decide.

Key words: international standards, right to freedom of movement, deprivation, criminal offense, kidnapping.

Др Гордана СТАНКОВИЋ*

Др Владимир БОРАНИЈАШЕВИЋ**

ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВА НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ

Апстракт

Право на правну заштиту представља једно од основних људских права, признатих и загарантованих свим правним субјектима међународним и националним правним актима да би се омогућило остваривање, вршење и заштита грађанских субјективних права која су повређена, угрожена или оспорена. Право на правну заштиту остварује се и врши у парничном поступку у сваком конкретном случају тражењем правне заштите одређене садржине да би се издејствовала одлука суда којом се изриче и пружа тражена правна заштита. Иако је основним процесним начелима предвиђена дужност странака да савесно користе законом призната процесна овлашћења и забрањена свака злоупотреба процесних овлашћења, а суду наложено да спречи и казни сваку злоупотребу процесних овлашћења, у судској пракси срећу се абузивне парнице којима странке настоје да остваре различите недопуштене циљеве подизањем тужбе. Посебан вид абузивних парница представљају парнице о фиктивним споровима, а у новије време, под утицајем common law правних система и праксе судова Европске уније, јављају се тзв. SLAPP тужбе које у појединим случајевима представљају специфичан вид злоупотребе процесних овлашћења јер имају за циљ застрашивање, оптерећивање, кажњавање или узнемиравање туженог због његовог јавног говора против тужиоца који је имао за предмет неко питање од јавног интереса да би се ограничило право на слободу мишљења, информисања и јавног изражавања и спречило учешће јавности у расправи о питањима од општег интереса. Како је овај облик тужбе и вид правног узнемиравања и злоупотребе правосудног система, очекује се да суд у том случају делује превентивним и репресивним мерама.

Кључне речи: право на правну заштиту, тужба, SLAPP тужба, фиктивни спорови, злоупотреба процесних овлашћења, превенција и репресија злоупотребе процесних овлашћења.

* Редовни професор у пензији, Универзитет у Нишу, Правни факултет, Република Србија, gordanastankovic10@gmail.com.

** Редовни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, vladimir.boranjasevic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7010-2991.

Gordana STANKOVIĆ, Ph.D

Full Professor (Retired), University of Niš, Faculty of Law, Republic of Serbia,
gordanastankovic10@gmail.com.

Vladimir BORANIJAŠEVIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, vladimir.boranjasevic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7010-2991.

ABUSE OF THE RIGHT TO LEGAL PROTECTION

Summary

The right to legal protection is one of the basic human rights which is realized in civil proceedings in every separate case by requesting legal protection of certain contents in order to obtain a court decision which imposes and provides the requested legal protection. Although the parties are obliged to conscientiously use the legally recognized procedural authorizations, and any abuse of procedural authorizations is prohibited, while the court is ordered to prevent and sanction any abuse of procedural authorizations, in court practice there are abusive litigations used by the parties to achieve various inadmissible goals by initiating a lawsuit. A special kind of abusive litigations are litigations about fictitious disputes, and lately, under the influence of common law legal systems and the practice of European Union courts, there are the so-called SLAPP lawsuits which in certain cases represent a specific way of abuse of procedural authorizations. Since this kind of lawsuit is also a way of legal harassment and abuse of the legal system, the court is expected to act by preventive and repressive measures in this case.

Key words: the right to legal protection, a lawsuit, a SLAPP lawsuit, fictitious disputes, abuse of procedural authorizations, prevention and repression of abuse of procedural authorizations.

Др Слободан ОРЛОВИЋ*

ПРЕЛАЗНЕ ВЛАДЕ – ПОЈАМ И ПРИМЕРИ

Апстракт

У току вишемесечног студентског и ширег друштвеног бунта у Србији (непосредни повод је смрт 14 људи, и двоје последично, под надстрешницом Железничке станице у Новом Саду, 1. новембра 2024. године) у етеру се појавила синтагма „прелазна влада“. Она је од дела јавности виђена као институционална могућност решења актуелне кризе, поготово након оставке председника Владе (28. јануара 2025. године).

Ни сама идеја о прелазној влади није била разрађена, нити је о њеном концепту, а поготово саставу, било сагласности – ни међу онима који су носиоци бунта (студенти) нити од стране оних који бунт подржавају (опозиција). Тако да је остала недовршена прича о временски ороченој влади која би потенцијално била способна да организује поштене опште изборе, а коју би чинили само (нестраначки) експерти; студенти и професори; власт, опозиција и политички неутрални министри. Све ове варијанте влада називале су се прелазним, привременим, владом солидарности, владом националног јединства и др. У међувремену, изабрана је нова („обична“) влада од стране Народне скупштине (16. априла 2025. године) па је и тема прелазне владе изгубила на значају.

Као примери прелазних влада које су имале различит састав али и циљ деловања навешћемо, и описати њихов уставноправни и политички положај, три италијанске (технократске) владе (1995, 2011, 2021), експертску владу Црне Горе (2020) и три прелазне владе Северне Македоније (2016, 2020, 2024).

Кључне речи: Прелазна влада, друштвени бунт, Србија, Италија, ЦГ, Северна Македонија.

* Редовни професор, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, sorlovic@pf.uns.ac.rs

Slobodan ORLOVIĆ, Ph.D

Full Professor, University in Novi Sad, Faculty of Law, Republic of Serbia,
sorlovic@pf.uns.ac.rs

TRANSITIONAL GOVERNMENTS – CONCEPT AND EXAMPLES

Summary

During the months-long student and wider social revolt in Serbia (the immediate cause was the death of 14 people, and two consequential ones, under the canopy of the Novi Sad Railway Station, on November 1, 2024) the term of “transitional government” appeared in public). It was seen by part of the public as an institutional possibility of resolving the current crisis, especially after the resignation of the Prime Minister (January 28, 2025).

Neither the idea of a transitional government itself was developed, nor was there consensus on its concept, and its composition was prepared – neither among those who are the bearers of the revolt (students) nor by those who support the revolt (opposition). Therefore the story of a temporary government that would potentially be able to organize fair general elections, and which would consist only of (non-partisan) experts; students and professors; the governing parties, the opposition and politically non-partisan ministers, remained unfinished. All these variants of government were called transitional, temporal, government of solidarity, government of national unity, etc. In the meantime, the new (“ordinary”) government was elected by the National Assembly (April 16, 2025), so the topic of a transitional government lost its importance.

As examples of transitional governments that had a different composition but also the goal of their actions, we will list, and describe their constitutional and political position, the three Italian (technocratic) governments (1995, 2011, 2021), the experts government of Montenegro (2020) and three transitional government of North Macedonia (2016, 2020, 2024).

Key words: transitional governments, social revolt, Serbia, Italy, Montenegro, North Macedonia.

Др Дарко СИМОВИЋ*

ПРЕИСПИТИВАЊЕ ТЕОРИЈСКОГ КОНЦЕПТА РЕГИОНАЛНЕ ДРЖАВЕ

Апстракт

Према традиционалној доктрини уставног права постоје два основна облика државног уређења: унитарна држава и федерација. Међутим, не само да нема чврсте линије разграничења између унитарне и федералне државе, већ компаративно посматрано расте број хибридних држава које обједињују елементе оба облика државног уређења. Ограничења класичне доктрине мотивисала су поједине ауторе да развијају концепт регионалне државе која је „нешто између“, унитарне и федералне државе. У српску уставноправну књижевност теоријски концепт регионалне државе промовисао је Миодраг Јовичић. Међутим, уколико се уопште и прихвата постојање теоријског концепта регионалне државе, изразито је мали број држава које се сврставају у ту категорију. Досадашње компаративно искуство је изразито скромно и оно, већ иницијално, чини упитним установљивање конзистентне теоријске конструкције регионалне државе. Такви трендови у упоредном конституционализму имају за последицу релативно мали број писаца који уопште говоре о регионалној држави, а још је мање оних аутора који развијају тај теоријски концепт. При томе, и међу њима постоје значајне разлике у разумевању правне природе регионалне државе. Ауторе који говоре о регионалној држави начелно можемо поделити у три групе. Прву групу чине аутори који регионалну државу виде само као једну варијанту унитарне државе. Друга, малобројнија група аутора регионализовану државу третира као један од облика федерализма. Трећа група аутора регионалну државу види као самосталан облик државног уређења. Извесно је да су покушаји установљивања теоријског концепта регионалне државе ретки, скромни и не превише инспиративни и подстицајни за даље развијање. Тај новоуостављени концепт, не само да нема јасно исцртане теоријске оквире, већ је и својеврсна празна љуштура којој недостаје реалан упоредноправни садржај. Наиме, покушај развијања теоријског модела који почива искључиво на уставним решењима две државе – Италије и Шпаније, показао је бројне слабости и није се афирмисао као равноправан с два већ традиционална облика државног уређења.

Кључне речи: регионална држава, унитарна држава, федерација, територијална аутономија.

* Редовни професор, Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд, Република Србија, darko.simovic@kpu.edu.rs.

Darko SIMOVIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade, Republic of Serbia, darko.simovic@kpu.edu.rs.

RE-EXAMINATION OF THE THEORETICAL CONCEPT OF THE REGIONAL STATE

Summary

According to the traditional doctrine of constitutional law, there are two main types of territorial organisation of power: unitary state and federation. However, not only is there no clear line of demarcation between a unitary and a federal state, but comparatively speaking, hybrid states that combine elements of both forms of territorial organisation of power are increasing in number. These limitations of the classical doctrine motivated some authors to develop the concept of a regional state that is "something between" a unitary and a federal state. The theoretical concept of the regional state was promoted by Miodrag Jovičić in Serbian constitutional literature. However, if the theoretical concept of a regional state is generally accepted, the number of states that fall into that category is extremely small. The comparative experience so far is modest and it, already initially, makes the establishment of a consistent theoretical construction of the regional state questionable. Such trends in comparative constitutionalism result in a relatively small number of authors who affirm the regional state at all, and even fewer authors who develop this theoretical concept. At the same time, there are also significant differences between them in the understanding of the legal nature of the regional state. The authors who accept the concept of a regional state can basically be divided into three groups. The first group consists of authors who marks the regional state as only one variant of the unitary state. Another, smaller group of authors treats the regionalized state as one of the forms of federalism. The third group of authors marks the regional state as an independent form of territorial organisation of power. It is certain that attempts to establish a theoretical concept of a regional state are rare, modest and not very inspiring and encouraging for further development. This newly introduced concept not only does not have clearly defined theoretical frameworks, but is also a kind of empty shell that lacks real comparative legal content. Namely, the attempt to develop a theoretical model based exclusively on the constitutional framework of two countries - Italy and Spain - showed numerous weaknesses and did not establish itself as equal to two already traditional forms of territorial organisation of power.

Key words: regional state, unitary state, federation, territorial autonomy.

Др Љубиша ДАБИЋ*

ПРИЛОГ ЗА ИЗУЧАВАЊЕ ЕТИЧКИХ КОДЕКСА У ОБЛАСТИ ДРЖАВНЕ РЕВИЗИЈЕ

Апстракт

У раду се разматрају етички кодекси у области државне ревизије, како међународни који је донела међународна струковна организација врховних ревизорских институција (Етички кодекс врховних ревизорских институција - INTOSAI), тако и националних које су донеле националне врховне ревизорске институције истраживаних земаља. Предмет анализе су, са мање или више детаља, релевантна правна питања националних етичких кодекса: назив, правни основ и надлежни орган/организација за њихово доношење, њихова садржина и правна природа, њихово правно дејство, објављивање и значај, као и њихов однос у контексту института одговорности. Циљ рада је да се истражи комплексност, сложеност и специфичности националних етичких кодекса у области државне ревизије, а његова сврха да се овим прилогом допуни домаћа литература у истраживању овог значајног питања и за државну ревизију.

Кључне речи: етички кодекс, државна ревизија, државни (јавни) ревизори, врховне ревизорске институције, професија.

* Редовни професор у пензији, Универзитет у Београду, Економски факултет, Република Србија, ljadic@ekof.bg.ac.rs, ORCID: 0009-0005-5381-597X.

Ljubiša DABIĆ, Ph.D

Full professor (Retired), University of Belgrade, Faculty of Economics, Republic of Serbia,
ljadic@ekof.bg.ac.rs, ORCID: 0009-0005-5381-597X.

ANNEX FOR THE STUDY OF ETHICAL CODES IN THE FIELD OF STATE AUDIT

Summary

The paper discusses codes of ethics in the field of state audit, both international ones adopted by the international professional organization of supreme audit institutions (Code of Ethics for Supreme Audit Institutions - INTOSAI), and national ones adopted by the national supreme audit institutions of the surveyed countries. The subject of analysis is, with more or less detail, the relevant legal issues of national codes of ethics: name, legal basis and competent authority/organization for their adoption, their content and legal nature, their legal effect, publication and significance, as well as their relationship in the context of the institute of responsibility. The aim of the paper is to explore the complexity, intricacy, and specificities of national ethical codes in the field of state audit, and its purpose is to supplement the domestic literature in researching this important issue for state audit.

Key words: code of ethics, state audit, state (public) auditors, supreme audit institutions, profession.

Др Јелена ЋЕРАНИЋ ПЕРИШИЋ*

Сања МИШАН**

АКТ О ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА

Апстракт

Акт о вештачкој интелигенцији (Акт о ВИ) усвојен је у мају 2024. године и ступио је на снагу двадесет дана од објављивања у Службеном листу ЕУ, 12. јула 2024. Почеће да се примењује у потпуности од 2. августа 2026. године. Акт о ВИ представља прву свеобухватну уредбу на свету о ВИ. Циљ Акта је да осигура да ВИ која се развија и користи у ЕУ буде поуздана и да обезбеди мере за заштиту основних људских права. Рад настоји на сагледа одредбе Акта о ВИ кроз призму савремених изазова у остваривању и заштити људских права. Најпре су у раду размотрене најзначајније одребе Акта о ВИ које се односе на системе ВИ. Посебна пажња посвећена је системима ВИ високог ризика, будући да су такви системи најизазовнији у контексту остваривања и заштите људских права. Након тога су анализиране антидискриминационе одредбе у Акту о ВИ, тачније њихов утицај на националне законодавне оквире држава чланица ЕУ. Будући да је уредба, као акт секундарног законодавства, директно применљива, ступа на снагу након објављивања у Службеном листу ЕУ. Дакле, није потребан никакв акт унутрашњег, националног права којима се одредбе и циљеви уредбе транспонују у национални правни поредак. Осим тога, и земље кандидати за чланство у ЕУ имају обавезу да националне регулаторне оквире ускладе са правним тековинама ЕУ током процеса приступања. Стога се очекује да ће Акт о ВИ имати велики утицај и на регулисање примене ВИ у земљама кандидатима за чланство у ЕУ, укључујући и Републику Србију.

Кључне речи: вештачка интелигенција, заштита људских права, Акт о вештачкој интелигенцији, антидискриминационе одредбе, савремени изазови.

* Научни саветник, Институт за упоредно право, Београд, Република Србија, ceranicj@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1465-510X.

** Мастеранд, Универзитет „Апеирон“ Бања Лука, Факултета правних наука, sanja.misan@autostil.ba.

Jelena ČERANIĆ PERIŠIĆ, Ph.D

Principal Research Fellow, Institute of Comparative Law, Belgrade, Republic of Serbia,
ceranicj@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1465-510X.

Sanja MIŠAN

Master's Candidate, Apeiron University, Banja Luka Faculty of Legal Sciences,
sanja.misan@autostil.ba.

THE EUROPEAN UNION ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT AND CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE REALIZATION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Summary

The Artificial Intelligence Act (AI Act) was adopted in May 2024 and entered into force twenty days after its publication in the Official Journal of the European Union, on 12 July 2024. It will become fully applicable as of 2 August 2026. The AI Act constitutes the world's first comprehensive regulatory framework for artificial intelligence. Its primary objective is to ensure that AI developed and used within the European Union is trustworthy and that appropriate safeguards are in place for the protection of fundamental human rights. This paper aims to examine the provisions of the AI Act through the lens of contemporary challenges in the realization and protection of human rights. The analysis first focuses on the most significant provisions of the Act pertaining to AI systems, with particular attention given to high-risk AI systems, as these pose the greatest threats to the exercise and safeguarding of human rights. Subsequently, the paper addresses the anti-discrimination provisions within the AI Act, specifically analyzing their impact on the national legislative frameworks of EU Member States. Given that the regulation is a binding instrument of secondary EU law with direct applicability, it becomes enforceable upon publication in the Official Journal, without the need for additional transposition measures at the national level. Furthermore, candidate countries for EU membership are also obliged to align their national regulatory frameworks with the EU *acquis* during the accession process. Accordingly, it is expected that the AI Act will significantly influence the regulation of AI implementation in candidate countries, including the Republic of Serbia.

Key words: Artificial Intelligence, Human Rights Protection, Artificial Intelligence Act, Anti-discrimination provisions, contemporary challenges.

Др Олга ЈОВИЋ-ПРЛАИНОВИЋ*

ОБАВЕЗНА ВАКЦИНАЦИЈЕ ДЕЦЕ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Апстракт

Право детета на заштиту здравља подразумева дужност родитеља да предузму све потребне мере за очување дететовог здравља, односно одговорност и право родитеља на одређене активности у остваривању права детета на заштиту здравља. У домену заштите здравља детета, обавезна имунизација деце, као посебна мера у заштити становништва од заразних болести, отвара питање обима родитељских овлашћења онда када родитељи, без оправданих медицинских индикација, пропусте или одбију да дете предшколског и школског узраста вакцинишу. Са теоријског и практичног аспекта, потребно је одговорити на питање да ли се понашање родитеља који пропуштају да дете одређеног узраста подвргну обавезној имунизацији може подвести под појам здравствено занемаривање детета или родитељи као законски заступници детета могу о томе донети одлуку супротно интересу детета, а у складу са сопственим убеђењима.

Сложеност истраживање теме је разлог да ауторка у раду приступа феномену обавезне имуназације деце са становишта јавног здравља и овлашћења родитеља из садржине родитељског права, те кроз анализу праксе Европског суда за људска права који је 2022. године одлучивао и о представци против Републике Србије у том погледу. ЕСЉП је у раније донетим одлукама заузео став да је обавезна имунизација деце, у условима када добровољна имунизација није довољна да би се обезбедио и одржао одговарајући ниво заштите од озбиљних болести, у складу са најбољим интересима деце, будући да је интерес јавног здравља легитимни разлог ограничења права на аутономију воље пацијента.

Кључне речи: вакцинација деце; јавно здравље, интерес детета, права и дужности родитеља, ЕСЉП.

* Редовни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, olga.jovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-4869-4668.

Olga JOVIĆ-PRLAINOVIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, olga.jovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-4869-4668.

MANDATORY VACCINATION OF CHILDREN IN THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Summary

A child's right to health protection implies the responsibility of parents to take all necessary measures to preserve the child's health, that is, the responsibility and the right of parents to engage in certain activities in realizing the child's right to health protection. In the domain of child health protection, mandatory vaccination of children, as a special measure for protecting the population from infectious diseases, raises the issue of the scope of parental authority when parents, without justified medical indications, fail to vaccinate or refuse to vaccinate a preschool or school-age child. From both a theoretical and practical perspective, it is necessary to address whether the behavior of parents who fail to subject their child of a certain age to mandatory immunization can be classified as child neglect, or whether parents, as legal representatives of the child, may make decisions contrary to the child's best interest, in accordance with their own beliefs.

The complexity of the researched topic is the reason why the author approaches the phenomenon of mandatory immunization of children from the perspective of public health and parental authority derived from parental rights. This is done through the analysis of the case law of the European Court of Human Rights, which in 2022 ruled on a petition against the Republic of Serbia in this regard. The ECHR, in previously rendered decisions, has taken the position that mandatory immunization of children, when voluntary immunization is insufficient to ensure and maintain an adequate level of protection against serious diseases, is in line with the best interests of the child, as the interest of public health is a legitimate reason for limiting the right to the autonomy of the patient's will.

Key words: child vaccination; public health; child's best interest; parental rights and duties; ECHR.

Др Бранко РАКИЋ*

Др Урош ШУВАКОВИЋ**

ПРАВО НА ЖИВОТ И ПРАВО НА СЛОБОДУ ЧОВЕКА КАО ДВА НЕРАЗДВОЈНА ПРАВА: проблем са њиховим остваривањем на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија

Апстракт

У хијерархији људски права, од којих ни једно не треба потцењивати ма у коју групу спадало (индивидуално или колективно), право на живот је свакако најважније људско право. Ово из разлога што само жив човек има могућност да оставрује универзална људска права.

Међутим, сам биолошки живот човека не значи много у испољавању пуноће његовог хуманитета, уколико човек није једновременно и слободан. Та слобода човека, како је још Маркс својевремено приметио, није апсолутна слобода, већ је епохално дефинисана. Ипак, и поред те епохалне ограничености, да би се човек исказао као људско биће у својој пуноћи, он мора да буде слободан, и то у бар два смисла: слободан од ропства, деградирајућег положаја и, што је посебно важно, слободан за сопствено исказивање као свестраног, креативног, људског, генеричког бића.

Имајући наведено у виду, у раду се аргументује да су Срби на Косову и Метохији – као национална заједница и сваки појединац српске националности – доведени у питање као људи. Њима је право на живот у многим ситуацијама угрожено, док се за право на слободу може рећи да је у потпуности негирано. У том смислу аутори указују да је (бес)правни систем на Косову и Метохији који спровode привремене институције из Приштине заснован на етничкој дискриминацији Срба, којом се тежи остварити стара великоалбанска идеја о етнички чистом, албанском, простору на подручју АП Косово и Метохија.

Кључне речи: људска права на живот и слободу, национална дискриминација, Срби, Косово и Метохија.

* Редовни професор, Универзитет у Београду, Правни факултет, Република Србија, branko@ius.bg.ac.rs.

** Редовни професор, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Република Србија, uros.suvakovic@uf.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-2141-8698.

Branko RAKIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Law, Republic of Serbia,
branko@ius.bg.ac.rs.

Uroš ŠUVAKOVIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Republic of Serbia,
uros.suvakovic@uf.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-2141-8698.

RIGHT TO LIFE AND RIGHT TO FREEDOM AS TWO INSEPARABLE HUMAN
RIGHTS: the problem with their achievement in the territory of the Autonomous Province
of Kosovo and Metohija

Summary

In the hierarchy of human rights, none of which should be underestimated no matter which group they belong to (individual or collective), right to life is definitely the most important one. The reason for this is that only a living man is able to exercise universal human rights.

However, man's biological life itself does not mean much in the expression of the fullness of his humanity if man is not free at the same time. Man's freedom, as Marx observed in the past, is not absolute, but freedom defined by epochs. Nevertheless, despite such epoch limitation, in order to express himself as a human being in its fullness, man has to be free at least in two aspects: free *from* slavery as a degrading position and, most importantly, free *to express himself* as a versatile, creative, human, generic being.

Given the above-mentioned, the paper argues that the Serbs in Kosovo and Metohija – as a national community and each individual of Serbian nationality – have been brought to question as people. Their right to life is threatened in many situations while their right to freedom may be seen to be completely denied. In those terms, the authors point out that the (il)legal system in Kosovo and Metohija, implemented by temporary institutions from Priština, is based on ethnic discrimination against the Serbs which is intended to realize the old Great Albanian ideal of the ethnically clean Albanian space in the territory of the AP Kosovo and Metohija.

Key words: human rights to life and freedom, national discrimination, Serbs, Kosovo and Metohija.

Др Маја НАСТИЋ*

ОД ПОСМАТРАЧА ДО УЧЕСНИКА: ЈАВНА РАСПРАВА КАО АЛАТ ГРАЂАНСКЕ ПАРТИЦИПАЦИЈЕ

Апстракт

Предмет наше пажње јесу јавне расправе, које представљају важан облик учешћа грађана у одлучивању о јавним пословима. Јавну расправу посматрамо у контексту актуелног правног оквира који регулише њено спровођење, анализирајући њене предности и недостатке, као и начин спровођења на републичком и локалном нивоу, с посебним освртом на њен утицај на доношење докумената јавних политика. Наш циљ је да истакнемо значај омогућавања слободног изражавања ставова грађана током јавних расправа, како би оне представљале истински алат грађанске партиципације. Уколико се јавне расправе свode на формални корак, грађани неће бити мотивисани да учествују, или ће се њихова улога завршити на посматрању. Дигитални алати могу да значајно побољшају укључивање грађана у процес одлучивања. На крају, кључ успеха јавних расправа лежи у развоју нормативног оквира који ће омогућити транспарентно учешће грађана и озбиљно разматрање њихових сугестија.

Кључне речи: јавна расправа, непосредна демократија, грађани.

* Редовни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет, Република Србија, maj@prafak.ni.ac.rs ORCID: 0000-0002-5545-6318.

Maja NASTIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Niš, Faculty of Law, Republic of Serbia, maja@prafak.ni.ac.rs
ORCID: 0000-0002-5545-6318.

FROM OBSERVER TO PARTICIPANT: PUBLIC DEBATE AS A TOOL OF CIVIC PARTICIPATION

Summary

The paper focuses on public debates, which are a vital mechanism for facilitating citizen participation in the decision-making processes related to public affairs. This analysis examines public debates within the current legal framework, highlighting their advantages and disadvantages. Particular attention is given to their execution at the national and local levels, and their impact on the formulation of public policy documents. The overarching aim is to underscore the importance of allowing citizens to freely express their perspectives during public hearings, thereby ensuring that these forums serve as genuine tools for civic engagement.

In Serbia, public hearings constitute an essential means of engaging citizens in legislating and formulating public policies and other regulatory instruments. However, significant deficiencies in the legal framework and inconsistent application hinder their effectiveness. These issues could be effectively addressed through the enactment of a unified and comprehensive statute that would more accurately and thoroughly regulate public hearings, enhance citizen participation, and promote greater transparency and accountability.

For public debates to serve as genuinely effective instruments for civic engagement, it is imperative to facilitate an environment where citizens can freely articulate their views, ensuring their contributions will receive appropriate consideration. Public hearings must transcend mere formalities in decision-making and provide genuine opportunities for constructive dialogue and exchanging opinions and suggestions. In this regard, it is crucial that the authority conducting the public hearing acknowledges that the input of all participants and demonstrates that their participation holds value. Otherwise, citizens may be disinclined to engage in the process, reducing their involvement to that of passive observers.

Key words: public debates, direct democracy, citizens.

Др Јелена ВУЧКОВИЋ*

ЗНАЧАЈ ПРИНЦИПА ПРОПОРЦИОНАЛНОСТИ У ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА

Апстракт

Принцип пропорционалности представља један од кључних инструмената у систему заштите људских права и слобода, нарочито у оквиру уставног и међународног права. Његова примена омогућава да се у случајевима колизије између појединачних права и јавних интереса обезбеди фер и разложна равнотежа у демократском друштву. Овај рад има за циљ да прикаже теоријску структуру пропорционалности, њену еволуцију у европском праву и примену у пракси Европског суда за људска права, као и да анализира уставноправни значај пропорционалности у правном систему Републике Србије. Посебна пажња посвећена је анализи релевантне судске праксе, како на европском, тако и на националном нивоу, као и нормативном оквиру који усмерава тумачење и ограничење људских права. Методолошки оквир рада обухвата нормативно-догматску анализу, тумачење судске праксе и компаративни приступ. Рад настоји да допринесе бољем разумевању функције пропорционалности као средства очувања правне сигурности, легитимности и баланса између слободе и јавног интереса у савременим правним системима.

Кључне речи: пропорционалност, људска права, Европски суд за људска права, Уставни суд, ограничења, владавина права.

* Редовни професор, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, члан Високог савета судства, jvuckovic@jura.kg.ac.rs ORCID: 0000-0003-0598-7599.

Jelena VUČKOVIĆ, Ph.D

Full Professor at the Faculty of Law, University of Kragujevac and Distinguished Lawyer in the High Judicial Council, jvuckovic@jura.kg.ac.rs ORCID: 0000-0003-0598-7599.

THE IMPORTANCE OF THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY IN THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS

Summary

The principle of proportionality represents one of the key instruments in the system of protection of human rights and freedoms, especially within constitutional and international law. Its application enables a fair and reasoned balance between individual rights and public interests in democratic societies. This paper aims to present the theoretical structure of proportionality, its evolution in European law and its application in the case law of the European Court of Human Rights, as well as to analyze the constitutional significance of the principle of proportionality in the legal system of the Republic of Serbia. Particular attention is given to the analysis of relevant jurisprudence, both at the European and national levels, as well as to the normative framework that guides the interpretation and limitation of human rights. The methodological framework of the paper includes a normative-dogmatic approach, interpretation of case law, and comparative analysis. The paper seeks to contribute to a better understanding of the function of proportionality as a means of preserving legal certainty, legitimacy, and the balance between liberty and public interest in modern legal systems.

Key words: proportionality, human rights, European Court of Human Rights, Constitutional Court, limitations, rule of law.

Др Дејан МИРОВИЋ*

ИМПЛЕМЕНТАЦИОНИ АНЕКС СПОРАЗУМА О НОРМАЛИЗАЦИЈИ ОДНОСА ИЗМЕЂУ КОСОВА И СРБИЈЕ ИЛИ ОХРИДСКИ СПОРАЗУМ

Апстракт

Имплементациони анекс Споразума о путу нормализације односа између Косова и Србије или Охридски споразум је део Француско-немачког плана. Ова два споразума се могу примењивати и тумачити само заједно. Србија се обавезала да ће испунити "све чланове" Охридског споразума. Резерве од стране Србије нису уложене на Охридски споразум. Охридски споразум постаје основни услов за улазак Србије у ЕУ након 18.марта 2023. године. У Охридском споразуму не помиње се Резолуција 1244 или Устав Србије. ЕУ је "трећа страна" у Охридском споразуму. Народна скупштина Републике Србије није учествовала у закључивању Охридског споразума.

Кључне речи: Имплементациони анекс Споразума о путу нормализације односа између Косова и Србије, Охридски споразум, ЕУ, Република Србија.

* Редовни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, dejan.mirovic@pr.ac.rs.

Dejan MIROVIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, dejan.mirovic@pr.ac.rs.

IMPLEMENTATION ANNEX TO THE AGREEMENT OF NORMALISATION BETWEEN KOSOVO AND SERBIA OR OHRID AGREEMENT

Summary

Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia or Ohrid Agreement is part of the Franco-German Plan. The two agreements can only be applied and interpreted together. Serbia has committed to fulfilling “all articles” of the Ohrid Agreement. Serbia has not made any reservations to the Ohrid Agreement. The Ohrid Agreement becomes a basic condition for Serbia’s accession to the EU after 18 March 2023. The Ohrid Agreement does not mention Resolution 1244 or the Constitution of Serbia. The EU is a “third party” to the Ohrid Agreement. The National Assembly of the Republic of Serbia did not participate in the conclusion of the Ohrid Agreement.

Key words: Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia, Ohrid Agreement, Republic of Serbia, EU.

Др Срђан ЂОРЂЕВИЋ*

Др Никола ИВКОВИЋ**

СТУДЕНТСКЕ БЛОКАДЕ У СРБИЈИ И ЉУДСКА ПРАВА

Апстракт

Богатство реалног живота непрестано нас приморава да преиспитујемо разумевање важећих правних норми у области људских права. Са таквим изазовима српско друштво се суочило нарочито у време познатих студентских блокада током претходне и ове године. У ускомешалој маси друштвених превирања на сцену политичког и правног поретка појавили су се тешко решиви проблеми сукоба између појединих људских права, што представља инспиративан истраживачки материјал; за пропитивање и преиспитивање моћи правног поретка да их решава постојећом регулативом. Из тих разлога, ауторима се учинило прихватљивим да се упусте у анализу стања људских права „на терену“ и у формалном оквиру правних норми. Вишемесечни друштвени живот оптерећен студентским блокадама и протестима открива праве домаћаје (не)способности правног поретка да успостави одрживост примене сопствених правила о поштовању појединачних људских права када је њихова примена угрожена. Аутори претпостављају да ће нас резултати истраживања одвести до поља вредносног преиспитивања важећег правног поретка, посебно када је реч о његовој примени. Осим тога, за очекивати је да се запазе и одређене недоследности у постојећој концепцији људских права.

Кључне речи: студентска блокада, пленум, људска права, устав, правда.

* Редовни професор, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, sdjordjevic@jura.kg.ac.rs ORCID: 0000-0002-7005-1810.

** Доцент, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, nivkovic@jura.kg.ac.rs ORCID: 0000-0002-9064-8702.

Srdjan ŠORĐEVIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
sdjordjevic@jura.kg.ac.rs ORCID: 0000-0002-7005-1810.

Nikola IVKOVIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
nivkovic@jura.kg.ac.rs ORCID: 0000-0002-9064-8702.

STUDENT BLOCKADES IN SERBIA AND HUMAN RIGHTS

Summary

The richness of real life constantly forces us to reconsider our understanding of the current legal norms in the field of human rights. Serbian society faced such challenges, especially during the famous student blockades last year and this year. In the turbulent mass of social turmoil, intractable problems of conflict between individual human rights appeared on the scene of the political and legal order, which represents inspiring research material; for questioning and reconsidering the power of the legal order to resolve them with existing regulations. For these reasons, it seemed acceptable to the authors to engage in an analysis of the state of human rights "on the ground" and within the formal framework of legal norms. Several months of social life burdened by student blockades and protests reveal the true extent of the legal order's (in)ability to establish the sustainability of the application of its own rules on respect for individual human rights when their implementation is threatened. The authors assume that the results of the research will lead us to the field of value-based re-examination of the current legal order, especially when it comes to its implementation. In addition, it is to be expected that certain inconsistencies in the existing concept of human rights will be observed.

Key words: student blockade, plenum, human rights, constitution, justice.

Др Сава АКСИЋ*

ПОКУШАЈ ДОПРИНОСА АКТУЕЛНОМ ЗНАЧЕЊУ ИДЕЈА ВЛАДАВИНЕ ПРАВА И ПРАВНЕ ДРЖАВЕ

Апстракт

Идеје владавине права и правне државе се односе на заштиту људских права и слобода. Расправа о наведеним питањима увек има значајно место у академским круговима, док, остварење идеја владавине права и правне државе у пракси увек представља посебан изазов. Одговор на ово питање врло често зависио и од конкретних политичких и друштвених околности. Без обзира на све околности, остварење ових идеја зависи од предвидивости права и обавеза појединаца, легитимитета правног поретка, поштовања стечених права, а то даље представља основу за настанак нових субјективних права, односно субјективних права вишег стандарда.

Кључне речи: владавина права, правна држава, легитимитет.

* Редовни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, sava.aksic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-0293-7820.

Sava AKSIĆ, Ph.D

Full Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, sava.aksic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-0293- 7820.

AN ATTEMPT TO CONTRIBUTE TO THE CURRENT MEANING OF THE IDEA OF THE RULE OF LAW AND LEGAL STATE

Summary

The ideas of the rule of law and legal state refer to the protection of human rights and freedoms. The discussion of the mentioned issues always has a significant place in academic circles, while the realization of the ideas of the rule of law and the legal state in practice always represents a special challenge. The answer of the question very often depends on specific political and social circumstances. Regardless of the circumstances the realization of these ideas depends of the predictability of the rights and obligations of individuals, the legitimacy of the legal order, respect for acquired rights, and this further represents the basis for the emergence of new subjective rights, I.e.subjective rights of a higher standard.

Key words: rule of law, legal state, legitimacy.

Др Урош ЗДРАВКОВИЋ*

МЕТОДЕ НАДОКНАДЕ ШТЕТЕ НАКОН РАСКИДА УГОВОРА О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ

Апстракт

Предмет истраживања овог рада представљају методе надокнаде штете након раскида уговора о међународној продаји робе у режиму Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе. Ове методе су дефинисане члановима 75 и 76 поменуте Конвенције, па је стога анализа претежно посвећена тексту ових одредби. У раду се анализирају и ставови судске и арбитражне праксе, као и досадашња запажања аутора заступљена у литератури. Циљ рада је да се домаћој научној и стручној јавности пружи целовит, систематски, али и сажет преглед најзначајнијих аспеката насловљене теме. Чланови 75 и 76 поменуте Конвенције су формулисани јасним језиком. Судска и арбитражна пракса је дала велики допринос у додатном тумачењу ових одредби током вишедеценијске примене Конвенције, иако се уочавају незнатна одступања у ставовима појединих судова. Радови и дела аутора у правној литератури су такође помогли појашњењу проблематике која је предмет овог рада. Да би дошло до примене члана 75 или 76 Конвенције неопходно је да дође до настанка штете услед повреде уговора и да је уговор због повреде раскинут. Члан 75 уређује метод надокнаде конкретне штете, односно штете која је настала услед куповине или продаје ради покрића – супститутивне трансакције. Члан 76, са друге стране, уређује методу надокнаде апстрактне штете, у ситуацији када није дошло до супститутивне трансакције и када роба има текућу цену.

Кључне речи: Право међународне продаје робе, Бечка конвенција, надокнада штете, конкретна штета, апстрактна штета.

* Ванредни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет, Република Србија, uros@prafak.ni.ac.rs, ORCID: 0000-0002-2581-0195.

Uroš ZDRAVKOVIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Niš, Faculty of Law, Republic of Serbia,
uros@prafak.ni.ac.rs, ORCID: 0000-0002-2581-0195.

METHODS OF DAMAGE COMPENSATION AFTER AVOIDANCE OF THE CONTRACT FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS

Summary

The right to compensation for damages is one of the basic legal remedies available to the contracting party in the case of a breach of the contract for the international sale of goods. Articles 74-77 of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (hereinafter referred to as: the Convention, the CISG) regulate the right to compensation for damages in the event of a breach of the contract for the international sale of goods. Articles 75 and 76 of the Convention represent an important segment in this sense. Common to both norms is that they apply only in a situation where the contract has been previously avoided. Unlike them, Article 74 of the Convention is applied regardless of the fact of termination of the contract. Article 75 of the Convention applies when the deprived party has performed a substitute transaction, that is, when it has purchased or sold goods for the purpose of coverage.

Then the injured party will have the right to demand from the other party the difference between the price in the contract with that party and the price agreed in the substitute transaction. It goes without saying that, if the price from the substitute transaction is more favorable than the price from the original contract, the damage will not exist, or at least cannot be compensated by applying Article 75 of the Convention.

At the same time, the party that accesses the substitute transaction is expected to access it in a reasonable manner and to complete it within a reasonable time after the termination of the contract. Article 76 of the Convention applies when the injured party has not made a purchase or sale for the purpose of coverage, and the goods have a current price. Then the party will have the right to demand from the other party the amount in the form of the difference between the current price and the price from the original contract (if it turns out that this difference is unfavorable for the party terminating the contract).

Key words: Law of international sale of goods, CISG, Compensation for Damage, Concrete Damage, Abstract Damage.

Др Милица КОВАЧЕВИЋ*

Др Бранислава ПОПОВИЋ-ЋИТИЋ**

Лидија БУКВИЋ***

КОМПАРАТИВНИ ПРЕГЛЕД АЛТЕРНАТИВНИХ САНКЦИЈА И МЕРА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ СА ПРОБЛЕМИМА У ПОНАШАЊУ

Апстракт

Последњих деценија реаговање на малолетнички криминалитет, али и друге проблеме у понашању деце и младих, фокусирано је на примену неинституционалних санкција и мера путем којих примарно треба задовољити васпитне и образовне потребе деце и младих. Иако је, сходно Конвенцији УН о правима детета и другим међународним документима, првенствени значај дат најбољем интересу детета и његовој будућој реинтеграцији, приметно је да се траже и адекватна решења за мањи број малолетника који врше тежа кривична дела и посебно кривична дела из области насилничког криминалитета. Зато треба постићи баланс у примени институционалних и алтернативних санкција и мера. Имајући у виду наведено, аутори су настојали да сагледају нормативне оквире више европских земаља који се односе на примену санкција неинституционалног карактера и превасходно санкција које се примењују у заједници, са циљем утврђивања извесних сродних тенденција или пак различитости. Примењени су нормативно-логички метод и метод анализе садржаја, а рад се завршава препорукама које би могле бити од утицаја на систем реаговања на малолетнички криминалитет и делинквенцију у Србији.

Кључне речи: деца и млади са проблемима у понашању, најбољи интерес детета, санкције које се примењују у заједници, упоредно право.

* Ванредни професор, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Република Србија, bucak80@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0458-8193.

** Редовни професор, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Република Србија, b.porvicic@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1076-5838.

*** Асистент, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Република Србија, lidija_bukvic@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8161-1337.

Milica KOVAČEVIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation, Republic of Serbia, bucak80@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0458-8193.

Branislava POPOVIĆ-ĆITIC, Ph.D

Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation, Republic of Serbia, b.popviccic@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1076-5838.

Lidija BUKVIĆ

Teaching Assistant, University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation, Republic of Serbia, lidija_bukvic@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8161-1337.

COMPARATIVE LAW REVIEW- ALTERNATIVE SANCTIONS FOR CHILDREN AND YOUNG PEOPLE WITH BEHAVIORAL PROBLEMS

Summary

In recent decades, the response to juvenile delinquency has focused on the application of non-institutional sanctions, through which the educational and upbringing needs of juveniles should be primarily met. Although, in accordance with the UN Convention on the Rights of the Child and other international documents, primary importance is given to the best interests of the child and the reintegration, it is noticeable that adequate solutions are also sought for a smaller number of juveniles who commit serious crimes, and especially violent ones. With this in mind, the authors sought to examine the normative frameworks of several European countries relating to the application of non-institutional sanctions and sanctions applied in the community, with the aim of identifying certain similar tendencies or differences. Therefore, the normative-logical method and the method of content analysis were applied. The paper concludes with recommendations that could have an impact on the juvenile justice in Serbia.

Key words: juvenile offenders, best interests of the child, community sanctions, comparative law.

Др Веран СТАНЧЕТИЋ*

ДА ЛИ ЈЕ ПРАВДА ПРИВИЛЕГИЈА (САМО) РАЗВИЈЕНИХ ДРУШТАВА? ЈАВНЕ УСЛУГЕ КАО ФАКТОР ДОСТУПНОСТИ ПРАВДЕ ЗА ГРАЂАНЕ И ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

Апстракт

Правда, прокламована као универзално право, и даље остаје недостижна као реалност за многе људе широм света. Њен квалитет и практични домети битно су одређени географијом посматраног простора односно начином јавног управљања и квалитетом јавних услуга. Структурне неједнакости у погледу доступности правде нису случајна и непредвидива појава, већ су укоренење у политичким одлукама и институционалним аранжманима. Основна тврдња у овом раду је то да је правда нераскидиво повезана са инфраструктурним и административним капацитетима државе, те да владе морају бити схваћене као централни актери у омогућавању или онемогућавању адекватног приступа правном систему и правди уопште. Истицањем улоге јавних услуга (правна помоћ, системи за издавање личних докумената, саобраћајна инфраструктура, дигитални приступ и образовање), у овој анализи се заступа идеја правде као облика друштвене инвестиције. У чланку се даје приказ теоријске основе анализираних проблематике, затим се дијагностикују основне структурне препреке правди и анализирају индикативни и поучни примери из међународне праксе. На крају су дате практичне препоруке за креирање јавних политика у правцу праведније и инклузивнијег друштва.

Кључне речи: Правда, јавна политика, правни оквир, инфраструктура, друштвени развој.

* Ванредни професор, Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, Република Србија, veran.stancetic@fpn.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-5574-0132.

Veran STANČETIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Political Sciences, Republic of Serbia, veran.stancetic@fpn.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-5574-0132.

IS JUSTICE A PRIVILEGE OF (ONLY) DEVELOPED SOCIETIES? PUBLIC SERVICES AS A FACTOR OF JUSTICE ACCESSIBILITY AND SOCIAL DEVELOPMENT

Summary

This article examines the fundamental question of whether access to justice is structurally tied to conditions that predominantly exist in developed societies. While justice is proclaimed as a universal human right, its realization is often hindered by state capacity, public infrastructure, and the quality of public administration. The paper argues that justice cannot be separated from the material and institutional context in which it operates. Rather than viewing justice solely through legal formalism, the article frames it as a developmental issue—one that is enabled or obstructed by the availability of essential public services.

Drawing on theoretical perspectives from Amartya Sen, John Rawls, and legal empowerment frameworks, the author situates justice within broader concepts of social investment and inclusive development. Public services such as civil registration, legal aid, transport, digital access, and education are presented not as auxiliary supports but as core elements enabling effective legal protection. Through comparative case studies—including Rwanda's Gacaca courts, Brazil's mobile judicial units, and Estonia's fully digital legal system—the paper illustrates diverse policy innovations that have successfully expanded justice access in resource-constrained settings.

The analysis identifies major structural barriers to justice—lack of legal identity, geographic isolation, legal illiteracy, overburdened court systems, and digital exclusion. It proposes five policy levers to bridge these gaps: community-based legal aid, infrastructure expansion, digital inclusion strategies, legal literacy initiatives, and cross-sectoral policy integration.

In conclusion, the author advocates for a shift in development metrics to treat justice as a central indicator, measured not just by institutional presence but by real-world accessibility, legal awareness, and equality of outcomes. The paper calls for justice to be recognized and resourced as a public good, essential to sustainable and inclusive development.

Key words: Justice, Public Policy, Legal Framework, Infrastructure, Social Development.

Др Милан РАПАЈИЋ*

ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПОВЕРЕНИКА ЗА ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Апстракт

У Републици Србији је Законом о забрани дискриминације установљен Повереник за заштиту равноправности, као самостално и независно контролно тело са специјализацијом у борби против дискриминације. Указује се на гаранције независности овог тела и надлежности, анализиран је поступак по притужбама због дискриминације и његов однос са општим управним поступком, начин његовог покретања, круг активно легитимисаних субјеката, сам ток поступка, начин како се утврђује чињенично стање и могућа исходишта овог поступка. Аутор у раду пажњу посвећује механизмима грађанскоправне и прекршајноправне заштите од дискриминације. Такође, указује се на начин остваривања законских овлашћења Повереника за заштиту равноправности у сфери превенирања дискриминације, као и остваривања и поспешивања равноправности. Коначно, уместо завршних разматрања, указује се на правну природу Повереника за заштиту равноправности.

Кључне речи: Повереник за заштиту равноправности, положај, дискриминација, заштита, правна природа.

* Ванредни професор, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, mrpajic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-1268-6826.

Milan RAPAJIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
mrpapajic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-1268-6826.

LEGAL STATUS OF THE COMMISSIONER FOR THE PROTECTION OF EQUALITY IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

In the Republic of Serbia, the Law on the Prohibition of Discrimination established the Commissioner for the Protection of Equality, as an independent and autonomous control body specializing in the fight against discrimination. The guarantees of the independence of this body and its competences are indicated, the procedure for complaints about discrimination and its relationship with the general administrative procedure are analyzed, the method of its initiation, the circle of actively legitimated subjects, the course of the procedure itself, the method of establishing the factual situation and possible outcomes of this procedure. The author of the paper pays attention to the mechanisms of civil and criminal law protection against discrimination. He also points out the manner of exercising the legal powers of the Commissioner for the Protection of Equality in the sphere of preventing discrimination, as well as achieving and promoting equality. Finally, instead of concluding remarks, he points out the legal nature of the Commissioner for the Protection of Equality.

Key words: Commissioner for the Protection of Equality, position, discrimination, protection, legal nature.

Др Дарко РАДУЛОВИЋ*

Дијана РАДУЛОВИЋ**

ТУЖИЛАЧКА ИСТРАГА И ОГРАНИЧЕЊЕ СЛОБОДЕ ОКРИВЉЕНОГ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ У КРИВИЧНО-ПРОЦЕСНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ ЦРНЕ ГОРЕ

Апстракт

Крајем прошлог и почетком овог вијека извршена је опсежна реформа кривичнопроцесног законодавства у многим европским земљама и то не само у земљама у којима су се десиле крупне промјене на друштвено-политичком, економском и идеолошком плану, него и у земљама стабилнијег правног поретка. Поједине земље ишле су само на измјене и допуне постојећих закона, док су друге доносиле нове законе. У групи ових других била је и Црна Гора која је 2003. године донијела свој први Законик о кривичном поступку који је, уз накнадне измјене и допуне био на снази до 2009. године када је донесен нови законик који је опет неколико пута мијењан и допуњаван. Реформа је највише захватила претходни поступак, а у оквиру њега истрагу која је од традиционалне судске трансформисана у тужилачку. У раду су обрађена најважнија питања везана за истрагу, као што су коме повјерити истрагу, јер су и даље по том питању подијељена мишљења, затим питање покретања и спровођења истраге, што је њена сврха и ког обима треба да буде. На крају укратко, за потребе овог рада, дат је осврт на нека ограничења слободе окривљеног у истрази.

Кључне ријечи: тужилац, суд, окривљени, истрага.

* Ванредни професор, Универзитет Црне Горе, Правни факултет, Република Црна Гора, darko77@t-com.me.

** Судија Апелационог суда Црне Горе, Република Црна Гора, dijana.radulovic@sudstvo.me.

Darko RADULOVIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Montenegro, Faculty of Law, Republic of Montenegro, darko77@t-com.me.

Dijana RADULOVIĆ

Judge of the Appellate Court of Montenegro, Republic of Montenegro, dijana.radulovic@sudstvo.me.

PROSECUTORIAL INVESTIGATION AND RESTRICTION OF THE FREEDOM OF THE DEFENDANT IN CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE CRIMINAL PROCEDURE LEGISLATION OF MONTENEGRO

Summary

At the end of the last century and the beginning of this century, a comprehensive reform of criminal procedure legislation was undertaken in many European countries, not only in countries where major changes occurred in the socio-political, economic and ideological domains, but also in countries with a more stable legal order. Some countries only amended existing laws, while others passed new laws. Among the ones from the second group was Montenegro, which passed its first Criminal Procedure Code in 2003 that was in force, with subsequent amendments, until 2009, when a new code was adopted, that was again amended several times. The reform mostly affected the preliminary ruling procedure, as well as the investigation, which was transformed from a traditional judicial one to a prosecutorial investigation. The paper covers the most important issues related to investigation, such as who to entrust with the investigation, as there are still differing opinions on this issue, and the issues of initiating and conducting the investigation, its purpose and scope. Finally, for the purposes of this paper, a brief overview is given of some restrictions of the freedom of the defendant during the investigation.

Key words: prosecutor, court, defendant, investigation.

Др Здравко ГРУЈИЋ*

КОЛЕКТИВНА КРИМИНАЛИЗАЦИЈА ПРИПАДНИКА СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ КРОЗ ПОСТУПKE ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ АП КОСОВО И МЕТОХИЈА ОД 1999. ГОДИНЕ

Апстракт

Поступци за ратне злочине извршене на територији АП Косово и Метохија против припадника српске заједнице започињу пред квази-судским органима још крајем 1999. године, након потписивања тзв. Кумановског споразума и промене етничке структуре становништва у покрајини након протеривања четврт милиона становника неалбанске националности. Привремени органи самоуправе на територији АП Косово и Метохија успостављају прве тзв. судове који започињу вођење кривичних поступака за ратне злочине у којима се, готово искључиво, као осумњичени појављују лица српске националности. Етничка пристрасност албанских тужилаца и чланова судских већа била је евидентирана од стране међународних посматрачких мисија још у раној фази поступака. Како би се умањила пристрасност поступајућих тужилаца и судија долази до постепене интернационализације тзв. правосудних органа и укључивања све већег броја међународних тужилаца и судија.

Надлежност за прикупљање чињеница и доказа поводом сумњи за извршене ратне злочине на територији АП Косово и Метохија установљена је Мисији Уједињених нација на Косову (UNMIK) и нешто касније, пренета на органе ЕУЛЕКС (EULEX). Укупно су за ратне злочине, након рада ових мисија, сумњичи око 1.000 лица. Последњих година тзв. органи тзв. Косова преузели су предмете и надлежност у вођењу поступака за ратне злочине. Преузимање предмета и истрага, истовремено је значило покретање великог броја поступака против лица српске националности, а брутална хапшења, обавезно одређивање мере притвора и доношења одлука на основу изјава "очевидаца" и "сведока" постала су свакодневница Срба на територији покрајине. Број предмета за ратне злочине и притворених лица српске националности у овом тренутку указује да сваки припадник српске заједнице може бити осумњичен за ратне злочине само због свог етничког порекла или идентитета. У питању је својеврсна колективна криминализација припадника српске заједнице. Рад је посвећен анализи стања и проблема колективне криминализације Срба на простору Косова и Метохије.

Кључне речи: ратни злочини, српска заједница, АП КиМ.

* Ванредни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, zdravko.grujic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7433-1468.

Zdravko GRUJIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, zdravko.grujic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7433-1468.

COLLECTIVE CRIMINALIZATION OF MEMBERS OF THE SERBIAN COMMUNITY THROUGH WAR CRIMES PROCEEDINGS IN THE TERRITORY OF AP KOSOVO AND METOHIJA SINCE 1999

Summary

Proceedings for war crimes committed in the territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija against members of the Serbian community began before quasi-judicial bodies at the end of 1999, after the signing of the so-called Kumanovo Agreement and the change in the ethnic structure of the population in the province after the expulsion of a quarter of a million residents of non-Albanian nationality. The Provisional Bodies of Self-Government in the territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija established the first so-called courts that began conducting criminal proceedings for war crimes in which, almost exclusively, persons of Serbian nationality appeared as suspects. The ethnic bias of Albanian prosecutors and members of the trial panels was recorded by international observation missions at an early stage of the proceedings. In order to reduce the bias of the acting prosecutors and judges, the so-called judicial bodies are gradually internationalizing and involving an increasing number of international prosecutors and judges.

The authority to collect facts and evidence regarding suspected war crimes committed on the territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija was established with the United Nations Mission in Kosovo (UNMIK) and later transferred to the EULEX bodies. In total, around 1,000 people are suspected of war crimes after the work of these missions. In recent years, the so-called Kosovo authorities have taken over cases and authority to conduct war crimes proceedings. Taking over cases and investigations has simultaneously meant initiating a large number of proceedings against persons of Serbian nationality, and brutal arrests, mandatory detention and decision-making based on statements by “eyewitnesses” and “witnesses” have become the everyday life of Serbs in the province.

The number of war crimes cases and detainees of Serbian nationality at this time indicates that every member of the Serbian community can be suspected of war crimes simply because of their ethnic origin or identity. This is a kind of collective criminalization of members of the Serbian community. The paper is dedicated to the analysis of the state and problems of collective criminalization of Serbs in the territory of Kosovo and Metohija.

Keywords: war crimes, Serbian community, AP KiM.

Др Драган БЛАГИЋ*

ЗЛОЧИН ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ У ПЕРИОДУ ОД 1999 – 2025. ГОДИНЕ

Апстракт

У раду се обрађују и анализирају поједини случајеви ширег и систематског напада против цивилног становништва на Косову и Метохији. Истраживања у смислу кршења људских права на Косову и Метохији показала су да се српска и друге неалбанске заједнице и даље суочавају са бројним изазовима у остваривању својих основних права. Иако постојећи правни оквир формално гарантује заштиту људских права, реалност на терену указује на недостатак његове доследне примене. У чланку анализира се кривично дело „Злочин против човечности“ које је садржано у чл. 371 КЗ РС са већим бројем алтернативних радни извршења, па свака од њих појединачно чини његове алтернативне објективне елементе. Управо на територији Косова и Метохије од 1999. године се озбиљно крше правила домаћег и међународног права где се противзаконито Срби хапсе и притварају за наводне ратне злочине.

Један од кључних проблема на Косову и Метохији јесте недостатак ефикасне правне заштите. Судови на Косову и Метохији, под јаким политичким утицајем, неретко селективно примењују законе, што доводи до тога да бројни случајеви напада на Србе остају нерешени. Чак и када постоје докази о злочинима против српског становништва, ретко долази до процесуирања учинилаца. Тако да, овај начин поступања доприноси осећају несигурности и неповерења у институције које би требало да штите све грађане без обзира на етничку припадност.

Кључне речи: Злочин, Косово и Метохија, кривично дело.

* Ванредни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, dragan.blagic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-8896-1620.

Dragan BLAGIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, dragan.blagic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-8896-1620.

CRIMES AGAINST HUMANITY IN KOSOVO AND METOHİJA IN PERIOD 1999 – 2025.

Summary

The paper examines and analyzes individual cases of widespread and systematic attacks against the civilian population in Kosovo and Metohija. Research into human rights violations in Kosovo and Metohija has shown that Serbian and other non-Albanian communities continue to face numerous challenges in exercising their fundamental rights. Although the existing legal framework formally guarantees the protection of human rights, the reality on the ground indicates a lack of its consistent application. The article analyzes the criminal offense "Crime against humanity" contained in Art. 371 of the Criminal Code of the Republic of Serbia with a large number of alternative forms of execution, each of which individually constitutes its alternative objective elements. It is precisely in the territory of Kosovo and Metohija that the rules of domestic and international law have been seriously violated since 1999, where Serbs have been illegally arrested and detained for alleged war crimes.

One of the key problems in Kosovo and Metohija is the lack of effective legal protection. Courts in Kosovo and Metohija, under strong political influence, often selectively apply laws, which leads to numerous cases of attacks on Serbs remaining unresolved. Even when there is evidence of crimes against the Serb population, the perpetrators are rarely prosecuted. This approach contributes to a sense of insecurity and distrust in institutions that are supposed to protect all citizens regardless of ethnicity.

Key words: Crime, Kosovo and Metohija, criminal offence.

Бранко ЛЕШТАНИН*

Др Жељко НИКАЧ**

КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА ДРЖАВНИХ СИМБОЛА У СРБИЈИ

Апстракт

Након пада настрешнице у Новом Саду у Србији долази до великих друштвених поремећаја, што спојено са геополитичким дешавањима чини ситуацију додатно сложену. Јавна окупљања грађана постала су свакодневница где значајну улогу у показивању ставова чине и државни симболи јер грађани носе заставе, грб и интонирају се химне а све ради показивања патриотизма и пијатета према жртвама. Међутим поред тога дешавају се и разне недозвољене па чак и деструктивне радње према државним симболима како Србије тако и других држава. У раду се истражује кривичноправна заштита државних симбола где се посебна пажња усмерава на *de lege lata* решења као и на историјски процес настајања заштите државних симбола. Статистичким методама истраживано је стање и кретање овог облика криминалитета у периоду од 2016 до 2023 на територији Републике Србије. Уочено је да је овај облик криминалитета на веома малом нивоу у односу на друге облике криминалитета (имовински, привредни и др.). Без обзира на то он је и даље нарочито опасан као појавни облик. Међутим овај облик криминалитета значајно утиче на ауторитет државе и њених органа код грађана па чак и ван граница државе. Тренутна сложена друштвено-политичка ситуација указује да се мора обратити пажња на ауторитет државе и њених органа у очувању безбедности, јавног реда и уставног поретка и људских и мањинских слобода и права човека и грађанина.

Кључне речи: застава, грб, химна, правна заштита, кривично законодавство, Србија.

* Полицијски службеник, Министарство унутрашњих послова Републике Србије, b.lestanin@gmail.com, ORCID 0009-0009-5788-1658.

** Редовни професор, Криминалистичко – полицијски универзитет у Београду, Република Србија, zeljko.nikac@kpu.edu.rs, ORCID 0000-0001-8190-5036.

Branko LEŠTANIN

Police officer, Ministry of Interior of Republic of Serbia, b.lestanin@gmail.com, ORCID 0009-0009-5788-1658.

Zeljko NIKAČ, Ph.D

Full Professor, University of Criminal Investigation and Police Studies in Belgrade, Republic of Serbia, zeljko.nikac@kpu.edu.rs, ORCID 0000-0001-8190-5036.

CRIMINAL LAW PROTECTION OF STATE SYMBOLS IN SERBIA

Summary

After the canopy collapse in Novi Sad, Serbia experienced significant social disruptions, which, combined with geopolitical developments, made the situation even more complex. Public gatherings of citizens have become an everyday occurrence, where state symbols play a significant role in expressing their views, as citizens carry flags, coats of arms, and sing anthems, all in the name of showing patriotism and respect for the victims. However, in addition to this, various unauthorized and even destructive actions against state symbols of both Serbia and other countries occur. The paper explores the criminal protection of state symbols, with special attention paid to *de lege lata* solutions as well as the historical process of the emergence of the protection of state symbols. Statistical methods were used to explore the state and trends of this form of crime in the period from 2016 to 2023 on the territory of the Republic of Serbia. It has been noted that this form of crime is at a very low level compared to other forms of crime (property crime, economic crime, etc.). Nevertheless, it is still particularly dangerous as a form of occurrence. However, this form of crime significantly affects the authority of the state and its bodies among citizens and even beyond the borders of the state. The current complex socio-political situation indicates that attention must be paid to the authority of the state and its bodies in preserving security, public order and constitutional order, and human and minority freedoms and civil rights.

Key words: Flag, Coat of Arms, Anthem, Legal Protection, Criminal Legislation, Serbia.

Др Саша АТАНАСОВ*
Софија МИЛЕНКОВИЋ**
Мира ЈОВАНОВСКИ***

СВЕДОЧЕЊЕ ЛИЦА СА ПСИХИЧКИМ НЕДОСТАЦИМА

Апстракт

Законик о кривичном поступку Републике Србије не познаје установу апсолутно неспособног сведока, односно свако лице, па и оно са психичким инвалидитетом, може сведочити у кривичном поступку под условом да има способност да своја опажања и сазнања истинито саопшти или на други начин пренесе органу поступка. Испитивање лица са психичким недостацима захтева посебно прилагођавање начина испитивања и ангажовање стручних лица из различитих области психичког здравља. Реформом домаћег законодавства предвиђен је читав сет мера и радњи којима се осетљивим сведоцима обезбеђује посебна заштита у кривичном поступку и истовремено од њих добија истинит и тачан исказ. У раду разматрамо категорије лица са психичким недостацима и начине испитивања, стручна знања и вештине које су неопходне за реализацију радње сведочења у кривичном поступку.

Кључне речи: посебно осетљиви сведоци, лица са психичким недостацима, стручна лица, правила испитивања.

* Ванредни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, sasa.atanasov@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0003-0157-3049.

** Докторанд, Универзитет у Београду, Факултет безбедности, Република Србија, sofi010@yahoo.com.

*** Докторанд, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Република Србија, mira.jovanovska@yahoo.com.

Saša ATANASOV, Ph.D

Associate professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, sasa.atanasov@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0003-0157-3049.

Sofija MILENKOVIĆ

Ph.D Candidate, University of Belgrade, Faculty of Security Studies, Republic of Serbia, sofi010@yahoo.com.

Mira JOVANOVSKI

Ph.D Candidate, University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation, Republic of Serbia, mira.jovanovska@yahoo.com.

TESTIMONY OF PERSONS WITH MENTALLY DISABLED

Summary

The Criminal Procedure Code of the Republic of Serbia does not recognize the institution of an absolutely incompetent witness, i.e. any person, including a mentally disabled person, may testify in criminal proceedings provided that he or she has the ability to establish his or her own process of perception and knowledge of other organs. The examination of persons with mental disabilities requires special adaptation of the examination methods and the engagement of experts from various fields of mental health. The reform of domestic legislation provides for a whole set of measures and actions that provide special protection to witnesses in criminal proceedings and at the same time obtain the truth and accurate testimony from them. In this paper, we consider the categories of persons with mental disabilities and the methods of examination, professional knowledge and skills that are necessary for the implementation of working testimony in criminal proceedings.

Key words: special feelings of witnesses, persons with mental disabilities, experts, rules of examination.

Др Ђуро ЂУРИЋ*

РАВНОПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА У ПРАКСИ

Апстракт

Привредни субјекти у Републици Србији по закону имају једнаки положај, без обзира да ли је реч о индивидуалном или о колективном облику обављања привредне делатности. Од велике реформе компанијског законодавства 2004. године, регистрован је значајан раст броја нових привредних субјеката, како предузетника тако и привредних друштава. Међутим, након свега неколико година, уследиле су промене различитих закона које су предузетнике ставиле у неповољан положај у односу на привредна друштва. Такође, мала привредна друштва се у пракси суочавају са бројним изазовима, услед чега велики број не наставља да послује и брише се из привредног регистра. Управо прописи о стечају и принудном извршењу потраживања не иду у прилог једнаком третману привредних субјеката. Циљ овог рада је да укаже на неопходност враћања равноправног приступа свим привредним субјектима у Републици Србији, како при оснивању, током њиховог пословања, тако и при њиховој добровољној или принудној ликвидацији и на начин равноправног регулисања материје. У анализи предмета истраживања биће примењен нормативни, логички, упоредноправни и статистички метод.

Кључне речи: привредни субјекти, правни положај, равноправност, Република Србија.

* Ванредни професор, Универзитет „Унион – Никола Тесла“, Факултет за пословне студије и право, Београд, Република Србија, djuro.djuric@fpp.edu.rs, ORCID 0000-0002-8101-5508.

Đuro ĐURIĆ, Ph.D

Associate professor, University „Union – Nikola Tesla“, Faculty for Business Studies and Law, Belgrade, Republic of Serbia, djuro.djuric@fpp.edu.rs, ORCID 0000-0002-8101-5508.

EQUAL POSITION OF BUSINESS ENTITIES IN PRACTICE

Summary

According to the legal provisions in power in the Republic of Serbia, all business entities enjoy an equal position, regardless of whether they are individual or collective in the form of conducting business activities. Since the major reform of company legislation in 2004, a significant increase in the number of new business entities has been registered, both entrepreneurs and companies. However, after only a few years, reforms to various laws followed that put entrepreneurs in a disadvantageous position compared to companies. Also, small companies face numerous challenges in practice, as a result of which a large number do not continue to operate and are liquidated from the business register. It is precisely the regulations on bankruptcy and enforcement of claims that do not contribute to the equal treatment of business entities. The aim of this paper is to point out the necessity to restore equal access to all business entities in the Republic of Serbia, both at the moment of their registration, during their operations, and during their voluntary or compulsory liquidation, and in a manner that regulates the matter equally. The analysis of the research subject will use normative, logical, comparative law and statistical methods.

Key words: business entities, legal position, equal treatment, Republic of Serbia.

Др Милица ВУЧКОВИЋ*

ПОЈАМ ПРИВАТНОСТИ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Апстракт

Појам приватности представља проблем и у теорији и у пракси, а и у законодавствима, те стога не можемо наћи ниједну широко прихваћену дефиницију приватности и приватног живота. Било је разних покушаја у правној теорији да се приватност дефинише на један свеобухватан али довољно сажет начин. Показало се да су ти подухвати остали недовршени због бројности и разноликости аспеката приватног живота које је донела пракса, при чему је једна од најбољих илустрација ове појаве пракса Европског суда за људска права у Стразбуру. Практика Европског суда за људска права даје обиље емпиријског материјала, који представља солидну али веома широку основу трагања за јединственим правним појмом приватности.

Кључне речи: право приватности, Европски суд за људска права.

* Ванредни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет, Република Србија, milica@prafak.ni.ac.rs, ORCID: 0000-0002-3818-9588.

Milica VUČKOVIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Niš, Faculty of Law, Republic of Serbia,
milica@prafak.ni.ac.rs, ORCID: 0000-0002-3818-9588.

NOTION OF PRIVACY IN PRACTICE OF EUROPEAN COURT FOR HUMAN RIGHTS

Summary

Notion of privacy represents a problem in theory, in practice and equally so in legislature. Hence, we can not find even one broadly accepted definition of privacy and private life. There were different strivings to define privacy in acceptable unified way. It became obvious that those strivings were partially successful, because there are various and numerous aspects of private life that came from practice, especially practice of European Court for Human Rights. Practice of European Court for Human Rights represents very broad and also very solid basis of search for unified notion of privacy.

Key words: right of privacy, European Court for Human Rights.

Милош БУКЕЈЛОВИЋ*
Др Љубинко МИТРОВИЋ**

НАЧЕЛА УПРАВНОГ ПОСТУПКА ИЗ УГЛА ОСТВАРИВАЊА ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА

Апстракт

Управни поступак подразумијева постојање низа правних правила којима се регулише обавезно поступање органа управе, других републичких органа управе, управних организација, као и привредних друштава, установа и других организација којима је законом повјерено вршење јавних овлашћења када у управним стварима, непосредном примјеном материјалних прописа, рјешавају о правима, обавезама или правним интересима појединаца, правних лица или других странака. Уколико ова правна правила иманентна управном поступку не би постојала, долазило би засигурно до произвољности, арбитрарности и различитости у поступању државних органа и организација, односно органа управе у идентичним правним стварима, што би опет свакако водило до самовоље и урушавања “државе” као гаранта правне једнакости, односно сигурности свих њених грађана и њихових асоцијација у било којем облику.

С друге стране, људска права и основне слободе јесу урођена права свих људи на планети: мушкараца и жена, због тога што су она људска бића. Она су универзална права, због тога што припадају сваком људском бићу подједнако, без дискриминације по било којем основу, односно без обзира на пол, расу, боју, језик, вјеру, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност са националном мањином, имовину, рођење или неки други статус. Људска права су и недјељива права, јер су једнаког значаја и међусобно зависна, али и неотуђива, односно нераздвојива су од појединца. Људска права су услов слободе, мира и правде у свијету.

Сасвим је сигурно, адекватна примјена начела управног поступка у сваком случају води остварењу људских права и основних слобода која представљају једну од најважнијих тековина савременог друштва.

Кључне ријечи: начела, управни поступак, људска права и основне слободе, Република Српска.

* Потпредсједник Владе Републике Српске и министар правде Републике Српске, milosbukejlovic@gmail.com.

** Редовни професор, Паневропски универзитет Апеирон у Бањој Луци, Правни факултет, ljubinko58@gmail.com; ORCID: 0000-0002-3809-4183.

Miloš BUKEJLOVIĆ

Deputy Prime Minister of the Republic of Srpska and Minister of Justice of the Republic of Srpska, milosbukejlovic@gmail.com.

Ljubinko MITROVIĆ, Ph.D

Full professor, Pan-European University Apeiron in Banja Luka, Faculty of Law ljubinko58@gmail.com; ORCID: 0000-0002-3809-4183.

THE PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE FROM THE PERSPECTIVE OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS

Summary

The administrative procedure implies a series of legal regulations that set down the mandatory manner of action of administrative bodies, other republic administrative bodies, administrative organizations, as well as companies, institutions and other organizations that exercise public powers when, in administrative matters, decide on the rights, obligations or legal interests of individuals, legal entities or other parties through the direct implementation of substantive regulations. If these legal regulations inherent in administrative procedures did not exist, there would certainly be inconsistency, arbitrariness and difference in the actions of state bodies and organizations, i.e. administrative bodies in identical legal matters, which would lead to the unruliness and collapse of “the state” as a guarantor of legal equality and the security of all its citizens and their associations in any form.

On the other hand, human rights and fundamental freedoms are the innate rights of all people on the planet: men and women, because they are human beings. Those are universal rights since they are granted to every human being in equal measure, without any discrimination, i.e. regardless of sex, race, color, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or any other status. Human rights are indivisible, because they are equally important and interdependent, but also inalienable, inseparable from the individual. Human rights are a condition for freedom, peace and justice in the world.

It is evident that the proper implementation of the principles of administrative procedure in each and every case leads to the fulfillment of human rights and fundamental freedoms, which is one of the most important achievements of modern society.

Key words: principles, administrative procedure, human rights and fundamental freedoms, the Republic of Srpska.

Др Душко ЧЕЛИЋ*

ПОВРЕДА ПРАВА НА МИРНО УЖИВАЊЕ ИМОВИНЕ У ПРАКСИ *DE FACTO*
ВЛАСТИ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ – СЛУЧАЈ КОМПЛЕКСА "РАЈСКА БАЊА" У
БАЊСКОЈ

Апстракт

С обзиром да својина омогућава задовољавање, како основних човекових потреба (биолошко-физиолошких), тако и изведених – друштвених, културних и др, за својину се може рећи да представља основу живота, слободе и власти човека. Право својине је најстарији правни институт, настао када и прве правне норме. Као што је право на живот, природно право човеково, тако је и право својине, као право присвајања и стицања средстава за живот, његово природно право. Право на својину и право на њену гаранцију је основно људско право (тзв. људско право прве генерације), које спада у класична грађанска и политичка права, заштићено унутрашњим и међународним правом и стандардима. Са ширењем задирања државе (јавних власти) у право својине, с једне стране, јавља се и потреба гарантовања њене заштите. Као људско и уставом зајемчено право, право својине никада није потпуно на располагању јавним властима. Јавне власти никада не смеју да га укину као такво, ни да од њега начине нешто друго (институциона гаранција). Обавеза правног поретка је да гарантује право својине али и да гарантује ограниченост ограничења права својине. То значи да се својина неће ограничавати преко границе, из других разлога и на други начин од оних које одреди конкретан правни поредак.

У раду анализирамо (не)заштићеност права својине Српске православне цркве у случају "конфискације" рехабилитационог комплекса "Рајска бања" у Бањској, од стране *de facto* власти на Косову и Метохији, у контексту "унутрашњег права" и међународних правних стандарда за заштиту права на мирно уживање имовине.

Кључне речи: Право на мирно уживање имовине. – Ограниченост ограничења права својине. – *De facto* власти на Косову и Метохији. – "Конфискација". - "Рајска бања", Бањска.

* Доцент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, Универзитет у Источном Сарајеву, Правни факултет, Пале, Република Српска, Босна и Херцеговина, dusko.celic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-6534-7844.

Duško ČELIĆ, Ph.D

Assistant Proffesor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, University of East Sarajevo, Faculty of Law, Pale, Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina, dusko.celic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-6534-7844.

VIOLATION OF THE RIGHT TO PEACEFUL ENJOYMENT OF THE PROPERTY IN THE PRACTICE OF THE *DE FACTO* AUTHORITIES IN KOSOVO AND METOHİJA – THE CASE OF THE "RAJSKA BANJA" REHABILITATION COMPLEX IN BANJSKA

Summary

Given that property enables the satisfaction of both basic human needs (biological-physiological) and derived ones – social, cultural, etc., property can be said to be the basis of human life, freedom and power. The right to property is the oldest legal institution, dating back to the first legal norms. Just as the right to life is a natural human right, so is the right to property, as the right to appropriate and acquire the means of livelihood, his natural right. The right to property and the right to its guarantee is a fundamental human right (the so-called first-generation human right), which belongs to the classical civil and political rights, protected by domestic and international law and standards. With the expansion of the state's (public authorities') encroachment on the right to property, on the one hand, there is also a need to guarantee its protection. As a human and constitutionally guaranteed right, the right to property is never completely at the disposal of public authorities. Public authorities may never abolish it as such, nor turn it into something else (institutional guarantee). The obligation of the legal order is to guarantee the right to property, but also to guarantee the limitation of the limitation of the right to property. This means that property will not be limited across borders, for reasons other than those determined by the specific legal order.

In the paper, we analyze the (un)protection of the property rights of the Serbian Orthodox Church in the case of the "confiscation" of the Rehabilitation complex "Rajska Banja" in Banjska, by the *de facto* authorities in Kosovo and Metohija, in the context of "domestic law" and international legal standards for the protection of the right to peaceful enjoyment of property.

Key words: The Right to peaceful enjoyment of the property. – The limitation of the restriction on property rights. – *De facto* authorities in Kosovo and Metohija. – "Confiscation". - Rehabilitation complex "Rajska banja" in Banjska.

Др Ивица ЛАЗОВИЋ*

ПАНДЕМИЈА КОВИД-19 КАО ТЕСТ КОНЦЕПТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ИЗАЗОВ РАДНИМ ПРАВИМА

Апстракт

Пандемија КОВИД-19 открила је бројне изазове у остваривању и заштити људских права и представљала је глобалну кризу која је на изузетно интензиван начин ставила на пробу концепт људских права, посебно у сфери права из радних односа. Увођење ванредних мера ради заштите јавног здравља довело је до ограничења појединих права и слобода, што је отворило важна питања о балансу између јавног интереса и заштите индивидуалних права. Радна права су се нашла под посебним притиском: масовно прелажење на рад од куће, повећани ризици за раднике у кључним секторима, нарушавање социјалне сигурности и ограничење синдикалних активности само су неки од изазова са којима су се радници и послодавци суочили.

Овај рад има за циљ да подсети на кључне утицаје пандемије на људска и радна права, кроз нормативни, институционални и практични оквир, и понуди неке смернице за будуће деловање у сличним кризним ситуацијама.

Кључне речи: Пандемија, КОВИД-19, радна права, људска права.

* Директор Републичке агенције за мирно решавање радних спорова, научни сарадник Института за стратегијска истраживања Универзитета одбране, доцент, Универзитет Привредна академија Нови Сад, Правни факултет, Република Србија, ivica.lazovic@ramrrs.gov.rs, ORCID: 00900929618481.

Ivica LAZOVIĆ, Ph.D.

Director of the Republic Agency for the Peaceful Settlement of Labour Disputes, Research Associate at the Institute for Strategic Research of the University of Defence, Assistant Professor, University Business Academy in Novi Sad, Faculty of Law, Republic of Serbia, ivica.lazovic@ramrrs.gov.rs, ORCID: 00900929618481.

THE COVID-19 PANDEMIC AS A TEST FOR THE CONCEPT OF HUMAN RIGHTS AND A CHALLENGE TO LABOUR RIGHTS

Summary

Now almost forgotten, as if it had never happened, the COVID-19 pandemic revealed numerous challenges in the realization and protection of human rights, as well as the global unpreparedness and sluggishness in responding to the health crisis that began in China at the end of 2019. The COVID-19 pandemic represented a global crisis that severely tested the concept of human rights, particularly in the area of labour relations. The introduction of emergency measures to protect public health led to restrictions on certain rights and freedoms, raising important questions about the balance between public interest and the protection of individual rights. Labour rights came under particular pressure: mass transitions to remote work, increased risks for workers in key sectors, the erosion of social security, and limitations on trade union activities are just some of the challenges faced by workers and employers.

This paper aims to highlight the key impacts of the pandemic on human and labour rights through normative, institutional, and practical frameworks, and to offer guidance for future action in similar crisis situations.

Key words: Pandemic, COVID-19, labour rights, human rights.

Др Иван МИЛИЋ*

Стефан ГАЈИЋ**

УПОТРЕБА МЕРА ПРИНУДЕ ПРЕМА ОСУЂЕНИМ ЛИЦИМА У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Апстракт

Одласком на издржавање казне затвора у заводу осуђена лица имају посебне дужности и права. Сви осуђеници су дужни да се владају у складу са прописима – „затворским правилима“. Непоступање у складу са тим правилима дисциплински се санкционише. Дакле, у затворима се налазе осуђена лица за најразноврснија кривична дела. Дела која су учинили са умишљајем или из нехата, а за која су осуђена на казну затвора у краћем или дужем трајању. Имајућу у виду да се по правилу казна затвора издржава скупно, за очекивати је да ће повремено долазити до одређених мањих или већих сукоба између осуђених лица. Такође, постоје и осуђена лица која на нелегалне начине покушавају да се домогну слободe, тј. покушавају да побегну из затвора. Одређени број осуђеника пак покушава да се самоповреди или да изврши самоубиство. У затворима се налазе и недисциплиновани осуђеници који пружају активан или пасиван отпор „затворским властима“. С тим у вези, према осуђеним лицима могу да се примене мере принуде. Њих могу да примене само овлашћена лица. Прописима се уређује које мере принуде и у којим случајевима могу да се примене према осуђеним лицима. Примена одређених мера принуде зависи од висине казне која је осуђеном лицу изречена и од типа завода у којем осуђени издржава казну. Постоје услови под којима се мере принуде могу применити и према лицима која нису осуђена.

Кључне речи: мере принуде, осуђена лица, бекство из затвора, дисциплинске мере.

* Доцент, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, I.Milic@pf.uns.ac.rs, ORCID: 0000-0002-7916-5590.

** Докторанд, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, ORCID: 0009-0001-3023-2350.

Ivan MILIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University of Novi Sad, Faculty of Law, I.Milic@pf.uns.ac.rs

ORCID: 0000-0002-7916-5590.

Stefan GAJIĆ

Ph.D Candidate, University of Novi Sad, Faculty of Law, ORCID: 0009-0001-3023-2350.

USE OF THE MEASURES OF CONSTRAINT TOWARDS CONVICTED PERSONS IN THE LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA AND THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

By going to serve the sentence in prison in the institution, the convicted persons have specific duties and rights. All other convicts shall behave according to the regulations – "prison principles". Non-compliance in accordance with these rules is sanctioned disciplinary. So, convicted persons are in prisons for various criminal acts. The acts, which were conducted premeditated or from negligence, and for which they were convicted to imprisonment for a shorter or longer time period. Considering that prison sentence, as a rule, is endured in total, it is expected that there are certain smaller or greater conflicts between the convicted persons. Also, there are convicted persons, who try to reach freedom illegally, i.e. try to escape from prison. Certain number of convicts however try to hurt themselves or to commit suicide. In prisons there are also undisciplined convicts, who provide active or passive resistance to "prison authorities". Related to that, the measures of constraint can be applied to convicted persons. Those measures can be enforced only by authorised persons. Regulations determine which constraint measures and in which cases can be applied to convicted persons. Application of certain constraint measures depends on the penalty rate, which was declared to the convicted person and on the type of the institution in which the convict endures their punishment. There are conditions under which the constraint measures can be applied towards persons, who are not convicted.

Key words: constraint measures, convicted persons, escape from prison, disciplinary measures.

Др Аника КОВАЧЕВИЋ*

СЛОБОДА ГОВОРА У СВЕТЛУ ПАРЛАМЕНТАРНИХ ПРАВА ПОСЛАНИКА

Апстракт

Говор посланика у парламенту представља камен темељац слободног политичког деловања, одлучивања, демократске расправе, аргументованих неслагања, који су окренути ка јачању јавног интереса и изградњи демократског, у правима једнаког и праведнијег друштва. Иновативна решења и неумитан дигитални развој, доводи до значајно већег протока информација, размена идеја и ставова. Са друге стране, иновације са собом носе бројне опасности грубог кршења и злоупотребе слободе изражавања и трансформишу посланичке говоре и дискусије. Посланички имунитет, омогућава слободно деловање посланика у остварењу легитимних интереса и тежњи грађана, остварења начела народне суверености, поделе власти и ауторитета парламента. Да би имунитетска заштита остварила сврху прописивања и унапредила наведене вредности, неопходно је поштовање пословничких, етичких норми и достојанства парламента од стране посланика.

Кључне речи: слобода говора, посланик, политички говор, имунитет, имунитет неодговорности.

* Доцент, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, akovacevic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-5632-1917.

Anika KOVAČEVIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
akovacevic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-5632-1917.

FREEDOM OF SPEECH IN THE LIGHT OF PARLIAMENTARY RIGHTS OF MEMBERS OF PARLIAMENT

Summary

The speech of members of parliament (MPs) in parliament is the cornerstone of free political action, informed decision-making, democratic debate, and reasoned disagreements, all of which are aimed at strengthening the public interest and building a democratic, equal and fair society. Innovative solutions and rapid digital development have significantly increased the flow of information and the exchange of ideas and opinions. However, these innovations bring with them numerous dangers of gross violations and abuse of freedom of expression and transform parliamentary speeches and discussions. Parliamentary immunity enables MPs to act freely in pursuit of citizens' legitimate interests and aspirations, the realization of the principle of popular sovereignty, the separation of powers and the authority of parliament. In order for immunity protection to fulfill its intended purpose of prescribing and promoting the values given above, it is necessary for MPs to adhere to professional and ethical norms and the dignity of parliament.

Key words: freedom of speech, member of parliament, political speech, immunity, parliamentary immunity.

Др Лука БАТУРАН*
Марија МИТРОВИЋ**

DAC7: ИМПЛИКАЦИЈЕ НА СРПСКИ ПОРЕСКИ СИСТЕМ

Апстракт

Овај рад се бави анализом правних импликација Директиве Савета ЕУ 2021/514 (тзв. DAC7) на порески систем Републике Србије, у светлу све заступљенијег дигиталног пословања и глобализације економских односа. Посебан акценат стављен је на обавезе оператора дигиталних платформи у погледу идентификације, прикупљања, верификације и достављања података релевантних за утврђивање пореских обавеза, као и на правну природу тих обавеза у оквиру административне сарадње у пореској области.

Рад разматра и нормативне, институционалне и практичне аспекте могућности Србије да се прикључи систему аутоматске размене информација у складу са DAC7, са посебним освртом на билатералне и мултилатералне споразуме о избегавању двоструког опорезивања и Конвенцију о узајамној пореској помоћи. Усаглашавање са режимом предвиђеним DAC7 представља потенцијалну шансу за унапређење фискалне дисциплине и ефикасније опорезивање прихода остварених у дигиталном окружењу. Остварење ових ефеката, међутим, условљено је благовременим унапређењем регулаторног оквира и јачањем институционалних капацитета, што постаје нарочито значајно у контексту обавеза које проистичу из процеса приступања Европској унији.

Кључне речи: DAC7, административна сарадња, дигиталне платформе, платформски рад, опорезивање фриленсера, пореска евазија.

* Доцент, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, lbaturan@pf.uns.ac.rs; ORCID: 0000-0002-0315-2486.

** Докторанд, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, advokatmarijam@gmail.com.

Luka BATURAN, Ph.D

Assistant Professor, University of Novi Sad, Faculty of Law, Republic of Serbia,
lbaturan@pf.uns.ac.rs; ORCID: 0000-0002-0315-2486.

Marija MITROVIC

Ph.D Candidate, University of Novi Sad, Faculty of Law, Republic of Serbia,
advokatmarijam@gmail.com.

DAC7: IMPLICATIONS FOR THE SERBIAN TAX SYSTEM

Summary

This paper examines the legal implications of Council Directive (EU) 2021/514 (commonly referred to as DAC7) on the tax system of the Republic of Serbia, within the broader context of expanding digital business models and increasing cross-border economic activity. Special emphasis is placed on the obligations of digital platform operators regarding the identification, collection, verification, and reporting of taxpayer-related information, as well as on the legal nature of these duties within the framework of administrative cooperation in tax matters.

The paper further explores Serbia's legal and institutional capacity to join the system of automatic exchange of information envisaged by DAC7, with particular reference to existing bilateral and multilateral double taxation treaties and the Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters. Harmonization with the DAC7 framework may represent a valuable opportunity to enhance fiscal discipline and ensure more effective taxation of income generated through digital platforms. Achieving these objectives, however, would require timely reform of the domestic regulatory framework and strengthening of institutional capacities—an imperative that gains further relevance in the context of Serbia's EU accession process.

Key words: DAC7, administrative cooperation, digital platforms, platform work, taxation of freelancers, tax evasion.

Др Ђорђе МАРКОВИЋ*

УСТАВНИ СУД СРБИЈЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ: „ОДЛУКА ЈАДАР“

Апстракт

Уставни суд Србије је 11. јула 2024. године, донео Одлуку о неуставности Уредбе о престанку важења Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар“. Ова одлука је значајна из три разлога. Прво, Суд се по први пут (барем изричито) бавио идејом оживљавања старих (неважећих) аката. Друго, Суд је имао прилику да дефинише правни стандард – владавину права. Коначно, када је реч о процедури приликом одлучивања, Суд је Одлуку донео на упитан начин (неспровођење јавне расправе, није тражено мишљење Народне скупштине, неубичајена брзина објављивања Одлуке), што отвара добро познату дилему – ко контролише контролора. Додатно, апстрактност процеса нормативне контроле у овом предмету је на поменути начин доведена у питање и приближила га поступку испитивања уставне жалбе. У образложењу своје Одлуке, Суд је недвосмислено истакао да његова одлука о неуставности не „оживљава“ претходно усвојену Владино Уредбу. Упркос томе, Влада је већ 16. јула 2024. године, усвојила Уредбу о примени Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар“, којом се управо оживљава првобитна Уредба. Такво Владино понашање отвара питање њене одговорности за непоштовање уставног принципа обавезног дејства одлука Суда. Поред тога, постављају се и друга правна питања: да ли су поново оживљене и иницијативе поднете Суду поводом уставности првобитне Уредбе, да ли су нижи правни акти усвојени за време њеног важења поново на правној снази, итд. Аутор ће у раду пробати да понуди одговоре на поменуте недоумице које су Одлуком створене.

Кључне речи: Уставни суд Србије, нормативна контрола аката, заштита животне средине, пројекат Јадар.

* Доцент, Универзитет у Београду, Правни факултет, Република Србија, djordje.markovic@ius.bg.ac.rs.

Dorđe MARKOVIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Law, Republic of Serbia,
djordje.markovic@ius.bg.ac.rs.

SERBIAN CONSTITUTIONAL COURT AND ENVIRONMENTAL PROTECTION: „JADAR DECISION“

Summary

On July 11th 2024, the Constitutional Court of Serbia held the Decision of unconstitutionality of Regulation on the Termination of the Regulation on Exploitation and Processing of Jadarite Mineral. This decision is significant for three reasons. First, for the first time (at least for the first time, unequivocally), the Court dealt with the idea of awakening (reviving, resurrecting) the old legal acts. Second, the Court missed the opportunity to define the constitutional standard of rule of law. Finally, the Court violated its own procedure (failed to conduct a public debate, didn't seek the opinion of the National Assembly, unusual speed of publishing the Decision, etc.), which opens up a well-known dilemma – who controls the controller. For these reasons, the abstract nature of the normative control process in this case was called into question and brought it closer to the procedure for examining a constitutional complaint. In the explanation of its Decision, the Court unequivocally emphasized that its decision on unconstitutionality does not “revive” the previously adopted governmental Regulation. Despite the Court's unequivocal instruction, on July 16th 2024 (just four days after the Jadar decision's publication), the Government adopted the Regulation on the Establishing of the Regulation of Exploitation and Processing of Jadarite Mineral, which exactly revives the original Regulation. Such governmental behavior raises the question of its responsibility for disregarding the constitutional principle of the binding effect of the Court's decisions. In addition, other legal questions are raised: whether the initiatives submitted to the Court regarding the constitutionality of the original Regulation have been revived, whether the lower legal acts adopted during its validity are again in legal force, etc. In this paper, the author will try to offer answers to the aforementioned doubts created by the Decision.

Keywords: Constitutional Court of Serbia, normative control, environmental protection, Jadar project.

Др Драгана ДАБИЋ*

ЕВРОПСКИ ПРИСТУП ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ – ИЗМЕЂУ ГЕОЕКОНОМСКИХ АМБИЦИЈА И ОЖИВЉАВАЊА ТЕОРИЈЕ О НОРМАТИВНОЈ МОЋИ

Апстракт

Ступањем на снагу Европског акта о вештачкој интелигенцији у августу 2024. године, Европска унија је прва у свету успоставила целовити регулаторни оквир за ову напредну технологију. У европским студијама је истакнута тензија која постоји између два водећа циља европског модела управљања. С једне стране, Унија настоји да заштити основна права, етичка начела и води рачуна о захтевима за транспарентношћу. С друге стране, она је напоре усмерила ка подстицају иновација и генерално јачању европског технолошког сектора. У раду се анализира европски приступ регулацији технологије вештачке интелигенције кроз призму теоријског концепта о нормативној моћи Европске уније. Истраживање је смештено у контекст глобалног геополитичког и геоекономског заокрета. Циљ рада је да испита да ли Акт о вештачкој интелигенцији одражава вредносно засновано деловање ЕУ на глобалној сцени, или пак указује на инструментализацију права у функцији досезања стратешке аутономије и дигиталног суверенитета ЕУ као наднационалног ентитета. Квалитативна анализа садржаја показује да она настоји да балансира између заштите основних права и потребе за глобалним позиционирањем у домену напредних технологија. Закључује се да европски приступ вештачкој интелигенцији није ни искључиво нормативан, ни искључиво геоекономски, већ оличава нову фазу трансформације Европске уније као актера у свету где се технолошки напредак преплиће са логиком моћи, наместо хумано-центричног друштвеног напретка.

Кључне речи: Европска унија, Европски акт о вештачкој интелигенцији, регулаторни оквир, нормативна моћ, основна права, геоекономија, отворена стратешка аутономија.

* Научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд. Република Србија, ddabic@diplomacy.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-6427-4244.

Dragana DABIĆ, Ph.D

Research Fellow, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Republic of Serbia, ddabic@diplomacy.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-6427-4244.

A EUROPEAN APPROACH TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BETWEEN GEO-ECONOMIC AMBITIONS AND THE REVIVAL OF THE NORMATIVE POWER EUROPE THEORY

Summary

With the entry into force of the European Artificial Intelligence Act in August 2024, the European Union (EU) became the first in the world to establish a comprehensive regulatory framework for this advanced technology. The tension between the two leading goals of the newly established European governance model has been highlighted in the European studies. On the one hand, the Union seeks to protect fundamental rights and ethical principles and consider transparency requirements. On the other hand, it has focused on fostering innovation and strengthening the European technology sector. The paper analyzes the European approach to regulating artificial intelligence technology through the prism of the theoretical concept of the normative power of the European Union. The research is placed in the context of a global geopolitical and geoeconomic shift. The paper aims to examine whether the Artificial Intelligence Act reflects the EU's value-based approach on the global stage, or whether it indicates the instrumentalization of rights in the function of achieving strategic autonomy and digital sovereignty of the EU as a supranational entity. Qualitative content analysis shows that the EU seeks to balance the protection of fundamental rights with the need for global positioning in the domain of advanced technologies. It is concluded that the European approach to artificial intelligence is neither exclusively normative nor exclusively geoeconomic. It embodies a new phase of the transformation of the European Union as an actor in a world where technological progress is intertwined with the logic of power, rather than human-centric social progress.

Key words: European Union, artificial intelligence technology, European Artificial Intelligence Act, regulatory framework, Normative Power Europe, fundamental rights, geoeconomics, open strategic autonomy.

Милица АНЂЕЛИЋ*

Др Никола АБРАМОВИЋ**

АСПЕКТИ ЗАШТИТЕ ПРАВА РАДНИКА У ЕРИ ДИГИТАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ: ПРИМЈЕР ЦРНА ГОРА

Апстракт

Радно право данашњице се суочава са трендом дигитализације, а радно право у корјену свог битисања најприје штити права радника. Уколико узмемо у обзир да ера дигитализација траје већ деценију, а данас је у свом јеку, јасно је зашто треба ставити акценат на заштиту права радника када је ријеч о овом тренду. Са појавом и процватом вјештачке интелигенције, жива радна снага осјећа благу деградацију, те се треба осмислити начин како да горе наведено ни у ком случају не може замијенити нити угрозити раднике или њихова права, већ само и искључиво им служити. Ако бисмо дефинисали дигиталну економију рекли бисмо да је ријеч о економији која функционише путем дигиталне технологије, уз доминацију интернета. С обзиром да технологија и интернет готово на свим пољима узимају примат и свакако да се радна снага мора томе прилагођавати, права радника се исто тако морају адекватно штити. Радно право као такво уређује правни положај субјеката радног права, те мора бити синхронизовано са потребама самих радника и глобалног развоја технологије. Заштити права радника у вријеме капитализма у сваком случају је изазов, али заштити права радника онда када постоји бојазан да се жива радна снага може замијенити технологијом је свакако више од изазова.

Кључне ријечи: радно право, дигитална економија, трендови пословања, заштита права.

* Сарадник у настави, Универзитет „Адриатик“, Факултет за пословну економију и право Бар, Република Црна Гора, milicaandjelic4@gmail.com.

** Доцент, Универзитет „Адриатик“, Факултет за пословну економију и право Бар, Република Црна Гора, nikola.abramovic.fpe@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7865-3592.

Milica ANĐELIĆ

Teaching Associate, University „Adriatik“, Faculty of Business Economics and Law Bar, Republic of Montenegro, milicaandjelic4@gmail.com.

Nikola ABRAMOVIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University „Adriatik“, Faculty of Business Economics and Law Bar, Republic of Montenegro, nikola.abramovic.fpe@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7865-3592.

ASPECTS OF THE PROTECTION OF WORKERS' RIGHTS IN THE ERA OF THE DIGITAL ECONOMY: THE EXAMPLE OF MONTENEGRO

Summary

Today's labor law is facing the trend of digitization, and labor law, at the root of its essence, first of all protects the rights of workers. If we take into account that the era of digitalization has been going on for a decade, and today it is at its peak, it is clear why the emphasis should be placed on the protection of workers' rights when it comes to this trend. With the emergence and flourishing of artificial intelligence, the living workforce feels a slight degradation, and a way should be devised so that the above cannot in any case replace or threaten workers or their rights, but only and exclusively serve them. If we were to define the digital economy, we would say that it is an economy that functions through digital technology, with the dominance of the Internet. Given that technology and the Internet are taking precedence in almost all fields and that the workforce must adapt to it, workers' rights must also be adequately protected. Labor law as such governs the legal position of subjects of labor law, and must be synchronized with the needs of the workers themselves and the global development of technology. Protecting the rights of workers in the time of capitalism is a challenge in any case, but protecting the rights of workers when there is a fear that living labor can be replaced by technology is certainly more than a challenge.

Key words: Labor law, digital economy, business trends, rights protection.

Др Ратомир АНТОНОВИЋ*

ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА – УЛОГА ОБРАЗОВНИХ ИНСТИТУЦИЈА

Апстракт

Вршњачко насиље у образовним институцијама постаје све заступљенија појава. Однос међу децом у оквиру образовних институција постаје све бруталнији, а последице вршњачког насиља све страшније. Основни проблем овог рада је у нарушеним односима унутар вршњачке групе, из чега произилазе проблеми насиља, сексуалног злостављања, наношења лакших и тежих телесних повреда, константног психичког насиља и насиља у сајбер простору.

Циљ овог рада је да укаже на потенцијалне узроке који доводе до нарушавања односа унутар вршњачких група, који могу да буду ендемогеног и егзогеног карактера. Такође, у фокусу рада је превентивно – казнена улога образовних институција у борби са вршњачким насиљем. У раду се анализирају примери вршњачког насиља у свету и у Републици Србији, као и мере које се предузимају са циљем уређења односа унутар вршњачких група, заштите деце и сузбијању насиља међу децом и младима у образовним институцијама.

Кључне речи: насиље, сајбер насиље, вршњачка група, школа, породица.

* Научни сарадник, Институт за српску културу Приштина – Лепосавић, Република Србија, antonovicr@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9134-6346.

Ratomir ANTONOVIĆ, Ph.D

Research Associate, Institute for Serbian Culture Priština – Leposavić, Republic of Serbia,
antonovicr@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9134-6346.

PROTECTING CHILDREN FROM PEER VIOLENCE – THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary

Peer violence in educational institutions is becoming an increasingly common phenomenon. The relationship between children within educational institutions is becoming increasingly brutal, and the consequences of peer violence are becoming increasingly terrible. The main problem of this work is the disrupted relationships within the peer group, which results in problems of violence, sexual abuse, infliction of minor and serious bodily injuries, constant psychological violence and violence in cyberspace.

The aim of this paper is to point out potential causes that lead to the disruption of relationships within peer groups, which can be endogenous and exogenous in nature. The paper also focuses on the preventive and punitive role of educational institutions in the fight against peer violence. The paper analyzes examples of peer violence in the world and in the Republic of Serbia, as well as measures that are taken with the aim of regulating relationships within peer groups, protecting children and combating violence among children and young people in educational institutions.

Key words: violence, cyberbullying, peer group, school, family.

Др Ива ТОШИЋ*

ПРАВО НА ОДУСТАНАК КАО ВИД ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА УСЛУГА ОСИГУРАЊА КОД УГОВАРАЊА НА ДАЉИНУ

Апстракт

Развој дигиталних технологија донео је огромне предности у пословању осигуравајућих друштава, те и омогућио брзу и једноставну куповину полиса осигурања на даљину. Коришћење традиционалних средстава комуникације на даљину, савремени развој комуникационих технологија створио је услове за масовну примену тзв. Уговора на даљину, који су данас доступни широком кругу правних субјеката. Овај вид куповине доноси бројне предности, као што су већа доступност, нижи трошкови, уштеда времена и превазилажење географских, временских и других препрека. Међутим, упркос бројним предностима, не може се занемарити потреба за обезбеђивањем адекватне заштите у погледу транспарентности и услова који се односе на закључење и одустанак од уговора.

Ауторка у раду анализира једно право признато потрошачу услуге осигурања предвиђено Законом о заштити корисника финансијских услуга код уговарања на даљину (ЗЗКФУ) – право на одустанак. Прао на одустанак од уговора је једна од основних мера заштите потрошача и сматра се једном од најважнијих тековина европског потрошачког права. Можемо рећи да му је смисао заштита потрошача пружањем додатног времена за размишљањем током којег он, ослобођен било каквог утицаја или психолошког притиска супротне стране, може повићи своју изјаву која је довела до пуноважног закључења уговора, па чак и након што је уговор већ испуњен. Ауторка настоји да анализира у којим случајевима ово право припада кориснику услуге, као и да укаже на одређене недостатке постојећег законодавног оквира и предложи решења *de lege ferenda*.

Кључне речи: осигурање, заштита потрошача, право на одустанак, уговарање на даљину, дигиталне технологије.

* Доцент, Универзитет Унион у Београду, Правни факултет, Република Србија, iva.tosic@pravnofakultet.edu.rs, ORCID: 0000-0002-9786-0757.

Iva TOŠIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University Union Belgrade, School of Law, Republic of Serbia,
iva.tosic@pravnofakultet.edu.rs, ORCID: 0000-0002-9786-0757.

THE RIGHT OF WITHDRAWAL AS A FORM OF CONSUMER PROTECTION IN REMOTE INSURANCE CONTRACTING

Summary

The development of digital technologies has brought significant advantages to the operations of insurance companies, enabling fast and simple remote purchase of insurance policies. The use of traditional means of remote communication, combined with the modern development of communication technologies, has created the conditions for the widespread application of so-called remote contracts, which are now available to a broad range of legal entities. This method of purchase offers numerous benefits, such as greater accessibility, lower costs, time savings, and overcoming geographical, temporal, and other obstacles. However, despite its many advantages, the need to ensure adequate consumer protection in terms of transparency and the conditions for contract conclusion and withdrawal cannot be overlooked.

In this paper, the author analyzes a specific right granted to insurance service consumers under the Law on the Protection of Financial Services Consumers in Remote Contracts – the right of withdrawal. The right of withdrawal from a contract is one of the fundamental measures of consumer protection and is considered one of the most important achievements of European consumer law. Its purpose lies in protecting the consumer by providing additional time for reflection during which they, free from any influence or psychological pressure from the other party, may revoke their declaration that led to the valid conclusion of the contract, even after the contract has already been fulfilled. The author aims to analyze the circumstances under which this right belongs to the consumer in insurance contracts, point out certain shortcomings in the existing legal framework, and propose *de lege ferenda* solutions.

Key words: insurance, consumer protection, right of withdrawal, remote contracting, digital technologies.

Ђорђе МАРЈАНОВИЋ*

ПРАВО ВЛАСНИКА ЖИВОТИЊЕ - КУЋНОГ ЉУБИМЦА У СЛУЧАЈУ ЊЕНОГ УБИЈАЊА ИЛИ ПОВРЕЂИВАЊА

Апстракт

Предмет овог истраживања јесте анализирање права власника животиње на накнаду штете проузроковане убијањем или повређивањем кућних љубимаца. У истраживању се полази од указивања на различите узроке који могу довести до повређивања или смрти животиње, а с циљем скретања пажње да ће у случају таквих последица бити неопходно размотрити да ли треба применити правила о уговорној или вануговорној одговорности. Аутор запажа да однос човека према кућним љубимцима, као и биолошке особености животиња, узрокују потребу другачијег односа према штети која се трпи услед повређивања или убијања превасходно кућних љубимаца. У том смислу, скреће се пажња да правила о одмеравању штете према тржишној вредности у време доношења пресуде нису увек у складу са принципом интегралне накнаде штете. Применом методе студије случаја аутор указује да ни посебно правило о одмеравању висине накнаде према вредности коју је ствар имала за оштећеника не пружа адекватну заштиту имовинског положаја оштећеног. До оваквог закључка долази се с обзиром на недовољно јасно разграничење различитих облика кажњивих дела које за последицу могу имати убијање или повређивање животиње. Упоредноправним методом аутор долази до закључка да метод обрачуна штете према стварној вредности коју животиња има за власника а који се примењује у материјалној судској пракси може бити одговарајући и за циљ који накнада материјалне штете има према одредбама садржаним у законодавству Републике Србије. Аутор анализира и друга питања која произилазе из дефинисаног предмета истраживања са циљем доношења закључка о усклађености грађанскоправних прописа са Законом о добробити животиња.

Кључне речи: обим штете, накнада штете, афекција, стварна вредност, кућни љубимци, власници животиња, добробит животиња.

* Истраживач приправник, Институт за упоредно право, Београд, Република Србија, djordje2611@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5238-7292.

Đorđe MARJANOVIĆ

Junior Research Assistant, Institute for Comparative Law, Belgrade, Republic of Serbia,
djordje2611@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5238-7292.

THE RIGHT OF A PET OWNER TO COMPENSATION IN THE CASE OF ITS KILLING OR INJURY

Summary

The subject of this research is the analysis of the pet owner's right to compensation for damages caused by the killing or injury of pets. The research begins by identifying various causes that may lead to the injury or death of an animal with the goal of emphasizing the necessity to consider whether the rules of contractual or non-contractual liability should be applied in such cases. The author notes that the relationship between humans and pets, as well as the biological characteristics of animals, require a distinct approach to the damages suffered as a result of the injury or killing, primarily of household pets. In this context, it is pointed out that rules for damage assessment based on market value at the time of judgment do not always align with the principle of full compensation for damages. Using a case study method, the author demonstrates that the specific rule for determining compensation based on the value the property had for the injured party does not provide adequate protection for the injured party's property rights. This conclusion is reached due to the insufficiently clear distinction between various types of punishable acts that could result in the killing or injury of an animal. Through a comparative law approach, the author concludes that the method of calculating damages based on the actual value the animal holds for its owner, as applied in U.S. case law, may be suitable for the objectives of material damage compensation under the legal framework of the Republic of Serbia. The author also addresses other issues arising from the defined scope of research with the aim of concluding the alignment of civil law provisions with the Animal Welfare Act.

Key words: extent of damage, compensation for damages, affection, actual value, pets, animal owners, animal welfare.

Тамара ДОБРИЋ*

Радица АНТИЋ**

КРИЗЕ У ПОРОДИЦИ И ЊИХОВО ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ

Апстракт

Породична криза настаје када се повећа количина стреса унутар породице или стреса који долази из спољашње средине. Унутарпородични стрес чине устаљене развојне фазе. У раду ће бити речи о породичним кризама, о развојним и неразвојним, као и вољним и невољним породичним кризама. Такође у раду се даље наводе различити приступи у породичној терапији који доводе до промене обрасца понашања и уверења. Циљ рада је скренути пажњу и пружити неопходна знања родитељима, као и осталим члановима друштва о настанку породичних криза, тешкоћама њених чланова, али и о начинима превазилажења криза у породици.

Кључне речи: породица, породичне кризе, функционисање породице, породични ресурси, породична терапија.

* Асистент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, Република Србија, tamara.dobric@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-0847-6666.

** Асистент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, Република Србија, radica.nedeljkovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7474-0691.

Tamara DOBRIĆ

Teaching Assistant, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy, Republic of Serbia, tamara.dobric@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-0847-6666.

Radica ANTIĆ

Teaching Assistant, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy, Republic of Serbia, radica.nedeljkovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7474-0691.

FAMILY CRISES AND OVERCOMING THEM

Summary

A family crisis occurs when the amount of stress within the family or stress coming from the external environment increases. Intra-family stress consists of established developmental phases. The paper will discuss family crises, developmental and non-developmental as well as voluntary and involuntary family crises. The paper also further describes different approaches in family therapy that lead to changes in behavior patterns and beliefs. The aim of the work is to draw attention and provide necessary knowledge to parents, as well as other members of society, about the emergence of family crises, the difficulties of its members, but also about ways of overcoming crises in the family.

Key words: family, family crises, family functioning, family resources, family therapy.

Ружица КИЈЕВЧАНИН*

МАЛОЛЕТНИЦИ И МЕДИЈСКО ЗАКОНОДАВСТВО

Апстракт

Медији, као средство информисања, значајно доприносе остваривању основних људских права и слобода. Остваривање медијских права јесте услов постојања демократије, па се за медије често каже да су „кисеоник демократије“. Медији су називају и четвртом влашћу, спецификованом за надзор и контролу остале три. Савремени токови живота и технолошки развој су, поред традиционалних медија, изнедрили тзв. нове медије, чију регулативу законодавац није имплементирао у право Републике Србије. Проток информација, а уз то и дезинформација, никада није био интезивнији. Развој интернета и могућности које је донео, дигитализација медија, а у новије време све примењивија вештачка интелигенција, суочили су цивилизацију са бројним искушењима, опасностима и проблемима. Од опасности интернета нико није поштеђен, па ни најмлађи и најрањивији корисници. Аутор ће у раду пажњу усмерити на обраду позитивноправних решења којима се уређује положај малолетника у медијским законима, уз кратак осврт на фактичко стање и изазове који нису обухваћени законским оквиром. Динамика живота и константан развој технологије постављају тежак задатак пред законодавном влашћу, јер право, као статична научна дисциплина, не може предвидети и уредити сваку животну ситуацију која наступи у информатичком добу у којем живимо.

Кључне речи: медији, малолетници, деца, оглашавање, интернет, технолошки процват.

* Асистент, Универзитет Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, rkijevcanin@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7546-0413.

Ružica KIJEVČANIN

Teaching Assistant, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
rkijevcanin@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-7546-0413.

MINORS AND MEDIA LEGISLATION

Summary

The media, as a means of information, significantly contribute to the realization of fundamental human rights and freedoms. The realization of media rights is a condition for the existence of democracy, so the media are often said to be the "oxygen of democracy". The media are also called the fourth power, specified for the supervision and control of the other three. Modern trends in life and technological development have, in addition to traditional media, given rise to the so-called. new media, whose regulations the legislator has not implemented in the law of the Republic of Serbia. The flow of information, and with it disinformation, has never been more intense. The development of the Internet and the opportunities it has brought, the digitalization of the media, and more recently the increasingly applicable artificial intelligence, have confronted civilization with numerous temptations, dangers and problems. No one is spared from the dangers of the Internet, not even the youngest and most vulnerable users. In this paper, the author will focus on the processing of positive legal solutions that regulate the position of minors in media laws, with a brief review of the factual situation and challenges that are not covered by the legal framework. The dynamics of life and the constant development of technology pose a difficult task for the legislative authority, because law, as a static scientific discipline, cannot predict and regulate every life situation that occurs in the information age in which we live.

Key words: media, minors, children, advertising, Internet, technological boom.

Милица МИЦОВИЋ*

ЉУДСКА ПРАВА У ДОБА ДИГИТАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ

Апстракт

Савремени развој дигиталне економије и свеобухватна примена вештачке интелигенције довели су до темељних промена у природи рада, доводећи у питање традиционалне концепте радног односа и отварајући низ нових изазова у области заштите људских права. Платформски радници, често третирани као самозапослени, лишени су основних радноправних гаранција — права на минималну зараду, ограничено радно време, социјално осигурање и синдикално организовање. Истовремено, алгоритамско управљање радом и аутоматизовано доношење одлука отварају питања транспарентности, одговорности и заштите од дискриминације.

У раду се анализира у којој мери савремени нормативноправни оквири одговарају потреби за заштитом достојанства радника у дигиталној сфери, са посебним освртом на међународне и европске стандарде у области људских права. Ауторка у раду указује на потребу за проширеним тумачењем постојећих права, али и за нормативним иновацијама које би обезбедиле правичан третман свих радника, без обзира на облик радног ангажмана.

Кључне речи: људска права, платформски рад, дигитална економија, радно право, вештачка интелигенција.

* Асистент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, milica.midzovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-6879-0625.

Milica MIDŽOVIĆ

Teaching Assistant, University of Pristina in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, milica.midzovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-6879-0625.

HUMAN RIGHTS IN THE DIGITAL ECONOMY ERA

Summary

The expansion of the digital economy and the widespread use of artificial intelligence have brought profound changes to the nature of work, challenging traditional concepts of the employment relationship and raising new concerns regarding the protection of human rights. Platform workers, often classified as self-employed, are excluded from fundamental labor protections — including the right to a minimum wage, regulated working hours, social security, and collective bargaining. At the same time, algorithmic management and automated decision-making introduce risks related to transparency, accountability, and algorithmic discrimination. This paper examines the extent to which current legal frameworks respond to the need to safeguard the dignity of workers in the digital sphere, with special emphasis on international and European human rights standards. The author argues for a broader interpretation of existing rights, as well as for normative innovations that would ensure fair treatment for all workers, regardless of their contractual status.

Keywords: human rights, platform work, digital economy, labor law, artificial intelligence.

Анђела НИЋИФОРОВИЋ*

УСТАВНОСУДСКА ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА ПУТЕМ УСТАВНЕ ЖАЛБЕ

Апстракт

Једно од суштинских обележја правне државе јесте нормативно постојање, остваривање и заштита људских права и слобода грађана. Премда уставни каталог људских права може бити различит, смисао устава се остварује тек постојањем адекватних механизма њихове заштите. Као посебно средство уставносудске заштите људских права, путем којег грађани добијају прилику да се непосредно обрате уставном суду због повреде или ускрађивања њихових уставом прокламованих права, установљена је уставна жалба. Аутор у раду анализира конститутивна обележја која чине ово средство уставносудске заштите у Републици Србији, а која су регулисана Уставом или/и Законом о Уставном суду. Циљ рада јесте да се кроз призму уставних и законских решења сагледа оправданост увођења и опстајања овог правног средства, његова делотворност али и потреба за идентификовањем појединих конкретних праваца могућег унапређивања и редизајнирања институционалног модела уставне жалбе у Републици Србији.

Кључне речи: заштита људских права, уставна жалба, Уставни суд.

* Асистент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, andjela.niciforovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0002-1871-8649.

Anđela NIĆIFOROVIĆ

Teaching Assistant, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, andjela.niciforovic@pr.ac.rs, ORCID 0000-0002-1871-8649.

CONSTITUTIONAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS THROUGH CONSTITUTIONAL APPEAL

Summary

One of the essential features of a state governed by the rule of law is the normative existence, exercise and protection of human rights and freedoms of citizens. Although the constitutional catalogue of human rights may be different, the meaning of the constitution is realized only through the existence of adequate mechanisms for their protection. A constitutional complaint has been established as a special means of constitutional judicial protection of human rights, through which citizens are given the opportunity to directly address the constitutional court due to the violation or denial of their constitutionally proclaimed rights. In this paper, the author analyzes the constitutive features that make up this means of constitutional judicial protection in the Republic of Serbia, which are regulated by the Constitution and/or the Law on the Constitutional Court. The aim of the paper is to examine, through the prism of constitutional and legal solutions, the justification for the introduction and survival of this legal remedy, its effectiveness, but also the need to identify certain specific directions for possible improvement and redesign of the institutional model of constitutional appeal in the Republic of Serbia.

Key words: protection of human rights, constitutional appeal, Constitutional Court.

Мирјана ИВАЗ*

КУПОВИНА ОБВЕЗНИЦА У ОКВИРУ ОМТ ПРОГРАМА: СПОРОВИ И ПРАВНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

Апстракт

Предмет овог рада је програм мера за куповину обвезница на секундарном тржишту (*Outright Monetary Transactions*), односно (ОМТ) програм, његов механизам функционисања и правне последице које произилазе из његове примене у контексту европске монетарне политике. Рад ће се фокусирати на анализу правних спорова и одлука Европског суда правде које су настале у вези са ОМТ програмом. Циљ рада је да истражи и анализира ОМТ програм у контексту европске монетарне политике, да идентификује и разматра правне аспекте и спорове који су настали као резултат његове примене, као и да процени његов утицај на финансијску стабилност у еврозони.

Кључне речи: Европска Централна банка, ОМТ програм, Европски суд правде, монетарна политика, финансијска стабилност.

* Асистент, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, mirjana.ivaz@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-9815-6350.

Mirjana IVAZ

Teaching Assistant, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, mirjana.ivaz@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-9815-6350.

PURCHASE OF BONDS UNDER THE OMT PROGRAM: DISPUTES AND LEGAL IMPLICATIONS

Summary

The subject of this paper is the bond purchase program on the secondary market (Outright Monetary Transactions), or the OMT program, its operating mechanism, and the legal consequences arising from its implementation in the context of European monetary policy. The paper will focus on analyzing legal disputes and decisions of the European Court of Justice that have emerged in connection with the OMT program. The aim of the paper is to examine and analyze the OMT program within the context of European monetary policy, to identify and consider the legal aspects and disputes resulting from its implementation, as well as to assess its impact on financial stability in the Eurozone.

Key words: European Central Bank, OMT program, European Court of Justice, monetary policy, financial stability.

Јован ЦОНИЋ*

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Апстракт

Богата историја Српске православне цркве препуна је бројним искушењима и страдањима од којих је период Другог светског рата оставио несагледиве последице. Страдање српског народа у овом рату је било епохално, милионске жртве, уништена и окупирана земља, а на све то и несрећни грађански рат, Српску цркву су довели до ивице материјалног постојања. Епископи, свештеници као и монаси проживљавали су судбину сопственог народа која се огледала у њиховом масовном страдању. Једва опорављена јерархија Српске православне цркве после Првог светског рата нашла се на поновном удару старих ратних непријатеља који су поново извршили инвазију и овог пута без организованог и одсудног отпора окупирали земљу. Материјална обнова цркава, манастира и богословских школа која је уследила после Великог рата поново се нашла на путу рушилачке машинерије сила Осовине. Овај рад говори о позицији Српске православне цркве у предвечерје избијања Другог светског рата као и о њеном статусу у току ратних стихија које су захватиле нашу земљу. Такође се посебно обрађује позиција и страдање Српске православне цркве на територији новоформиране „Независне државе Хрватске“ и последице ратних страдања.

Кључне речи: црква, православље, страдање, рат, народ.

* Истраживач-приправник, Универзитет у Нишу, Иновациони центар, Република Србија, jovanconic96@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7887-3317.

Jovan CONIĆ

Junior Research Assistant, University of Niš, Innovation Center, Republic of Serbia,
jovanconic96@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7887-3317.

THE SERBIAN ORTHODOX CHURCH IN WORLD WAR II

Summary

The rich history of the Serbian Orthodox Church was full of numerous trials and sufferings, from which the period of World War II left incalculable consequences. The suffering of the Serbian people in this war was epochal, millions of victims, a destroyed and occupied country, and on top of all that, the unfortunate civil war, brought the Serbian Church to the brink of material existence. Bishops, priests, and monks experienced the fate of their own people, which was reflected in their mass suffering. The barely recovered hierarchy of the Serbian Orthodox Church after World War I found itself under renewed attack by old wartime enemies who invaded again and this time occupied the country without organized and decisive resistance. The material reconstruction of churches, monasteries and theological schools that followed the Great War once again found itself in the path of the destructive machinery of the Axis powers. This paper discusses the position of the Serbian Orthodox Church on the eve of the outbreak of World War II, as well as its status during the war that engulfed our country. It also specifically addresses the position and suffering of the Serbian Orthodox Church on the territory of the newly formed "Independent State of Croatia" and the consequences of the war suffering.

Key words: church, Orthodoxy, suffering, war, people.

Стефан ФИЛИПОВИЋ*

САВРЕМЕНА УГРОЖАВАЊА ВЕРСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА ВЕРНИКА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ НА ПРИМЕРУ
ЛАТЕНТНЕ АЛБАНИЗАЦИЈЕ САКРАЛНИХ ОБЈЕКТА МАТЕРИЈАЛНЕ
КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ

Апстракт

Рад анализира структуралистички приступ и методе виновника политичког екстремизма на простору Косова и Метохије у кршењу основних верских права и слобода грађана православне вероисповести. У питању су савремени приступи политичком насиљу кроз структуралистички модел и институционализацију различитих врста насиља. Насиље структура, за које се тешко може утврдити починилац, је модел који је коришћен и током мартовског погрома 2004. године, где се уместо налогодаваца и починиоца појављују незадовољне, резигниране, некохерентне и хетерогене али изузетно насилне групе људи чије се насиље тешко контролише. Рад указује на еволуцију метода и приступа кршења основних људских права. Посебно се истиче кршење верских права и слобода грађана, кроз нападе на материјалну културну баштину, имовину и историјски идентитет и канонску утемељеност СПЦ, као верске заједнице али и као друштвеног фактора на простору Косова и Метохије. У питању је сложен, хибридни приступ који комбинује структурално и институционално насиље. Рад указује на опасност новог концепта насиља који може да доведе до далекосежних последица по националне интересе српског народа и државне интересе Републике Србије.

Кључне речи: верска права и слободе, политичко насиље, материјална културна баштина, историјски ревизионизам.

* Архивист, Архив Косова и Метохије, Република Србија, stefan.filipovic.pr@gmail.com.

Stefan FILIPOVIĆ

Archivist, Archives of Kosovo and Metohija, Republic of Serbia,
stefan.filipovic.pr@gmail.com.

CONTEMPORARY THREATS TO THE RELIGIOUS RIGHTS AND FREEDOMS OF
THE BELIEVERS OF THE SERBIAN ORTHODOX CHURCH IN KOSOVO AND
METOHİJA AS AN EXAMPLE OF THE LATENT ALBANIZATION OF SACRED
OBJECTS OF MATERIAL CULTURAL HERITAGE

Summary

The article analyzes the structuralist approach and methods of the perpetrators of political extremism within Kosovo and Metohija in violating the fundamental human rights and freedoms of citizens, believers of the Orthodox Church. Article defines modern approaches to political violence through the structuralist model and the institutionalization of various types of violence. Violence of structures, for which it is difficult to determine the perpetrator, is a model that was also used during the March Violence of 2004, where, instead of the perpetrators appears dissatisfied, resigned, incoherent and heterogeneous but extremely violent groups of people, whose violence is difficult to control. The paper points to the evolution of methods and approaches to violating fundamental human rights. The violation of religious rights and freedoms of citizens is particularly highlighted, through violence towards material cultural heritage, property and historical identity and the canonical foundation of the Serbian Orthodox Church, as a religious community but also as a social stakeholder within today's Kosovo and Metohija. This is a complex, hybrid approach that combines structural and institutional violence. The article points to the danger of a new concept of violence that can lead to far-reaching consequences for the national interests of the Serbian people and the Statehood interests of the Republic of Serbia. Additionally, the article brings the need for planning future steps that would prevent threats the Serbian Orthodox Church within Kosovo and Metohija closer to the wider public.

Key words: religious rights and freedoms, political violence, material cultural heritage, historical revisionism.

Николина СТАНКОВИЋ*

ДРУШТВЕНА СТВАРНОСТ КОЈА ПРКОСИ ПРИМЕНИ ПРАВНЕ НОРМЕ

Апстракт

Читав процес стварања права може се поделити у три нивоа: конкретан моменат када право настаје, моменат када се оно тумачи, и на крају, тренутак када долази до његове примене. Управо се тај процес стварања права дефинише као један сложени поступак захваљујући којем друштвени односи добијају правну форму. Оно један облик неправне стварности, фактичких друштвених догађаја и односа претвара у радњу и појаву регулисану правом. Јасно је да овај свеобухватни појам права бива сведен на своју најнижу инстанцу- правну норму, која као таква једина може довољно да зађе у друштво и друштвену стварност. Основна карактеристика правних норми јесте примењивост, односно, самовољно или принудно људско понашање по њима. Без овог обележја, правна норма не би пронашла место у друштвеној стварности, што значи да управо та „применљивост“ представља карику између нормативног и фактичког. Еквивалентно елементима правног поретка, где без вредносног елемента исти не би имао смисла, немогућност примене правне норме њу обесмишљава. Када се каже „применљивост“, мисли се на то да конкретна правна норма има „могућност да делује“ онда када се може применити, а да у супротном, „нема могућност да делује“ онда када не може или не сме да се примени. У раду је аутор настојао објаснити вредносни елемент права као његову кључ, указати на појам и врсте примене правне норме, као и на практичним примерима показати у којој мери друштвена стварност пркоси њеној примени.

Кључне речи: правна норма, вредност, друштвена стварност, применљивост, право.

* Сарадник у настави, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, nikolina.gnjidic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0003-3148-467X.

Nikolina STANKOVIĆ

Teaching Associate, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, nikolina.gnjidic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0003-3148-467X.

SOCIAL REALITY THAT DEFIES THE APPLICATION OF LEGAL NORMS

Summary

The entire process of law creation can be divided into three levels: the specific moment when law arises, the moment when it is interpreted, and finally, the moment when it is applied. It is precisely this process of law creation that is defined as a complex procedure by which social relations acquire legal form. It transforms a form of non-legal reality, factual social events and relations, into an action and phenomenon regulated by law. It is clear that this comprehensive concept of law is reduced to its lowest instance - the legal norm, which as such is the only one that can sufficiently penetrate society and social reality. The basic characteristic of legal norms is applicability, that is, arbitrary or forced human behavior according to them. Without this feature, a legal norm would not find a place in social reality, which means that it is precisely this "applicability" that constitutes the link between the normative and the factual. Equivalently to the elements of the legal order, where without the value element it would not make sense, the impossibility of applying a legal norm renders it meaningless. When we say "applicability", we mean that a specific legal norm has the "ability to act" when it can be applied, and that, conversely, it "does not have the ability to act" when it cannot or must not be applied. In the paper, the author sought to explain the value element of law as its key, to point out the concept and types of application of a legal norm, and to show, using practical examples, to what extent social reality defies its application.

Key words: legal norm, value, social reality, applicability, law.

Анастасија КОКЕРИЋ*

ПРАВО ДЕТЕТА ДА ЗНА СВОЈЕ ПОРЕКЛО

Апстракт

Право детета да зна своје порекло представља важан корак у формирању личног идентитета. Право детета да зна своје порекло једно је од основних људских права, а први пут је прокламовано у Конвенцији УН о правима детета из 1989. године. У овом раду ауторка анализира правни оквир који регулише ово право, са посебним освртом на Конвенцију УН о правима детета и важећим прописима у законодавству Републике Србије. Посебна пажња у раду посвећена је сложеним правним и етичким изазовима у остваривању права детета да зна своје порекло, у контексту усвојења, поступака биомедицински потпомогнуте оплодње и анонимног порођаја. Циљ рада је да истакне значај права детета да зна сопствено порекло и предложи могуће моделе за уравнотежење овог права са другим, често супротстављеним интересима.

Кључне речи: порекло детета, биомедицински потпомогнута оплодња, усвојење, анонимни порођај.

* Сарадник у настави, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, anastasija.kokeric@pr.ac.rs, ORCID: 0009-0004-1686-9154.

Anastasija KOKERIĆ

Teaching Associate, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, anastasija.kokeric@pr.ac.rs, ORCID: 0009-0004-1686-9154.

THE CHILD'S RIGHT TO KNOW THEIR ORIGIN

Summary

The child's right to know their origin is an important step in the formation of personal identity. This right is one of the fundamental human rights and was first proclaimed in the UN Convention on the Rights of the Child in 1989. In this paper, the author analyzes the legal framework that regulates this right, with particular focus on the UN Convention on the Rights of the Child and the applicable legislation in the Republic of Serbia. Special attention is given to the complex legal and ethical challenges in the realization of the child's right to know their origin, in the context of adoption, assisted reproductive technologies, and anonymous birth. The aim of the paper is to highlight the significance of the child's right to know their origin and to propose possible models for balancing this right with other, often conflicting, interests.

Key words: the child's origin, assisted reproductive technologies, adoption, anonymous birth.

Петар ТРАЈКОВИЋ*

САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ЗАШТИТИ И ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА МАЛОЛЕТНИХ ПОРЕСКИХ ОБВЕЗНИКА

Апстракт

Тема заштите и остваривања права малолетних пореских обвезника у Србији представља значајан аспект у оквиру пореског система и заштите права деце. Малолетници, као посебна категорија пореских обвезника, суочавају се са специфичним изазовима у остваривању својих права, која су често угрожена због њихове рањивости и недовољне информисаности. Овај рад анализира правни оквир који регулише статус малолетних пореских обвезника, укључујући релевантне законе и међународне конвенције које се односе на права деце. У раду се истражују кључна права малолетних пореских обвезника, као што су право на информације, заштиту приватности и право на правну помоћ. Такође, идентификовани су изазови са којима се малолетници суочавају у остваривању својих права, укључујући недовољну информисаност, приступ правди и социјалну рањивост. На основу анализе, рад нуди препоруке за унапређење заштите права малолетних пореских обвезника, укључујући побољшање образовања и информисања, пружање правне помоћи и јачање сарадње између релевантних институција. Овај рад има за циљ да допринесе разумевању важности заштите права малолетних пореских обвезника и да подстакне даља истраживања и акције у овој области.

Кључне речи: малолетни порески обвезници, заштита права, правни оквир, информисање, правна помоћ, Србија.

* Сарадник у настави, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, petar.trajkovic@pr.ac.rs.

Petar TRAJKOVIĆ

Teaching Associate, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law,
Republic of Serbia, petar.trajkovic@pr.ac.rs.

CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE PROTECTION AND REALIZATION OF THE RIGHTS OF MINOR TAXPAYERS

Summary

The topic of protecting and realizing the rights of minor tax liabilities in Serbia represents a significant aspect within the tax system and the protection of children's rights. Minors, as a specific category of tax liabilities, face particular challenges in exercising their rights, which are often jeopardized due to their vulnerability and lack of information. This paper analyzes the legal framework regulating the status of minor tax liabilities, including relevant laws and international conventions related to children's rights. The paper explores key rights of minor tax liabilities, such as the right to information, privacy protection, and the right to legal assistance. It also identifies the challenges minors face in realizing their rights, including insufficient awareness, access to justice, and social vulnerability. Based on the analysis, the paper offers recommendations for improving the protection of minor tax liabilities, including enhancing education and information dissemination, providing legal assistance, and strengthening cooperation among relevant institutions. This paper aims to contribute to the understanding of the importance of protecting the rights of minor tax liabilities and to encourage further research and action in this area.

Key words: minor tax liabilities, rights protection, legal framework, information dissemination, legal assistance, Serbia.

Ана КОСТИЋ*

УГОВОРНО ПРАВО ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ И ДРУГИ СЛИЧНИ ИНСТИТУТИ

Апстракт

Институт права прече куповине у своја два појавна облика, законско и уговорно, омогућава одређеним лицима да имају приоритет приликом куповине одређене ствари или права, пре него што се иста понуди на отвореном тржишту или другим потенцијалним купцима. Њиме се не стиче никакво непосредно овлашћење на ствари, већ се активира када власник одлучи да прода ствар или право, а то се никада не мора десити.

Уговорно право прече куповине, настаје сагласношћу воља уговорних страна и користи се у правном промету онда када је важно очувати одређене пословне односе или заштитити интересе страна. Основ ове врсте права прече куповине је у уговору о праву прече куповине, који је често резултат и споредне погодбе (клаузуле унутар уговора) која настаје уз уговор о купопродаји или неки други уговор.

Уговорно право прече куповине регулише прелиминарни и потенцијални однос између имаоца права прече куповине и власника ствари. У пракси, најчешће предуговор регулише прелиминарни, а позив да се упути понуда потенцијални однос између ових лица. Сходно томе, произлази да ова два института деле бројне сличности са уговорним правом прече куповине. У раду представљамо резултате теоријско-емпиријског истраживања које за циљ има да идентификује и анализира сличности и разлике између уговорног права прече куповине и предуговора, с једне, и позива да се упути понуда с друге стране.

Кључне речи: право прече куповине, уговорно право прече куповине, предуговор, понуда, позив да се упути понуда.

* Демонстратор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, akostic38@gmail.com, ORCID: 0009-0005-0723-7427.

Ana KOSTIĆ

Teaching Fellow, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, akostic38@gmail.com, ORCID: 0009-0005-0723-7427.

CONTRACTUAL PREEMPTIVE RIGHTS AND OTHER SIMILAR LEGAL INSTITUTES

Summary

The institute of preemptive rights, in its two principal forms—statutory and contractual—grants certain individuals a priority right to acquire a specific asset or right before it is offered on the open market or to the other potential buyers. This right does not establish any immediate entitlement to the asset but becomes operative only upon the owner’s decision to sell, which may never occur.

Contractual preemptive rights arise through the mutual consent of the contracting parties and it is used in legal transactions when it is important to preserve certain business relationships and protect the interests of the parties. The legal foundation for this type of right is found in a preemptive rights agreement, which may exist either as an autonomous contract or as an ancillary clause embedded within a broader contractual framework, such as a sale and purchase agreement or another form of commercial arrangement.

Contractual preemptive rights regulate the preliminary and contingent legal relationship between the holder of the preemptive right and the owner of the object. In practice, pre-contract typically governs the initial legal relationship, whereas an invitation to offer governs the prospective stage of contractual interaction. Accordingly, these two legal instruments share numerous similarities with the contractual preemptive right. This paper presents the findings of a theoretical and empirical analysis aimed at identifying and examining the legal similarities and distinctions between contractual preemptive rights and the pre-contract, on the one hand, and invitation to offer, on the other.

Key words: preemptive rights, contractual preemptive rights, pre-contract, offer, invitation to offer.

Остоја КАЛАБА*

ВИДЕО НАДЗОР У СТАМБЕНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА И ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ПРАВУ И ПРАКСИ ЕУ И РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ I

Апстракт

Фокус правног разматрања, који ће се због обимности садржине састојати из два засебна надовезујућа чланка, биће на анализи улоге и примене видео-надзора у стамбеним заједницама указујући пре свега на изазове, ризике и дилеме приликом његовог увођења и примене, те разматрање усаглашености важећег правног оквира заштите података о личности ЕУ и Републике Србије са акцентом на праксу надлежних надзорних тела и судова поводом обраде података о личности коју врше стамбене заједнице употребом видео-надзора, указујући на потенцијалне грешке и истовремено истичући препоруке за одговорну, ефикасну и пре свега правно ваљану примену ових система заштите у стамбеним заједницама.

Кључне речи: стамбене заједнице, подаци о личности, видео-надзор, Повереник, ГДПР, ЕУ.

* Докторанд, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, саветник у Служби Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, kalaba.ostoja@gmail.com.

Ostoja KALABA

Ph.D Candidate, University of Novi Sad, Faculty of Law,
advisor at the Office of the Commissioner for Information of Public Importance and
Personal Data Protection, Republic of Serbia, kalaba.ostoja@gmail.com.

VIDEO SURVEILLANCE IN RESIDENTIAL COMMUNITIES AND PERSONAL DATA PROTECTION IN THE LAW AND PRACTICE OF THE EU AND THE REPUBLIC OF SERBIA 1

Summary

The focus of legal consideration, which will consist of two separate but closely related papers, will be on the analysis of the role and application of video surveillance in residential communities, primarily pointing out the challenges, risks and dilemmas during its introduction and application, and considering the compliance of the current legal framework for the protection of personal data of the EU and the Republic of Serbia with an emphasis on the case-law of competent supervisory authorities and courts regarding the processing of personal data by residential communities using video surveillance, pointing out potential errors and at the same time highlighting recommendations for the responsible, efficient and, above all, legally valid application of these protection systems in residential communities.

Key words: housing communities, personal data, video surveillance, Commissioner, GDPR, EU.

Милан СТАНКОВИЋ*

УТИЦАЈ ПОРЕСКИХ ОЛАКШИЦА КОД ПОРЕЗА НА ЗАРАДЕ НА ПРИХОДЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Апстракт

Овај рад се бави утицајем пореских олакшица за запошљавање лица на приходе јединица локалне самоуправе од пореза на зараде који се плаћа према пребивалишту запосленог. Пре свега у раду се дефинишу пореске олакшице, врсте и циљеви, те се ближе објашњавају мере пореске политике Републике Србије за запошљавање нових лица и особа са инвалидитетом кроз пореско ослобађање послодаваца од плаћања пореза и доприноса. Поред наведеног, објашњен је и начин финансирања локалних самоуправа кроз порез на зараде запослених по месту пребивалишта. Након класификације и дефинисања, рад има за циљ да поменуте појмове доведе у корелацију са приходима јединица локалне самоуправе сходно Закону о финансирању локалне самоуправе као и да објасни утицај мера на прилив новца у буџет јединица локалних самоуправа (Закон о финансирању локалне самоуправе, 2006). Закључак је да не постоје параметри који би указали на директан ефекат пореских олакшица на приходе јединица локалне самоуправе. Потребно је извршити анализу постојећих пореских олакшица и систематизовано приступити стварању јединствене базе података која би имала за циљ да сагледа реалан ефекат пореских олакшица на зараде, као и да укаже на простор за побољшање постојећег система пореских олакшица. Предмет анализе јесу пореске олакшице као такве, висина средстава која се дотирају у буџет јединица локалне самоуправе и утицај мера пореских олакшица на зараде на приходе локалних самоуправа.

Кључне речи: порез, пореске олакшице, порез на зараде, приходи јединица локалне самоуправе.

* Докторанд, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, milan.stankovic01@purs.gov.rs.

Milan STANKOVIĆ

Ph.D Candidate, University of Novi Sad, Faculty of Law, Republic of Serbia,
milan.stankovic01@purs.gov.rs.

THE IMPACT OF TAX EXEMPTIONS OF THE PERSONAL TAX INCOME ON THE INCOME OF LOCAL SELF-GOVERNMENTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

This paper analyzes the impact of tax exemptions for employment on the income of Local self-governments from Personal Income Tax which have been paid by place of residence of the employee. First of all, the paper defines tax exemptions, categories and aims, and explains in more detail the measures of the Republic of Serbia for the employment of new persons and persons with disabilities through tax exemption of employers from paying taxes and contributions for their employment. In addition, the method of financing local self-governments through Personal Income taxes on employees' salaries by place of residence is also explained. After classification and definition, the paper aims to correlate the aforementioned concepts with the income of local self-government units in accordance with the Law on Financing of Local Self-government, as well as to explain the impact of exemptions on the inflow of money into the budget of local self-government units. The conclusion is that there are no parameters that would indicate the direct effect of tax exemptions on the income of local self-government units. It is necessary to access a large number of analyses of existing tax exemptions and systematically approach the creation of a single database that would aim to examine the real effect of tax exemptions on Personal incomes. The subject of the analysis is tax exemptions as such, the amount of funds that are added to the budget of local self-government units and the impact of the measures on budget itself.

Key words: Tax, Tax exemption, Personal Income Tax, Incomes of the Local self-governments.

Јелена СТАНИСАВЉЕВИЋ*

ЕУТАНАЗИЈА И МЕНТАЛНИ ПОРЕМЕЋАЈИ: ДА ЛИ САМО ФИЗИЧКА ПАТЊА ОПРАВДАВА ПРАВО НА ДОСТОЈАНСТВЕНУ СМРТ?

Апстракт

Аутор се у раду бави спорним питањем права на еутаназију код пацијената са дијагностикованим менталним поремећајем. Да би објаснио значај теме, аутор указује на распрострањеност менталних поремећаја, те их у најкраћим цртама дефинише и приказује њихове симптоме. Анализирајући законодавства Холандије, Белгије, Луксембурга и Аустрије, аутор се фокусира на критеријуме медицинског карактера које ове земље захтевају у поступцима еутаназије/медицински потпомогнутог самоубиства. Том приликом, аутор критички разматра да ли ментални поремећаји могу испунити захтевани критеријум у виду тешке и неизлечиве болести, као и да ли ови поремећаји код пацијента могу проузроковати неподношљиву патњу. На крају, аутор разматра да ли ментални поремећаји могу утицати на способност пацијента да донесе релевантну одлуку о окончању живота, те даје закључна разматрања о овој теми.

Кључне речи: еутаназија, медицински потпомогнуто самоубиство, право на достојанствену смрт, ментални поремећаји, неподношљива патња.

* Докторанд, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, stanisavljevicjelena06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9467-9613.

Jelena STANISAVLJEVIC

Ph.D Candidate, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
stanisavljevicjelena06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9467-9613.

EUTHANASIA AND MENTAL DISORDERS: DOES ONLY PHYSICAL SUFFERING JUSTIFY THE RIGHT TO A DIGNIFIED DEATH?

Summary

The author addresses the controversial issue of the right to euthanasia for patients diagnosed with mental disorders. To explain the topic's significance, the author highlights the prevalence of mental disorders, briefly defines them, and presents their symptoms. Analyzing the legislations of the Netherlands, Belgium, Luxembourg, and Austria, the author focuses on the medical criteria required by these countries in euthanasia/medically assisted suicide procedures. In doing so, the author critically examines whether mental disorders can meet the required criteria of a severe and incurable illness, as well as whether these disorders in a patient can cause unbearable suffering. Finally, the author considers whether mental disorders can affect a patient's ability to make a relevant decision regarding the ending of their life and provides concluding reflections on the topic.

Key words: euthanasia, medically assisted suicide, the right to a dignified death, mental disorders, unbearable suffering.

Урош АЋИМОВИЋ*

БЕЗБЕДНОСНА КУЛТУРА – МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНО СРЕДСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ И ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА

Апстракт

Анализирајући садржај и субјекте безбедносне културе, суштински објекат и предмете људских права, њихово поштовање у савременом свету и исте такве облике угрожавања, који свакодневно добијају на комплексности, овај рад за циљ има објашњавање значаја безбедносне културе за процес остваривања и заштите људских права. Примењују се методи анализе садржаја, дескрипције, компарације и дедукције. Главна хипотеза је да безбедносна култура представља мултидисциплинарно средство проактивног и реактивног дејства у домену остваривања и заштите људских права. Научни допринос рада се рефлектује у представљању мултидисциплинарне испреплетаности и ефеката имплементације безбедносне културе и остваривања и заштите људских права. Кроз безбедносни, психолошки, социолошки, медицински (здравствени) и правни аспект. Док је друштвени допринос усмерен на презентовање значаја безбедносне културе за појединца, те на тај начин подстицања истог на формирање и развој тог мултидисциплинарног средства.

Кључне речи: безбедносна култура, људска права, безбедност, сигурност, вредности.

* Мастер студент, Универзитет Унион – „Никола Тесла“, Факултет за дипломатију и безбедност, uros.acimovic201@gmail.com, ORCID: 0009-0001-1924-6911

Uroš AĆIMOVIĆ

Student, Union University – „Nikola Tesla“, Republic of Serbia,
uros.acimovic201@gmail.com, ORCID: 0009-0001-1924-6911.

SECURITY CULTURE – MULTIDISCIPLINARY MEAN FOR THE REALIZATION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Summary

The paper examines security culture as a multidisciplinary tool that can contribute to the realization and protection of human rights. The multidisciplinary aspects include, necessary, security, indispensably psychology, sociology as the science that deals with interpersonal relationships within a community, medicine (health), and law itself. The aim is to test the hypothesis that security culture indeed represents a multidisciplinary means of proactive and reactive action in the domain of human rights realization and protection.

After conceptually defining security culture and human rights, and providing both theoretical and practical descriptions, the paper analyzes the multidisciplinary interconnection of these elements. The approach was made from all of the aforementioned perspectives, concluding that their points of contact exist both in the learning phase and in practical application.

The essential segment of the paper focuses on examining the effects of the implementation of security culture and the realization and protection of human rights — specifically through proactive action, i.e., acting before a threat occurs, and reactive action, i.e., responding after a threat has occurred. The findings confirm that security culture, through the knowledge and skills it provides to individuals, can positively influence the process of realizing and protecting human rights.

Key words: security culture, human rights, security, safety, values.

Alexios PANAGOPOULOS, Ph.D

Academician, European Academy of Sciences and Arts, Salzburg, Austria,
alexios.panagopoulos@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9304-4040.

Dimitrios AMANATIDIS

dimitriosam@yahoo.gr, ORCID: 0009-0007-3132-8278.

SYSTEMATIC VIOLATION OF FUNDAMENTAL HUMAN RIGHTS IN OCCUPIED CYPRUS BY TURKEY

Summary

Since Turkey's invasion of Cyprus in 1974, hundreds of thousands of people, of both Greek and Turkish origin, have been deprived of their fundamental rights, causing serious damage to the island as a whole, with the risk of disrupting the international order in one of the most sensitive locations in the world.

A multitude of multiple and flagrant violations of fundamental human rights, such as violent mass displacements, deportation, expulsion, destruction of public and private property, looting of cultural and religious heritage, executions of soldiers and civilians in concentration camps were systematically committed by the invading Turkish Army.

This essay examines how these violations are addressed from the perspective of the International and European Convention on Human Rights as implemented and expressed in the various resolutions adopted by international organizations such as the UN Security Council, the UN General Assembly, the Human Rights Commission, the Subcommittee on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities, and the Committee on the Extermination of Minorities.

Key Words: Human Rights, Occupied Cyprus, Cyprus and Turkey.

Др Алексиос ПАНАГОПОУЛОС*

Димитриос АМАНТИДИС**

СИСТЕМСКО КРШЕЊЕ ОСНОВНИХ ЉУДСКИХ ПРАВА НА ОКУПИРАНОМ КИПРУ ОД СТРАНЕ ТУРАКА

Апстракт

Од инвазије Турске на Кипар 1974. године, стотине хиљада људи, како грчког тако и турског порекла, лишено је основних права, што је нанело озбиљну штету целом острву, уз ризик од нарушавања међународног поретка на једној од најосетљивијих локација на свету. Мноштво вишеструких и флагрантних кршења основних људских права, као што су насилна масовна расељавања, депортације, протеривање, уништавање јавне и приватне имовине, плачка културног и верског наслеђа, погубљења војника и цивила у концентрационим логорима, систематски је вршила турска војска. Овај есеј истражује како се ова кршења рјешавају из перспективе Међународне и Европске конвенције о људским правима како се спроводе и изражавају у различитим резолуцијама које су усвојиле међународне организације као што су Савјет безбједности УН, Генерална скупштина УН, Комисија за људска права, Поткомитет за превенцију дискриминације и заштиту мањина и Комитет за истребљење мањина.

Кључне речи: људска права, окупирани Кипар, Кипар и Турска.

* Академик, Европска академија наука и уметности, Салзбург, Аустрија, alexios.panagopoulos@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9304-4040.

** dimitriosam@yahoo.gr, ORCID: 0009-0007-3132-8278.

Myunghoon ROH, Ph.D

Assistant Professor,

Salve Regina University, Department of Criminal Justice and Criminology

Newport, Rhode Island, United States of America,

myunghoon.roh@salve.edu.

EXPLORING CURRENT AI APPLICATIONS IN THE U.S. CRIMINAL JUSTICE SYSTEM

Summary

This paper explores the applications of artificial intelligence (AI) within the United States criminal justice system. The first section establishes a framework for understanding AI and defines common terminology. While the paper highlights how AI can significantly benefit the criminal justice system, it also underscores the risks decision-makers should consider when developing or deploying AI tools. Furthermore, it provides an in-depth examination of AI's role in law enforcement, the criminal court system, and corrections. Overall, the detailed analysis enhances understanding of criminal justice practices in the United States and their broader implications for policymaking worldwide.

Key words: Artificial Intelligence, law enforcement, court, correction, policymaking.

Др Мјунгхун РОХ*

ИСТРАЖИВАЊЕ ПРИМЕНЕ СИСТЕМА ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ У КРИВИЧНОПРАВНОМ СИСТЕМУ СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА

Апстракт

Рад је посвећен истраживању примене система вештачке интелигенције (AI) у оквиру кривичноправног система Сједињених Америчких Држава. Први део рада представља оквир за разумевање AI и дефинише терминологију која се користи приликом анализе система AI. У раду се наглашава да системи AI могу значајно допринети систему кривичног правосуђа, али и указује на ризике које доносиоци одлука треба да узму у обзир приликом развоја или примене различитих AI алата. Поред тога, рад је посвећен испитивању могућности система AI у спровођењу закона, примени система у току кривичног поступка и у поступку извршења казни. Детаљна анализа система тренутног стања примене система AI доприноси бољем разумевању праксе кривичноправног система Сједињених Америчких Држава али и пружа увид у шире импликације за креирање политика на глобалном нивоу.

Кључне речи: вештачка интелигенција, примена закона, суд, казнене установе, јавне политике.

* Доцент, Универзитет Салве Рецина, Департман за кривично право и криминологију, Њупорт, Род Ајленд, Сједињене Америчке Државе, myunghoon.roh@salve.edu.

Rodna ŽIVKOVSKA, Ph.D

Full Professor, University “Ss. Cyril and Methodius” in Skopje, Faculty of Law Iustinianus Primus, Republic of North Macedonia, r.zivkovska@pf.ukim.edu.mk, ORCID 0000-0002-8560-9821.

Tina PRZHESKA, Ph.D

Full Professor, University “Ss. Cyril and Methodius” in Skopje, Faculty of Law Iustinianus Primus, Republic of North Macedonia, t.przeska@pf.ukim.edu.mk, ORCID 0000-0002-3476-2789.

Tea LALEVSKA, Ph.D

Assistant Professor, University “Ss. Cyril and Methodius” in Skopje, Faculty of Law Iustinianus Primus, Republic of North Macedonia, t.lalevska@pf.ukim.edu.mk, ORCID 0009-0000-8899-0958.

THE LEGAL EFFECT OF THE REGISTRATION OF REAL ESTATE RIGHTS IN THE MACEDONIAN LEGAL SYSTEM

Summary

The paper examines the legal effects of the new system for the registration of real estate established in the Macedonian legal system by the Real Estate Cadaster Act of 2008, and the Real Estate Cadaster Act of 2013. One of the principal goals of these laws was the creation of a modern digital real estate cadaster that would enable easy access to data about real estate and rights over real estate that are correct and up to date. By creating a digital system for collecting, processing and distributing data about real estate and rights over real estate the legislator expected to increase legal certainty in the real estate trade. By looking at the system for registration of real estate rights both from legislative and practical aspects the paper aims to demonstrate to which extent the set purpose has been met. The paper also highlights the system’s deficiencies and explores potential avenues for further development.

Key words: real estate, rights *in rem*, cadaster, property, land law.

Др Родна ЖИВКОВСКА*

Др Тина ПРЖЕСКА**

Др Теа ЛАЛЕВСКА***

ПРАВНИ ЕФЕКАТ РЕГИСТРАЦИЈЕ ПРАВА НА НЕКРЕТНИНЕ У МАКЕДОНСКОМ ПРАВНОМ СИСТЕМУ

Апстракт

У раду се разматрају правни ефекти новог система за регистрацију непокретности успостављеног у македонском правном систему Законом о катастру непокретности из 2008. године и Законом катастру непокретности из 2013. године. Један од главних циљева ових закона био је стварање модерног дигиталног катастра некретнина који би омогућио лак приступ подацима о некретнинама и правима над некретнинама који су тачни и ажурни. Стварањем дигиталног система за прикупљање, обраду и дистрибуцију података о некретнинама и правима над некретнинама законодавац је очекивао да ће повећати правну сигурност у трговини некретнинама. Гледајући систем за регистрацију права на некретнине, како са законодавног тако и са практичног аспекта, рад има за циљ да покаже у којој мери је испуњена постављена сврха. У раду се такође наглашавају недостаци система и остражују потенцијални путеви за даљи развој.

Кључне речи: некретнине, стварна права, катастар, имовина, земљишно право.

* Редовни професор, Универзитет „Св. Кирил и Методиј, Скопље, Правни факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија, r.zivkovska@pf.ukim.edu.mk, ORCID 0000-0002-8560-9821.

** Редовни професор, Универзитет „Св. Кирил и Методиј, Скопље, Правни факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија, t.przeska@pf.ukim.edu.mk, ORCID 0000-0002-3476-2789.

*** Доцент, Универзитет „Св. Кирил и Методиј, Скопље, Правни факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија, t.lalevska@pf.ukim.edu.mk, ORCID 0009-0000-8899-0958.

Todor KALAMATIEV, Ph.D

Full Professor, University „Ss. Cyril and Methodius“ in Skopje, Faculty of Law Iustinianus Primus, Republic of North Macedonia, t.kalamatiev@pf.ukim.edu.mk
ORCID 0009-0006-9982-1969.

Nikola MURDZEV

Ph.D Candidate, University „Ss. Cyril and Methodius“ in Skopje, Faculty of Law Iustinianus Primus, Republic of North Macedonia, nikola.murdzev@gmail.com
ORCID 0009-0006-2227-1209.

THE POSITION OF WORKERS AND WORKING CONDITIONS THROUGHOUT THE INDUSTRIAL REVOLUTION

Summary

This paper analyzes the impact of the industrial revolutions on the world of work, expressed through urbanization as a process that arose due to the need to concentrate the workforce in urban areas and the formation of industrial centers. The focus is on the impact of the first, second and third industrial revolutions and its embodiment in the practices of Great Britain, the United States of America, as well as the countries of Western Europe. The creation of industrial capacities for mass production undoubtedly affected the position of workers in the work process. The development of technology, on the other hand, had an impact on the individual and collective rights of workers. This paper presents the working conditions of workers between the first and third industrial revolutions, as development projections and harbingers of the emergence of the fourth industrial revolution.

Keywords: industrialization, working conditions, industrial relations, technological progress, labour relations.

Др Тодор КАЛАМАТИЕВ*

Никола МУРЏЕВ**

ПОЛОЖАЈ РАДНИКА И УСЛОВИ РАДА ТОКОМ ИНДУСТРИЈСКИХ РЕВОЛУЦИЈА

Апстракт

У овом раду анализира се утицај индустријских револуција на свет рада, изражен кроз урбанизацију као процес који је настао услед потребе концентрације радне снаге у урбаним срединама и формирања индустријских центара. Фокус је на утицају прве, друге и треће индустријске револуције и њиховом оличењу у пракси Велике Британије, САД и земаља Западне Европе. Стварање индустријских капацитета за масовну производњу несумњиво је утицало на положај радника у процесу рада. С друге стране, развој технологије је утицао на индивидуална и колективна права радника. У раду су приказани услови рада радника између прве и треће индустријске револуције, као развојне пројекције и претече настанка четврте индустријске револуције.

Кључне речи: индустријализација, услови рада, индустријски односи, технолошки напредак, радни односи.

* Редовни професор, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, у Скопљу, Правни факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија, t.kalamatiev@pf.ukim.edu.mk, ORCID: 0009-0006-9982-1969.

** Докторанд, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ у Скопљу, Правни факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија, nikola.murdzev@gmail.com, ORCID: 0009-0006-2227-1209.

Milica KOLAKOVIĆ BOJOVIĆ. Ph.D

Senior Research Fellow, Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Republic of Serbia, the President of the Advisory Committee on nomination of judges of the International Criminal Court and the Vice-President of the UN Committee on Enforced Disappearances, kolakius@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3130-5128.

Maša MARKOVIĆ

Research Assistant, Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Republic of Serbia, masa.markovic@yahoo.com, ORCID: 0009-0002-7269-629X.

EU ACCESSION NEGOTIATIONS OF SERBIA AS A FRAMEWORK FOR IMPROVING THE POSITION OF CHILD VICTIMS

Summary

Although the Serbian juvenile justice system used to be among the pioneers to introduce the most progressive approaches to addressing the specific needs of juveniles in contact with law 20 years ago, it hasn't been continuously improved in line with the contemporary international standards in this field, especially when it comes to the position of child victims. The reforms already implemented in the justice system showed that the process of the accession negotiations to EU appears to be the most powerful pushing mechanism for the reform processes. Considering this, this paper analyses Chapter 23 requirements as the framework for further improvement of the position of child victims in the criminal justice system. It sheds light to recent achievements, the ongoing efforts, but also the remaining challenges, both from the perspective of the legislative reform, but also in terms of the capacities for efficient implementation of the legal provisions.

Key words: child victims, accession negotiations, EU, Chapter 23, juvenile justice.

Др Милица КОЛАКОВИЋ БОЈОВИЋ*

Маша МАРКОВИЋ**

ПРИСТУПНИ ПРЕГОВОРИ СРБИЈЕ СА ЕУ КАО ОКВИР ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ДЕЦЕ ЖРТАВА

Апстракт

Иако је систем малолетничког правосуђа Србије пре 20 година био међу пионирима у увођењу најпрогресивнијих приступа адресирању специфичних потреба малолетника у контакту са законом, некако је изгубио корак са савременим међународним стандардима у овој области, посебно када је реч о положају деце жртава. Реформе које су већ спроведене у правосудном систему показале су да је процес приступних преговора са ЕУ један од најефикаснијих покретача реформских процеса. Имајући то у виду, овај рад анализира захтеве поглавља 23 као оквира за даље унапређење положаја деце жртава у систему кривичног правосуђа. Он баца светло на недавна достигнућа, напоре који су у току, али и преостале изазове, како из перспективе законодавне реформе, тако и у погледу капацитета за ефикасну имплементацију законских одредби.

Кључне речи: деца жртве, приступни преговори, ЕУ, Поглавље 23, малолетничко правосуђе.

* Виши научни сарадник, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, Република Србија, председник Саветодавног комитета за номинације судија Међународног кривичног суда и потпредседник УН Комитета за присилне нестанке, kolakius@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3130-5128.

** Истраживач-приправник, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, Република Србија, masa.markovic@yahoo.com, ORCID: 0009-0002-7269-629X.

Mato ARLOVIĆ, Ph.D

Deputy President, Constitutional Court of the Republic of Croatia, mato_arlovic@usud.hr.

MODERN CONSTITUTIONALISM AND THE COLLECTIVE RIGHT OF NATIONAL MINORITIES TO THEIR REPRESENTATION IN THE REPRESENTATIVE BODIES OF GOVERNMENT - THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

Contemporary constitutionalism as a doctrine of constitutional law accepts and recognises the collective rights of national minorities to their representation in the representative bodies of government as one of the human rights and freedoms of the third generation of human rights and freedoms.

The article deals with this right of national minorities from theoretical and constitutional (normative) perspective, using the example of the constitutional order of the Republic of Croatia. In general, the article points to the problems of recognising the collective rights of national minorities and their effects in both situations - when they have been recognised and vice versa. It is also about the interrelation between political majority (including the large national minority) and the political minority in the realisation of the right to representation in representative bodies of government. At the same time, the reasons for the specific difference in the relationship between the political (including the national) majority and the political (including the national) minority(-ies) in the representative body are explained. In addition, the issues of positive discrimination of national minorities in the exercise of the right to representation in the representative bodies of government are analysed on the basis of the concrete legislative model of the constitutional and legal order of the Republic of Croatia.

Key words: national minorities, political majority and minority, constitutional order, contemporary constitutionalism, third generation of human rights and freedoms, positive discrimination.

Др Мато АРЛОВИЋ*

СУВРЕМЕНИ КОНСТИТУЦИОНАЛИЗАМ И КОЛЕКТИВНО ПРАВО НА ЗАСТУПЉЕНОСТ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ПРЕДСТАВНИЧКИМ ТИЈЕЛИМА ВЛАСТИ – ПРИМЕР РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ

Апстракт

Сувремени конституционализам као уставноправна доктрина признаје и прихвата колективна права на заступљеност националних мањина у представничким тијелима власти као једно од људских права и слобода треће генерације људских права и слобода.

Рад се са теоријског и уставноправног (нормативног) аспекта, на примјеру уставноправног поретка Републике Хрватске, бави овим правом националних мањина. У раду се указује опћенито на проблем признања колективних права националних мањина и његове импликације кад се признаје, али и обратно, с једне стране, а с друге стране обрађује се међуоднос између политичке већине укључиво и већинске националности те политичке мањине и националне мањине у остваривању права на заступљеност у представничким тијелима власти. Истовремено се у раду дају разлози на којима почива специфична диференција у међуодносу између политичке, укључиво и националне, већине према политичкој, укључиво националној мањини/ма у представничком тијелу. Надаље, проучава се и питање позитивне дискриминације националних мањина у остваривању права на заступљеност у представничким тијелима власти. Предмет изучавања је конкретни законодавни модел који ређује ове односе садржан у уставноправном поретку Републике Хрватске.

Кључне ријечи: националне мањине, политичка већина и политичка мањина, већински народ и национална мањина, уставноправни поредак, сувремене конституционализам, трећа генерација људских права и слобода, позитивна дискриминација.

* Заменик председника Уставног суда Републике Хрватске, Република Хрватска, .mato_arlovic@usud.hr.

Marko TMUŠIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Political Science, Republic of Serbia, marko.tmusic@fpn.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-4745-6078.

ECONOMIC ASSUMPTIONS OF HUMAN RIGHTS PROTECTION – AN INSTITUTIONAL ANALYSIS

Summary

The economic assumptions of human rights protection represent a key research area that examines how economic factors influence the realization and protection of human rights. Understanding this relationship is essential for designing policies that ensure not only a legal but also a material foundation for respecting human rights. This paper explores the economic assumptions that support human rights protection, analyzed from the theoretical perspective of institutional economics. It examines various institutional (political and economic) factors that impact the effectiveness of human rights protection, such as institutional structure, political and economic strategies, and the role of state and non-governmental organizations in creating appropriate legal and economic frameworks. Through a review of theoretical and empirical approaches, the paper investigates how economic development, resource redistribution, market dynamics, and economic policies affect the implementation of human rights. Additionally, it considers the relationship between institutional capacities and the ability of states to effectively protect the rights of their citizens. The findings indicate that an adequate institutional infrastructure, combined with well-aligned economic policy measures, serves as a crucial foundation for the long-term protection of human rights. This paper contributes to the understanding of the interdependence of economic and institutional factors in achieving human rights goals.

Keywords: human rights economics, institutional analysis, economic growth, institutional economics, political and economic institutions.

Др Марко ТМУШИЋ*

ЕКОНОМСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ ПРАВА – ИНСТИТУЦИОНАЛНА АНАЛИЗА

Апстракт

Економске претпоставке заштите људских права представљају кључну истраживачку област која проучава како економски фактори утичу на остваривање и заштиту људских права. Разумевање овог односа је од суштинског значаја за обликовање политика које обезбеђују не само правну, већ и материјалну основу за поштовање људских права. Овај рад истражује економске претпоставке које подржавају заштиту људских права, анализиране из теоријске перспективе институционалне економије. Разматра различите институционалне (политичке и економске) факторе који утичу на ефикасност заштите људских права, као што су институционална структура, политичке и економске стратегије, као и улога државе и невладиних организација у стварању одговарајућих правних и економских оквира. Кроз преглед теоријских и емпиријских приступа, рад истражује како економски развој, редистрибуција ресурса, тржишна динамика и економске политике утичу на имплементацију људских права. Такође, разматра однос између институционалних капацитета и способности држава да ефикасно штите права својих грађана. Резултати указују на то да адекватна институционална инфраструктура, у комбинацији са добро усаглашеним економским политикама, представља кључну основу за дугорочну заштиту људских права. Овај рад доприноси разумевању међузависности економских и институционалних фактора у постизању циљева људских права.

Кључне речи: економија људских права, институционална анализа, економски раст, институционална економија, политичке и економске институције.

* Ванредни професор, Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, Република Србија, marko.tmusic@fpn.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0002-4745-6078.

Ivan VUKUŠIĆ, Ph.D

Associate Professor, Faculty of Law, Split, Republic of Croatia, ivan.v.1985@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-7738-969X.

ATTACK AS PART OF NECESSITY IN CRIMINAL LAW

Summary

The Criminal Code in the Republic of Croatia is divided into General and Special Part. Everyone knows that the Special Part of the Criminal Code contains specific criminal offenses that are most interesting to students, but also to the public and the media. It follows from the above that the General Part of the Criminal Code is neglected and as such is perceived as irrelevant, even though in the teaching process students studying Criminal Law are most of the time interpreted by the General Part of the Criminal Code, which is the most important because it is applied to all criminal offenses in the Special Part of the Criminal Code. Considering the growing occurrence of violence in societies, the frequency of various physical and economic attacks on individuals that can be analyzed within the framework of necessary defense, the fact is that today in society there are various crises that potentially create situations of self defense and necessity. Although the two basic components of self defense are attack and defense, and of necessity are danger and elimination of danger, when the situation is analyzed in practice, the fact is that within the circumstances analyzed through extreme necessity, there can also be an attack. The purpose of the presentation, through the principle of legality proclaimed in the Criminal Code and the facts accompanying the institute of necessity and self defense, is to legally name two identical phenomena - that is, the existence of an attack in the case of self defense and necessity.

Key words: Criminal Code, General Part, necessity, attack.

Др Иван ВУКУШИЋ*

НАПАД КАО ОБИЉЕЖЈЕ КРАЈЊЕ НУЖДЕ У КАЗНЕНОМ ПРАВУ

Апстракт

Казнени закон у Републици Хрватској је подијељен на Опћи и Посебни дио. Свима је опћепознато да се у Посебном дијелу Казненог закона налазе конкретна казнена дјела која су најзанимљивија и студентима, али и јавности односно медијима. Из наведенога произилази да је Опћи дио Казненог закона занемарен те као такав се доживљава као небитан, иако се у наставном процесу студентима који слушају Казнено право већину времена тумачи Опћи дио Казненог закона који и јест најважнији јер се примјењује на сва казнена дјела у Посебном дијелу Казненог закона. Обзиром на растућу појаву насиља у друштвима, учесталост различитих физичких али и економских напада на појединце који се могу анализирати у оквиру нужне одбране, чињеница је да данас у друштву постоје различите кризе које потенцијално стварају ситуације нужне одбране и крајње нужде. Иако су два темељна састојка нужне одбране напад и одбрана, а крајње нужде опасност и отклањање опасности, када се у пракси анализира ситуација, чињеница је да у оквиру околности које се анализира кроз крајњу нужду може постојати и напад. Сврха излагања је кроз начело законитости прокламирано у Казненом закону и чињенице које прате институт крајње нужде и нужне одбране правно именовати двије исте појаве – односно постојање напада код нужне одбране и крајње нужде.

Кључне речи: Казнени закон, Опћи дио, нужда, напад.

* Ванредни професор, Правни факултет, Сплит, Република Хрватска, ivan.v.1985@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7738-969X.

Srđan RADULOVIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Law, Republic of Serbia, srdjan.radulovic@pr.ac.rs, ORCID: 0000-0001-9347-3031.

BODILY REMAINS DONATION CONTRACT FOR EDUCATIONAL PURPOSES IN THE REPUBLIC OF SERBIA – *DE LEGE FERENDA* ANALYSIS OF ITS LEGAL NATURE

Summary

Because of rapid development of digital technologies, teaching methods and materials in anatomy courses have evolved notably in latest years. However, cadaver dissection, while countless moral and legal dilemmas about this procedure were never truly resolved, was and still is supreme teaching approach.

If we accept the necessity of using cadavers in education, a particularly controversial issue in this field is the one of adequate legal basis for the valid donation of one's own body for educational purposes. Namely, in the Republic of Serbia, imperative norms stipulate that one's own body can only be transferred through a testament, for which, by the way, strict form and content are mandated.

We argue that this type of testamentary disposal is unnecessarily limited by form and content, and that a will is, in fact, not an adequate medium for the “anatomical gift”. Therefore, in this paper, relying on analytical and synthetic methods, case studies, and the normative method, we explore the possibility of using contracts as a legal basis. Specifically, the paper presents the results of a theoretical-empirical research of the legal nature and content of contracts for the donating of one's own body for educational purposes, as well as the possibilities and overall necessity of introducing such contracts into future legal texts.

Key words: Anatomical gift, Cadaver dissections, Body donation, Contract, Testament.

Др Срђан РАДУЛОВИЋ*

УГОВОР О ДОНАЦИЈИ СОПСТВЕНИХ ОСТАКА У ЕДУКАТИВНЕ СВРХЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – *DE LEGE FERENDA* АНАЛИЗА ЊЕГОВЕ ПРАВНЕ ПРИРОДЕ

Апстракт

Због убрзаног развоја, пре свега дигиталне технологије, методи и материјали за извођење наставе на часовима анатомије значајно су унапређени претходних година. Ипак, дисекција кадавера, без обзира на то што бројне етичке и правне дилеме везане за овај поступак никада нису до краја разрешене, била је и остаје супериоран метод извођења практичне наставе.

Уколико прихватимо идеју о потреби употребе кадавера у настави, а оставимо по страни макар на тренутак поменуте дилеме, као нарочито спорно у овој области издваја се питање ваљаног правног основа за донирање сопственог тела у едукативне сврхе. Наиме, у правном поретку Републике Србије императивним нормама је прописано да се сопствено тело може уступити установи само тестаментом, а за који су, узгред, постављени строги захтеви и у погледу форме и у погледу садржине.

Ми чврсто стојимо на становишту да су ограничења и у погледу форме и у погледу садржине непотребно постављена. Штавише, сматрамо да тестамент нипошто није адекватан медијум за „анатомски поклон“. Стога, у овом раду, с ослонцем на технике аналитичког и синтетичког метода, студије случаја и нормативни метод, истражујемо идеју о уговору као правном основу за ово уступање. Прецизније, у раду су презентовани резултати теоријско-емпиријског истраживања о правној природи и садржини уговора о донацији сопственог тела у едукативне сврхе, као и могућности и уопште потреби увођења овог правног института у правни поредак Републике Србије.

Кључне речи: Анатомски поклон, Дисекција кадавера, Донација тела, Уговор, Тестамент.

* Ванредни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, Република Србија, srdjan.radulovic@pr.ac.rs, ORCID 0000-0001-9347-3031.

Mirjana GLINTIĆ, Ph.D

Senior Research Associate, Institute of Comparative Law, Republic of Serbia,
m.glintic@iup.rs, ORCID 0000-0001-8551-4999.

Anja BEZBRADICA

Research Assistant, Institute of Comparative Law, Republic of Serbia, a.bezbradica@iup.rs,
ORCID 0000-0002-5049-3099.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A CAUSE OF DISCRIMINATION IN INSURANCE LAW

Summary

Using AI in the form of a self-learning algorithm that can solve recurring problems based on available data, may lead to a development of a systemic deviation between the modeling and reality. Given deviation may result in bias in the decision-making process. This paper aims to highlight the phenomenon of AI-caused bias in insurance industry since insurers will rely on AI greatly. Since the bias has the potential to cause discrimination and unequal treatment of policyholders, the authors examine national legislation regarding the prohibition of discrimination in order to determine to what extent these regulations should apply to bias in insurance and what potential sanctions exist for such behavior. Additional issue to this matter is the question of liability for the AI-caused damage which required going beyond the national legislation and searching for the answers in newly adopted European legislation.

Key words: insurance, bias, discrimination, artificial intelligence, liability.

Др Мирјана ГЛИНТИЋ*
Ања БЕЗБРАДИЦА**

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО УЗРОК ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У ПРАВУ ОСИГУРАЊА

Апстракт

Коришћење вештачке интелигенције (ВИ) у облику алгоритма за самоучење који је способан да реши понављајуће проблеме на основу доступних података, може довести до развоја системске девијације између моделирања и стварности. Дато одступање може довести до пристрасности у процесу доношења одлука. Овај рад има за циљ да представи феномен пристрасности изазване употребом ВИ у делатности осигурања у којој се осигуравачи у великој мери ослањају на ВИ. Будући да пристрасност има потенцијал да изазове дискриминацију и неједнак третман осигураника, аутори испитују национално законодавство у вези са забраном дискриминације како би утврдили у којој мери ови прописи треба да се примењују на пристрасност у осигурању и које потенцијалне санкције постоје за такво понашање. Додатно питање је питање одговорности за штету коју је ВИ проузроковала, што је захтевало анализу изван оквира националног законодавства и тражење одговора у новоусвојеном европском законодавству.

Кључне речи: осигурање, пристрасност, дискриминација, вештачка интелигенција, одговорност.

* Виши научни сарадник, Институт за упоредно право, Република Србија, m.glintic@iup.rs, ORCID 0000-0001-8551-4999.

** Истраживач сарадник, Институт за упоредно право, Република Србија, a.bezbradica@iup.rs, ORCID 0000-0002-5049-3099.

Dejan MATIĆ, Ph.D

Associate Professor, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
dmatic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-8190-0745.

Luka PETROVIĆ

Teaching Assistant, University of Kragujevac, Faculty of Law, Republic of Serbia,
lpetrovic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0003-1045-9555.

FREEDOM OF SPEECH AS THE BASIS OF A DEMOCRATIC ORDER

Summary

The paper analyzes the concept and importance of freedom of speech, as one of the basic prerequisites for the existence of democracy and a democratic order. Freedom of speech is a universal human right that guarantees every individual the opportunity to express opinions, ideas and attitudes freely, without fear of sanctions, pressure or censorship. Freedom of thought is almost inextricably linked to freedom of speech. Together, these two fundamental freedoms, as John Stuart Mill claimed, mark the entire scope of human freedom. The authors will examine the connection between democracy and freedom of speech through research, first in a historical context, but also through an examination of existing forms of guarantee, of exercising and protecting freedom of speech in modern democratic societies. Of essential importance is also the analysis of the possibility of restricting freedom of speech, especially in the domain where there is tension between freedom of speech and its antipode, hate speech. Finally, it is worth looking at the challenges that arise as a real threat to the exercise and protection of freedom of speech in the so-called era of the Internet and social networks.

Keywords: human rights, freedom of speech, freedom of opinion, democracy, hate speech.

Др Дејан МАТИЋ*

Лука ПЕТРОВИЋ**

СЛОБОДА ГОВОРА КАО ОСНОВ ДЕМОКРАТСКОГ ПОРЕТКА

Апстракт

У раду се анализира појам и значај слободе говора, као један од основних предуслова постојања демократије и демократског поретка. Слобода говора представља универзално људско право којим се сваком појединцу гарантује могућност да слободно изражава мишљења, идеје и ставове, без страха од наступања санкције, притиска или цензуре. У готово неодвојивој вези са слободом говора налази се слобода мисли. Заједно, ове две темељне слободе, како је то тврдио и Џон Стјуарт Мил, обележавају читав делокруг човечанске слободе. Аутори ће кроз истраживање испитивати повезаност демократије и слободе говора, најпре у историјском контексту, али и кроз проматрање постојећих облика гаранције, остваривања и заштите слободе говора у савременим демократским друштвима. Од суштинског значаја је и анализа могућности ограничења слободе говора, нарочито у домену где постоји тензија између слободе говора и њеног антипода, говора мржње. Напоследку се ваља осврнути и на изазове који се јављају као реална претња за остваривање и заштиту слободе говора у тзв. ери интернета и друштвених мрежа.

Кључне речи: људска права, слобода говора, слобода мишљења, демократија, говор мржње.

* Ванредни професор, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, dmatich@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-8190-0745.

** Асистент, Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, Република Србија, lpetrovic@jura.kg.ac.rs, ORCID: 0000-0003-1045-9555.

Augusto VITALE MARINO, Ph.D

Psychologist, socioanalyst, and professor, graduated from the Faculty of Psychology at the University of the Republic of Uruguay, augustovitalemario@gmail.com.

NEW CHALLENGES FOR PUBLIC SECURITY POLICIES BASED ON HUMAN RIGHTS IN URUGUAY

Summary

This article analyzes public security management in Uruguay over the last 20 years in democracy, with a special focus on the protection and observance of the human rights of all people. It will examine the challenges facing new strategies to interrupt violent acts linked to homicide in areas with a high prevalence; institutional prevention and response activities for gender-based violence; and the effectiveness of services to reduce the risk of recidivism in the criminal justice system.

These policies will be analyzed in terms of the impacts and results of various Citizen Security Programs implemented in Uruguay from 2001 to 2025, as well as the new challenges facing current criminal policy in the country with a focus on the human rights.

Key words: Democracy, Human Rights, Criminal Policy.

Др Аугусто ВИТАЛЕ МАРИНО*

НОВИ ИЗАЗОВИ ЗА ПОЛИТИКЕ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЗАСНОВАНЕ НА ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА У УРУГВАЈУ

Апстракт

Овај чланак анализира управљање јавном безбедношћу у Уругвају током последњих 20 година у условима демократије, са посебним фокусом на заштиту и поштовање људских права свих људи. Биће размотрени изазови са којима се суочавају нове стратегије за спречавање насилних дела повезаних са убиствима у областима са високом учесталošћу; институционалне активности превенције и одговора на родно засновано насиље; као и ефикасност услуга за смањење ризика од рецидивизма у оквиру правосудног система.

Ове политике биће анализиране кроз утицаје и резултате различитих програма грађанске безбедности који су спровођени у Уругвају од 2001. до 2025. године, као и кроз нове изазове са којима се суочава актуелна кривичноправни систем у земљи, са фокусом на људска права.

Кључне речи: демократија, људска права, криминална политика.

* Психолог, соцоаналитичар и професор, дипломирао на Факултету за психологију, Универзитет Републике Уругвај, augustovitalemarino@gmail.com.

Dragana ĆORIĆ, Ph.D

Assistant Professor, University of Novi Sad, Faculty of Law, Republic of Serbia,
The Provincial Protector of Citizens-Ombudswoman, d.coric@pf.uns.ac.rs,
dragana.coric@vojvodina.gov.rs, ORCID: 0000-0001-5485-5176.

INDEPENDENCE AND AUTONOMY OF THE WORK OF OMBUDSMANS AS GUARANTEE OF THEIR INTEGRITY

Summary

Although we are in the 21st century, recognizing and defining human rights, as well as their protection, are still ongoing processes. Debate whether it is better to be liberal or traditional state is also alive, since traditional approach automatically implies a weaker recognition of human rights, often unequal relations between men and women, valuing people according to their property status or origin, which is all unthinkable in a liberal democratic society that rests on completely different premises. But even there the question remains - how many human rights are enough and whether there is a "sufficient amount" of human rights at all, enough to establish peace in society and meet everyone's needs and dreams.

That is why the institution of protector of citizens' rights(or else- Ombudsman) is important. Since its establishment in the early 19th century in Sweden, the institution of Ombudsman-Protector of the citizens' rights has gone through different stages of development in different countries. It exists for more than two centuries, but there are still a lot of prejudices about the way ombudsman works and what exactly works ,what are the limits of its acting, and also, what true power this institution has.

In this paper the author will deal with two crucial principles of ombudsman's work- independence and autonomy, since it seems that those principles are the hardest to explain and also to achieve in practise. The significance of this is greater having in mind that Republic of Serbia is one of the few countries in the world that has ombudsmans at all three levels of government - republican, provincial and local, where there is no and should never be a hierarchical connection between these institutions. Every ombudsman work on specific territorial level, controlling the work of executive bodies and other state institutions on that specific territorial level.

Key words: ombudsman, independence, autonomy, integrity.

Др Драгана ЋОРИЋ*

НЕЗАВИСНОСТ И АУТОНОМИЈА РАДА ОМБУДСМАНА КАО ГАРАНЦИЈА ЊИХОВОГ ИНТЕГРИТЕТА

Апстракт

Иако смо у 21. веку, препознавање и дефинисање људских права, као и њихова заштита, и даље су текући процеси. Расправа о томе да ли је боље бити либерална или традиционална држава је такође жива, јер традиционални приступ аутоматски подразумева слабије препознавање људских права, често неравноправне односе између мушкараца и жена, вредновање људи према њиховом имовном стању или пореклу, што је све незамисливо у либералном демократском друштву које почива на потпуно другачијим премисама. Али чак и ту остаје питање - колико је људских права довољно и да ли уопште постоји „довољна количина“ људских права, довољна да се успостави мир у друштву и задовоље потребе и снови свих.

Зато је институција заштитника права грађана (или омбудсмана) важна.

Од свог оснивања почетком 19. века у Шведској, институција омбудсмана-заштитника права грађана прошла је кроз различите фазе развоја у различитим земљама. Постоји више од два века, али и даље постоје многе предрасуде о начину рада омбудсмана и како тачно функционише, које су границе његовог деловања и, такође, какву истинску моћ ова институција има.

У овом раду аутор ће се бавити са два кључна принципа рада омбудсмана - независношћу и аутономијом, јер се чини да је те принципе најтеже објаснити, а и остварити у пракси. Значај овога је већи имајући у виду да је Република Србија једна од ретких земаља у свету која има омбудсмане на сва три нивоа власти - републичком, покрајинском и локалном, где не постоји и никада не би требало да постоји хијерархијска веза између ових институција. Сваки омбудсман ради на одређеном територијалном нивоу, контролишући рад извршних органа и других државних институција на том одређеном територијалном нивоу.

Кључне речи: омбудсман, независност, аутономија, интегритет.

* Доцент, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Република Србија, покрајински заштитник грађана-омбудсман, d.coric@pf.uns.ac.rs, dragana.coric@vojvodina.gov.rs, ORCID: 0000-0001-5485-5176.

Daniela DIMITROVA, Ph.D

Teaching Assistant, University of Veliko Trnovo St. Cyril and St. Methodius, Faculty of Law, Republic of Bulgaria, d.r.dimitrova@ts.uni-vt.bg, ORCID: 0000-0002-4665-9172.

PASSING AND CONTENT OF THE FIRST INSTANCE VERDICT – A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS BETWEEN BULGARIAN AND SERBIAN LAW

Summary

The paper examines the similarities and differences in the legislation of the Republic of Serbia and the Republic of Bulgaria regarding the issuance of the first instance verdict. It also addresses the types of judgments regulated in the legislation of both countries and their required content.

Key words: Judgment, criminal procedure, comparative legal analysis.

Др Данијела ДИМИТРОВА*

ИЗРИЦАЊЕ И САДРЖИНА ПРЕСУДЕ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА –
УПОРЕДНОПРАВНА АНАЛИЗА ИЗМЕЂУ БУГАРСКОГ И СРПСКОГ ПРАВА

Апстракт

У раду се разматрају сличности и разлике у законодавствима Републике Србије и Републике Бугарске у погледу изрицања првостепене кривичне пресуде. Анализирано је и питање који су типови пресуда регулисани у законодавствима обе државе и какав треба да буде њихов садржај.

Кључне речи: пресуда, кривични поступак, упоредноправна анализа.

* Асистент, Великотрновски универзитет „Св. Кирило и Методије“, Правни факултет, Република Бугарска, d.r.dimitrova@ts.uni-vt.bg, ORCID: 0000-0002-4665-9172.

Valyu ANCHEV

Teaching Assistant, University of Veliko Trnovo “St. St. Cyril and Methodius”, Faculty of Law, Republic of Bulgaria, v.anchev@ts.uni-vt.bg.

THE WELFARE STATE IN THE XXI CENTURY

Summary

This paper examines the welfare state as a constitutional and socio-economic framework aimed at promoting equality and social justice. Focusing on Bulgaria within a broader comparative context, it explores the legal foundations, ideological debates, and evolving challenges faced by welfare systems in the 21st century. Key issues such as globalization, neoliberal reforms, and demographic shifts are discussed, highlighting the need for adaptable and inclusive welfare policies. The study argues for the continued relevance of solidarity and social rights in addressing contemporary societal needs.

Key words: Welfare State, Social Justice, Globalization, Neoliberalism, Social Rights.

Ваљу АНЧЕВ*

СОЦИЈАЛНА ДРЖАВА У ХХІ ВЕКУ

Апстракт

Овај рад разматра социјалну државу као уставноправни и социоекономски оквир усмерен ка унапређењу једнакости и социјалне правде. Фокусирајући се на Бугарску у ширем компаративном контексту, анализирају се правни темељи, идеолошке расправе и савремени изазови са којима се суочавају системи социјалне заштите у 21. веку. Посебна пажња посвећена је утицају глобализације, неолибералних реформи и демографских промена, при чему се наглашава потреба за прилагодљивим и инклузивним политикама социјалне сигурности. У раду се заступа став о трајној релевантности солидарности и социјалних права у одговору на савремене друштвене потребе.

Кључне речи: Социјална држава, Социјална правда, Глобализација, Неолиберализам, Социјална права.

* Асистент, Великотрновски универзитет, Правни факултет, Република Бугарска, v.anchev@ts.uni-vt.bg.

Katerina ZHATEVA

Teaching Assistant, University “Ss. Cyril and Methodius” in Skopje, Faculty of Law
Iustinianus Primus, Republic of North Macedonia, k.zateva@pf.ukim.edu.mk.

SHAREHOLDER RIGHTS AND THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

Summary

The focus of this paper is the protection of shareholder rights under the European Convention on Human Rights (ECHR). According to the case law of the European Court of Human Rights (ECtHR), it is well established that a company share, as an asset with economic value, along with the various rights attached to it that enable a shareholder to exert influence over a company, qualifies as a “possession” under the Convention. Consequently, shareholders have an undisputed right to submit an application for the protection of their property rights. The ECtHR has developed an extensive collection of judicial case law in which shareholders, under certain circumstances, can seek protection, most notably under Article 1 of Protocol No. 1 (the right to property). This paper examines the extent to which shareholder protection is effectively upheld in the Court’s judgments. Additionally, it analyzes situations in which shareholders cannot be considered victims when a measure is deemed to affect the company rather than the shareholders themselves. Furthermore, this paper explores the evolving jurisprudence of the ECtHR concerning shareholder rights, analyzing key cases where corporate interests intersect with the protection of fundamental human rights. It also provides an overview of the execution process of selected judgments to assess how violations were remedied in the respective states.

Key words: shareholder rights, European Convention on Human Rights, ECtHR, property rights, corporate governance.

Катерина ЖАТЕВА*

ПРАВА АКЦИОНАРА И ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

Апстракт

Фокус овог рада је заштита права акционара према Европској конвенцији о људским правима (ЕКЉП). Према судској пракси Европског суда за људска права (ЕСЉП), добро је установљено да акција компаније, као имовина са економском вредношћу, заједно са различитим правима која су јој придружена и која омогућавају акционару да утиче на компанију, представља „имовину“ према Конвенцији. Последишно, акционари имају право да поднесу захтев пред ЕСЉП за заштиту својих права на имовину. ЕСЉП је развио обимну судску праксу у којој акционари, у одређеним околностима, могу тражити заштиту, највише према члану 1. Протокола бр. 1 (право на имовину). Овај рад испитује у којој мери је заштита акционара ефективно потврђена у пресудама Суда. Такође, анализира ситуације у којима акционари не могу бити сматрани жртвама када се мера сматра да утиче на компанију, а не на саме акционаре. Поред тога, овај рад истражује еволуирајућу јуриспруденцију Европског суда за људска права у вези са правима акционара, анализирајући кључне случајеве у којима се корпоративни интереси укрштају са заштитом основних људских права. Истовремено, даје преглед процеса извршења одабраних пресуда како би се проценило како су повреде отклоњене у односим државама.

Кључне речи: права акционара, Европска конвенција о људским правима, ЕСЉП, права на имовину, корпоративно управљање.

* Асистент, Универзитет „Св. Кирил и Методије“ у Скопљу, Правни факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија, k.zateva@pf.ukim.edu.mk.

Andrea MIĆANOVIĆ

Teaching Assistant, University of Donja Gorica, Faculty of Law, Republic of Montenegro,
andreamicanovic@gmail.com.

ESG BUSINESS STANDARDS AND THEIR IMPACT ON THE REALIZATION OF HUMAN RIGHTS: REGULATORY FRAMEWORK AND EU PRACTICE

Summary

ESG (Environmental, Social, and Governance) business standards are increasingly shaping corporate practices in the European Union, influencing the realization and protection of human rights. This paper provides an overview of the EU regulatory framework governing the implementation of ESG standards, including the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) and the Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD). It examines how business entities, through compliance with these standards, contribute to the protection of labor rights, environmental justice, and the fight against discrimination, as well as the challenges in the implementation of ESG standards and their actual impact on corporate behavior. By reviewing relevant case law, this paper aims to determine whether ESG standards represent an effective mechanism for advancing human rights or merely a formal requirement without substantive effect.

Key words: ESG standards, human rights, EU regulatory framework, corporate responsibility, sustainability.

Андреа МИЋАНОВИЋ*

ЕСГ СТАНДАРДИ ПОСЛОВАЊА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА ОСТВАРИВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА: РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР И ПРАКСА ЕУ

Апстракт

ЕСГ (еколошки, друштвени и управљачки) стандарди пословања све више обликују корпоративне праксе у Европској унији, утичући на остваривање и заштиту људских права. У овом раду пружа се преглед регулаторног оквира ЕУ који уређује примјену ЕСГ стандарда, укључујући Директиву о извјештавању о корпоративној одрживости (CSRD) и Директиву о дужној пажњи за одрживо пословање (CSDDD). Истражује се како привредни субјекти, кроз усклађивање с овим стандардима, доприносе заштити радних права, еколошкој правди и борби против дискриминације, као и који су изазови у примјени ЕСГ стандарда, те да ли имају стварни утицај на корпоративно понашање. Кроз осврт на релевантну судску праксу, у раду се настоји утврдити да ли ЕСГ стандарди представљају ефикасан механизам за унапјеђење људских права или само формални захтјев без суштинског ефекта.

Кључне ријечи: ЕСГ стандарди, људска права, регулаторни оквир ЕУ, корпоративна одговорност, одрживост.

* Асистент, Универзитет Доња Горица, Факултет правних наука, Република Црна Гора, andreamicanovic@gmail.com.

Jovana UTVIĆ

Teaching Associate, University UNION „Nikola Tesla“, Faculty of Diplomacy and Security, Republic of Serbia, utvicj@yahoo.com.

Marko PANIĆ

Teaching Associate, University UNION „Nikola Tesla“, Faculty of Diplomacy and Security, Republic of Serbia, marko.panic@fdb.edu.rs.

THE HOSTAGE CRISES AT THE NEXUS OF TERRORISM AND HUMAN RIGHTS DISCOURSE

Summary

Terrorism, as a contemporary threat to humanity, is often used as a pretext for the struggle for human rights. The understanding of terrorism in the West and the East differs, despite widely accepted definitions that have evolved over time and were most comprehensively articulated following the attacks of September 11, 2001. In recent years, terrorism has taken on new forms with the advancement of technology, yet its essence has remained unchanged. In discussing this topic, particular attention is given to the hostage crisis as a distinct phase of a terrorist act. A hostage crisis, representing a direct violation of human rights, freedoms, and bodily integrity, is the central focus of our research. The goals of terrorist groups sometimes include the release of imprisoned members or the expression of dissatisfaction with certain political processes. The issue of ethics is central to our effort to define, through concrete examples, the boundary between criminal activity and the fight for human rights – specifically, where this boundary is crossed and how the international community addresses such cases. Terrorism is a scourge and a serious criminal offense, making it an inexhaustible topic of study.

Key words: hostage crisis, terrorism, ethics, human rights, criminality, Dubrovka, Operation Entebbe.

Јована УТВИЋ*
Марко ПАНИЋ**.

ТАЛАЧКА КРИЗА НА РАСКРШЋУ ТЕРОРИЗМА И БОРБЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Апстракт

Тероризам као савремена претња човечанству често се употребљава као параван борбе за људска права. Схватање тероризма на Западу и Истоку није исто, упркос општеприхваћеним дефиницијама, које су обликоване временом, а дефинитивно најбоље описане након напада 11.9.2001. године. Тероризам је добио нове облике последњих година развојем технологије, али његова суштина никад није измењена. Говорећи о овој теми, највише пажње смо посветили самој талачкој кризи, као једној од фаза терористичког акта. Талачка криза као директно нарушавање људских права, слобода и телесног интегритета предмет је нашег истраживања. Некад је циљ терористичких група ослобађање својих чланова из затвора или изражавање незадовољства због одређених политичких процеса. Питање етике стајаће као главно у нашој потреби да објаснимо кроз примере границу између криминалитета и борбе за људска права, тј. где се тачно прелази граница и како се међународна заједница бори с оваквим случајевима. Тероризам је пошаст и озбиљно кривично дело, стога је тема непресушна.

Кључне речи: талачка криза, тероризам, етика, људска права, криминалитет, Дубровка, операција Ентебе.

* Сарадник у настави, Универзитет УНИОН „Никола Тесла“, Факултет за дипломатију и безбедност, Република Србија, utvicj@yahoo.com.

** Сарадник у настави, Универзитет УНИОН „Никола Тесла“, Факултет за дипломатију и безбедност, Република Србија, marko.panic@fdb.edu.rs.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.231.14(048)
34(048)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Савремени изазови у остваривању и заштити
људских права

Зборник сажетака / Међународни научни скуп Савремени изазови у остваривању и заштити људских права, 23. и 24. маја 2025. године у Косовској Митровици ; [organizatori] Правни факултет, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Институт за упоредно право ; [главни и одговорни уредник Међународног научног скупа Бојан Бојанић] = Collection of summaries / International Scientific Conference Contemporary challenges in the achievement and protection of human rights, 23h and 24th of May 2025 in Kosovska Mitrovica ; [organize] Faculty of law, Institute of criminological and sociological research, Institute of comparative law ; [editor-in-chief of the International scientific conference Bojan Bojanić]. - Косовска Митровица : Универзитет у Приштини, Правни факултет = Kosovska Mitrovica : University of Priština, Faculty of Law ; Београд : Институт за криминолошка и социолошка истраживања : Институт за упоредно право = Belgrade : Institute of criminological and sociological research : Institute of comparative law, 2025 (Краљево : Кварк = Kraljevo : Kvark). - 167 str. ; 24 cm

Упоредо апстракти на срп. језику и енгл. превод. - Тираж 100. - Стр. 28-29: Реч уредника = Editors note.

ISBN 978-86-6083-101-1

а) Људска права -- Међународна заштита -- Апстракти б) Право -- Апстракти

COBISS.SR-ID 168829449

